

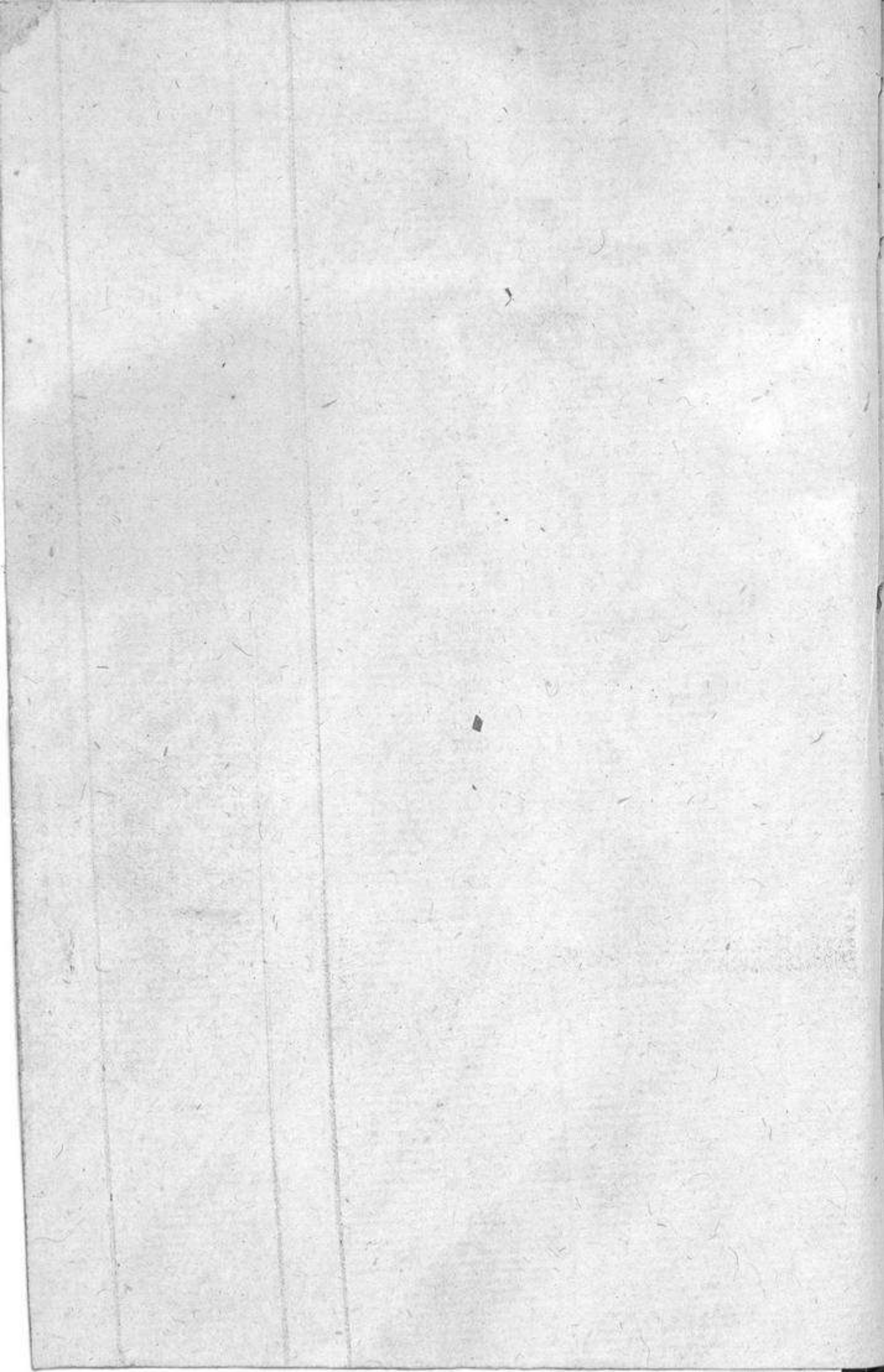
L

ICA

TOLEDO
BIBLIOTECA PROVINCIAL

Sala *Reservada*
Número *329*

INC

331

(1)

T. 736062

C. 1000086101

(2)

T. 884376

C. 1000215684

(3)

T. 884387

C. 1000215672

Tabla Reservada Carta 7. 4.

X

STANIS Hieronymi Bauona-
role de Ferraria de Simplici-
tate vite xpiane. Aureus liber.

¶ Item eiusdem expositio quadruplex sup oratio-
nem dominicam. quaruz ¶ Prima dicitur Le-
ctio. ¶ Secunda Adeditatio. ¶ Tertia Ora-
tio. ¶ Quarta Contemplatio.

¶ Item expositio sup psalmus In te dñe speravi.

¶ Item Regule quedã breuissime ac valde vtilis:
que ad omnes religiosos pertinent.

¶ Item oratio vel psalmus Diligam te domine.

Sara professa de toledo

¶ Cum privilegio.

lic^{do} Ant^o alf^o de aguilara

Tabula cōclusionū que in hoc volumine continentur.

Libri primi conclusiones. Epistola. Prohemium. car. 3

De bonitate xpiane vite in quo essentialr p̄sistat. Cōclō p̄^a.

1^a. Vita xpiana est: qua q̄s mores z doctrinā xp̄i imitat. c. 9

2^a. Vita xpiana ē melior oī alia q̄ inuēiri aut excogitari p̄t. 9

3^a. Huiuscemōi vita i nllō amore nāli hoīs radicari p̄t. 10

4^a. Nō pōt vita xpiana in parte sensitua fundari. char. 11

5^a. Vita xpiana in solo lumie nāli rōnis nō fundat. car. 13

6^a. Vita christiana non p̄cedit ab influxu celesti: nec ab ali/ qua causa naturali. char. 14

7^a. Vita xpiana nō p̄cedit ab aliq̄ creatura spūali. car. 16

8^a. Vite xpiane radix z fundamētū est gr̄a dei. car. 17

9^a. Vita christiana omnibus viribus ad hoc tendit: vt con/ tinue donum gratie augeat z conseruet. car. 19

10^a. Oratio p̄p̄inquitus se habet ad donuz gr̄e z charitatis augēdū z p̄seruādū. quā alia opa bona moralia. car. 20

11^a. Inter opera cerimonialia deuotus z frequens vsus sa/ cramenti penitētie z eucharistie est potior ad augēdaz z p̄seruādā gr̄am q̄z vsus aliaz cerimoniaz. car. 21

Cōclusiones sc̄di libri. De cordis simplicitate. Prima conclusio.

1^a. Oportet nos p̄ corpalia intelligere spūalia. car. 25

2^a. Simplicitas rerū multipl̄r dicitur. car. 25 (ra. c. 26

3^a. In simplicib⁹ reb⁹ q̄zto sūt simpliciora tāto sunt p̄fectio/

4^a. Simplicitas spūalr dicta z moralr multipl̄r dī. car. 26

5^a. Vita xpiana simplicitatē 2° z tertio mō dictā icludit. 27

6^a. Simplicitas christianorum non excludit prudentiam: immo icludit eam. car. 28 (nat. car. 29

7^a. Xpianus qlibet dz conari vt ad p̄fectā simplicitatē p̄ue/

Cōclusiones tertij libri. De simplicitate exteriori. Prima conclusio.

1^a. Simplicia extertora ea dicimus que procedūt a forma interiori a deo vel naturaliter vel supernaturaliter in/

dita

- data: & artis inuentionem non demonstrant. car. 29
- 2^a. Omnibus hominibus naturaliter magis placent opera simplicia q̄ artificialia. car. 30
- 3^a. Clerus xp̄ian^o simplicitatē exteriorē maxie diligit & amat.
- 4^a. Qui simplicitatem exteriorē nō amat christiane viuere non potest. (plectit. car. 31) car. 31
- 5^a. Simplicitas i exteriorib^o nō p̄uenit oib^o equalr. car. 32
- 6^a. Simplicitas hec exterior est mēsurāda non s̄m abusum hoīuz carnalium sed s̄m iudicium spūalium. car. 33
- 7^a. Mēsurā simplicitatis exterioris ex scripturis sacris p̄ additione cuiuslibet gradus pōt inueniri. car. 34

Cōclusiones quarti libri. De supfluo abijciēdo & paupib^o erogādo. Prima cōclusio.

- 1^a. Qui volūt diuites fieri difficile intrabūt i r̄gnū celoz. 37
- 2^a. Diues etiaz si nolit ditior fieri difficile intrabit in regnū celorum. // car. 38
- 3^a. Qui nō h̄z odio diuitias difficile intrabit i r̄gnū celoz. 39
- 4^a. Christianus pro se non desiderat h̄ere nisi necessaria ad vitam corporalem vel spūalem. car. 40
- 5^a. Christianus sine pctō pōt desiderare & querere necessaria ad decētiā status sui: l̄z non sint necessaria ad vitam spiritualem vel corporalem. car. 41
- 6^a. Xp̄ian^o d̄z erogār paupib^o ea q̄ h̄z vltra d̄cētiā stat^o sui. 41
- 7^a. Necessarium ad decētiā status & superfluum non est indiuisibiliter considerandum. // car. 45
- 8^a. Necessariū ad decētiā stat^o est p̄sāndū s̄m ea q̄ diximus supi^o de simplicitate exteriori q̄ne 5^a 6^a & 7^a. car. 46

Cōclusiones quinti libri. De felicitate vite xp̄iane. Cōclō 1^a

- 1^a. Inter oia aialia soli hoī p̄uenit agere pp finē. car. 49
- 2^a. Aliqs est vltimus finis humane vite. car. 49
- 3^a. In p̄secutiōe vltimi finis felicitas hoīs p̄sistit. car. 49
- 4^a. Felicitas hoīs in nullo bono hoīs exteriori p̄sistit. c. 50
- 5^a. Felicitas hoīs nō cōsistit in bonis corporis. car. 50

Tabula Conclusionū

- 26^a. Felicitas nō p̄sistit i voluptate: nec i hoīs aīe sēsiuē c. 50
- 27^a. Felicitas hominis in hominis pertinentibus ad animā
intellectiuam consistit. car. 51
- 28^a. Felicitas hoīs in nullo bono creato consistit. car. 51
- 29^a. Felicitas hoīs i sola dei p̄tēplatiōe ⁊ fruiōe p̄sistit c. 51
- 30^a. Felicitas hominis essentialiter cōsistit in operatione in/
tellectus: perfectiue autem in actu voluntatis: qui est
fruitio seu delectatio. car. 52
- 31^a. Felicitas hoīs p̄fecta nō pōt eē i hac vita mortali car. 52
- 32^a. Felicitas q̄dā ichoata pōt esse i hac vita mortali. car. 53
- 33^a. Felicitas ichoata p̄fectius habet a xp̄ianis q̄z a phis. c. 53
- 34^a. Delectationes quas habent perfecti christiani in contē/
platione dei: superant omnes delectationes huius mū/
di tam sensibiles q̄z intelligibiles. // car. 54
- 35^a. Maximas delectationes habent christiani in cōtēplatio
ne christi crucifixi. car. 55
- 36^a. Sacra scriptura miro modo eleuat christianum ad hu/
ius delectationes. car. 56
- 37^a. Quanto magis christianus simpliciter viuit tanto ma/
ioris de deo ⁊ domino nostro iesu christo ⁊ sacrarum
scripturarum studio habet cōsolationes. car. 57
- 38^a. Vita christiana est vita beata. car. 58
- 39^a. Non est difficile ad hanc vitam puenire ⁊ in ea deo iu/
uante perseuerare. car. 59
- Prohemium in expositionem dionis dominice. car. 63
- Prima expositio que dicitur lectio. car. 64
- Secunda expositio que dicitur Meditatio. car. 68
- Tertia expositio que dicitur oratio. car. 73
- Quarta expositio que dicitur contemplatio. car. 82
- Expositio super psalmus In te domine speraui. car. 82
- Regule quedā breuissime ac valde viles que ad omnes reli/
giosos pertinent. car. 94
- Oratio vel psalmus deligam te domine. car. 96
- Explicit tabula.

Rater Hieronymus seruus Iesu
 christi inutilis electis dei Florentie z
 vbiq; cōmorātib⁹ grā vobis z pax: q̄
 superat oēs sensus. Bñdictus deus
 z p̄ dñi n̄ri iesu xp̄i: q̄ illuminauit te-
 nebras mētis n̄re: z vias sue verita-

tis nobis ostēdit: p̄ qua z ꝓtumelias z ꝓsecutiōes pa-
 ti etiā nobis dōauit. Nihil eni excellētius q̄ ꝓ noie
 Iesu ꝓtumeliā pati. Et q̄uis veritatis via: p̄ qua z
 nos ad celestē beatitudinē ducit: sit i scriptura sacra
 a spiritu sancto mirabili mō descripta: z sanguine
 xp̄i z innumerabiliū martyru ꝓfirmata: atq; doctria
 sancte Romane ecclesie z excellentissimoz doctoz
 sufficiētissime declarata. Tēporib⁹ tñ nostris vel ne-
 gligētia seu ꝓtēptu: diligētib⁹ hoib⁹ magis tenebras
 q̄ lucē: vel malitia animos hominum excecāte: vel
 tepiditate sensus scripturarum deprauante: vel cō-
 suetudine legendi sine gustu intellectū obnubilā-
 te: cognitio hec videtur proorsus extincta. Hinc ergo
 predicantibus nobis christi veritatem z simplicita-
 tem: quidam quasi de graui somno euigilantes: ei
 constantissime adheserunt. Quidaz vero consuetu-
 dinem ceremoniarum suarum absq; interioris cor-
 dis purgatione more iudeorum relinquere nolē-
 tes: simplicitatem christi despererunt: z contra nos
 cōtinue pugnātes per domos discurrunt: z simpli-
 ces totis viribus corrumpere contendunt. Alij ve-

Epistola

ro: contrariam suis prauis morib' vniuerso orbi ma-
nifestis veritatem audire non valentes: non lingua
tantum: sed etiam gladio nos persequuntur. Itaq;
quia multi sunt vocati: pauci vō electi: z multi sunt
veritatis inimici: pauci vero amici: sciens vbiq; esse
plurimos huiusce veritatis z simplicitatis christi la-
ceratores: z paucos defensores: ne contra tot z tam
prauos assiduosq; impugnatores animi vestri in
bello deficiāt: ea que de veritate z simplicitate chri-
stiane vite publice predicauī vobis etiaz scriptis bre-
ui cōpēdio tradere volui. Tepidi enī z pueri hoies
cū nō audeāt veritatē nudā purāq; quā vobis p̄di-
cauimus: apte ipugnare: eo q̄ tāta est vis veritatis:
vt etiā capitales inimici eius erubescāt q̄ eā mani-
feste certamen inire: conant̄ z hic florētē z vbiq; di-
cta nostra deprauare: z ad sensus falsos trahere: z
pro libito eis addere z minuire: vt non veritati sed
falsitati z prauē doct̄ine videantur inimici. Ut er-
go ceruicem eorum durissimam retundere: z verita-
tem vel a meipso vel ab alijs: qui me audierunt in-
tellectam memorie retinere z defensare valeatis: li-
bellum hunc de simplicitate christiane vite edere
curauī. In quo potius ratione naturali q̄ scriptu-
rarum diuinarum auctoritate procedere conabor.
Tum propter incredulos z huius seculi sapientes
philosophos videlicet z oratores: poetas quoq; z ce-
teros inflati intellectus: qui vitam christianam su-
perstitione:

perstitutiones: et simplicitatem eius stultitiam arbitran-
tur. Tum propter huius infelicissime etatis nostre
conditionem: in qua a deo fides defecit: et a deo lu-
men supernaturale in hominibus extinctum esse vi-
detur: ut discernere nequeam an hi qui se firmiter
credere fatentur potius opinionem quam quadam du-
cti tanquam a pueritia sic nutriti: an vero lumine
fidei supernaturali ea que ad fidem christianam p-
tinent: vera esse confirment. Cum enim refriguerit
charitas et operum bonorum fructus non appare-
at: de fide christianorum quid hodie dixerim: am-
bigo. Quia vero lumen naturale in homine defice-
re non potest: si ratione naturali a nobis proceda-
tur: conuincetur saltem intellectus eorum: et intel-
ligent vitam christianam esse veritatem. et simplicita-
tem non esse stultitiam: sed dei sapientiam: et forte
 tandem a detractioe quiescent. Confido autem
in domino iesu qui nihil contrarium sacre scripture
nec dictis sanctorum doctorum: nec doctrine san-
cte romane ecclesie: cuius correctione semper sub-
iecti et subiectio: inuenietis in eo: sed plenam veritatem
que de celo descendit ad patres nostros: que eam ubique pre-
dicauerunt: et signis atque prodigijs confirmata etiam in scri-
ptis nobis reliquerunt. Ad laudem et gloriam domini no-
stri iesu christi qui cum patre et spiritu sancto est vnus
deus benedictus in secula seculorum. Amen.

Cris Hieronymi de ferraria ordinis predicatorum

Prohemium

Prohemium libros de simplicitate christiane vite.

Entite de domino in bonitate et in simplicitate cordis querite illum. Apparet autem non tentatis eis qui fidem habent in illum. Principium nostre salutis est deus cognoscere et de deo bene sentire. Sicut autem lingua febricitatis infecta nequaquam potest de vino certum dare iudicium: ita nec spiritualis sensus peccatoris potest de deo recte sentire. Vnde ergo in principio sermonis sui sapientia increata nos hortatur: dicens. Sentite de domino in bonitate. Et quia non sufficit de deo bene sentire: nisi est ipse passibilis simplicis et sinceri amoris qui recte subiungit. Et in simplicitate cordis querite illum. Quia vero amor latere in corde omnino non potest: sed sicut vapor in nube quiescit exitum huc illucque tam diu murmurando discurret: donec cum sonitu egrediat de nube. Ita amor dei per opera exire et tendere: laborare non cessat donec perficiat opus eius. Qui ergo deum sine operibus invenire se credit: eum profecto tetat: et stulto laborum assumitur. Quam inquit. Invenit ab his qui non tetant illum. At quam deum invenire est eius faciem videre: quam promissit diligentibus se: de promissione eius nullo modo dubitantes: perseveranter tendamus ad eum: quia profecto videbimus eum sicuti est. Vnde bene a sapientia subinfert. Apparet autem eis qui fidem habent in illum. Et quia hec verba in hoc exordio sumpsimus: ut tam materiam libri quam ordinem eius ostendamus: unamquamque particulam subtilius investigemus: ut perfectius intentionem nostram ostendere valeamus.

Sentite

Sentite de dño in bonitate. In rebus naturali-
 bus ea dicimus in vnaquaq; spe esse a deo natura-
 liter inserta: que oibus indiuiduis eiusdē spēi sem-
 per sunt coia. Naturale enī dicimus i spe ouis mā-
 suetū esse: qz oibus ouibus semp videmus hoc pari-
 ter 2uenire. Ac p hoc ea itelligibilia que ab oibus
 hoibus quolibet tpe approbant dicimus naturali-
 ter itellectui hois inserta: qz virtute luminis itelle-
 ctualis cum audiunt: statim absq; vlla dubitatione
 ab oibus tanq; vera affirmant. Hinc cōes ai con-
 ceptiones 2 prima sciāru; picipia ea phi appellāt:
 que a deo manifestā 2tinere dicūt veritatē: vt nihil
 veri: nihil certius in sciētis inueniri possit. Ab oi-
 bus aut hoibus absq; vlla dubitatiōe quolibet tpe
 approbatū esse palā est: bonā volūtate bonos viros
 facere: eamq; esse radicē totius bonitatis hoium 2
 sine ipsa nullū posse bonū hominē simpliciter nun-
 cupari: adeo vt siqs ēt oia bona opa vel mala vel nō
 bona volūtate faceret: a nullo bonus diceret. Con-
 tra vero siqs bona volūtate pignoratiā malū aliqd
 faceret: non pp hoc ab oibus malus simpliciter ap-
 pellaret. Ac si vnicuiq; naturaliter insertū sit cogno-
 scere 2 pbare solā bonā volūtate bonos viros: 2 ma-
 lam malos facere. Quod aut itellectui est natura-
 liter insertū falsum esse nō pōt: cum oē naturale sit
 a deo: q falsitatis auctor: cū sit prima veritas: nullo
 modo est. Verū est igit eū esse viz bonū: q bonā ha-

prohemium

bet voluntate. Bonitas autem voluntatis in amore ordinato cognoscitur. Deus enim opinatur eam voluntatem esse bonam: que deum super omnia et proximum sicut seipsum diligit. Et cum hoc cuiuslibet hominis voluntas possit naturaliter facere: cum dilectio dei et proximi sit nobis naturaliter inserta: si iuxta catholicam veritatem per donum gratie et charitatis supernaturaliter et diuinitus infusum hoc modo deus et proximus diligatur: nulli dubium esse potest quod hoc faciet simpliciter bonam voluntatem. Bonitatem itaque hominis simpliciter et proprie dicimus bonam voluntatem gratia et charitate informatam: per quam homo cognoscit deum quantum potest mortalis capere non tam intelligendo quam sentiendo. melius enim cognoscitur deus: dum (ut ita dixerim) sentitur et gustatur: quam cum intelligitur tantum. Unde ergo hortatur nos sapientia increata dicens. Seruite deo in bonitate. Quia vero bonitas et simplicitas sese concomitant: et vna sine altera esse non potest: statim subiungit. Et in simplicitate cordis querite illum. Sicut enim sese inseparabiliter consequuntur homo et disciplinabile: ita et bonitas et simplicitas. Et bonum vel sanctum esse et simpliciter esse. Et sicut nullus potest intelligere hominem esse et disciplinabile non esse. Ita neque potest quis capere sanctum esse quempiam et simpliciter corde non esse. Quodammodo enim omnibus naturaliter insertum est nullum vere sanctum esse: nisi simpliciter viuat. Simplicitatem autem cordis homines ex exterioribus percipiunt. Unde quod conuersationem exteriori simpliciter non habent ab hominibus sanctus credi non potest. Et hoc exprimito quotidiano

ridiano pbare nō erit cuiquā difficile. Da quēuis
siue fideles siue ēt infidelē z barbarz: bonū siue ma-
lum: vel magni vel hebetis igenij: si de aliquo audi-
ens q̄ sit vir magne sanctitatis z bonitatis: accedat
ad eū z videat cultiorib⁹ vestib⁹ idutū: lautū come-
deū: domū magnificā: vel camerā ornatā h̄e: tullia-
na ozone loq̄ z cetera nō simplr facere vl̄ dicere: stati-
atius ei⁹ offēdit: z i corde suo dicit: nō mihi videt̄ hic
vir sanctus: vt opinant̄ hoies. Quod qdē esse nō pos-
set nisi cuiuslibet hois itellectui naturaliter esset in-
sertū q̄ ad sanctitatē z bonitatē vite sequit̄ simplici-
tas cordis: q̄ nime adesse putat̄ si i extrisecis nō ap-
pareat. Et iō bñ postq̄ sapiētia icreata dixit. Sen-
tite de dño i bonitate: subiūxit: vt diximus. Et i sim-
plicitate cordis querite illū. ¶ Et qz posset aliqs di-
cere: q̄ sufficit apud deuz simplicitatē cordis h̄e ēt
si non adsit simplicitas opis z extrisecar̄ rez: qz de-
us respicit cor: non opus: recte subinfert. Qm̄ inue-
nit̄ ab ijs q̄ non tētāt illū. Nam saluator n̄r hac rō-
ne dixisse videt̄. Difficile est diuitē itrare in regnuz
celoz: qz difficile est h̄e z non amare diuitias. Vñ
de diuite sapiēs dicit. Beatus diues q̄ iuētus est si-
ne macula: z q̄ post aux̄ nō abiit nec spauit in pecu-
nie thesauris. Quis est hic z laudabimus eū: fecit
enī mirabilia i vita sua. Certe absqz alia rōne expe-
riētia sola nos plenissime istruit q̄ difficile sit habe-
re z non amare temporales diuitias: z peccatorum

prohemium

vinculis per eas minime inuolui. Cum videamus paucos imo paucissimos diuites rectitudinem christiane vite in veritate tenere. Et quia verba saluatoris nostri dei sunt semper spiritualiter et subtilissime pensanda: aduertendum est possibile esse cum temporalibus diuitijs simplicitatem cordis interiozem et exteriorem possideri posse. Exemplum habemus de Abraham: Isaac et Jacob et sanctis patriarchis. Immo nec in veteri nec in nouo testamento aliquem sanctum iuenies: qui quantumcumque diues fuerit: suum statum suum tam intrinsecus quam extrinsecus simplicitate vite non seruauerit. Cum ergo non dixerit dominus. Difficile est diuitem auarum vel superbum vel libidinosum intrare in regnum celorum. sed simpliciter dixerit. Difficile est diuitem intrare in regnum celorum: patet: quia de quolibet diuite verba eius possunt intelligi: ut sciamus quia etiam difficile est diuitem bonum et recte viventem intrare in regnum celorum. Et tunc est sensum manifestat verba sapientis ecclesiastici superius allegata: cum de diuite qui inuentus est sine macula dicit. Fecit mirabilia in vita sua. Nam de diuite malo id quod dominus postea subiungit: potest intelligi. Quia facilius est camelum transire per foramen acus quam diuitem intrare in regnum celorum. Talis enim nisi mutetur in regnum dei introire non poterit. Si ergo diues recte et simpliciter viuens difficile intrabit in regnum celorum: quid dicendum erit de eo qui simplicitatem in exterioribus non seruat?

Qui

Prohemius

7

Qui ergo simplicitatē cordis seruare se dicit z i exte-
rioribus simplicitatē custodire negligit: ignē pfecto
in sinum suū ponit. Qui aut ignem in sinum suum
mittit: z vt eius vestimēta illesa seruent: deum ro-
gat: qd aliud facit: nisi q deū tentat: Et ideo bene
sapiētia icreata postq̄ dixit. Et in simplicitate cor-
dis querite illum: subiungit. Quoniam inuenitur
ab his qui non tentant illum. Ac si patenter dicat:
In simplicitate cordis querite deū. Sed eum iue-
nire nullo modo putetis: nisi ēt simplicitatem exte-
riorem custodiatis. Quoniā inuenit̄ ab his q nō tē-
tant illum. Ab his aut q tētant illum cōtra legē fa-
cientibus: que dicit. Non tentabis dñm deum tuū
nequaq̄ inueniri potest. Tentant aut illū q nollen-
tes simpliciter querari: simplicitatē cordis que do-
nū dei est maximū hēe volūt z custodire. Sicut siqs
vt diximus: ignem in sinū suū mittat: z roget deū:
vt vestimēta eius nō ardeāt. Inueniri aut a nobis
deus qui vbiq̄ est: tūc dicitur: qñ per aliquē effectū
gratie pntiā sue bonitatis nobis manifestat. Quia
ergo q deū tentat per effectus sue gratie presentias
ipsius nequaq̄ sentit: bene dicimus: q non inuenit̄
ab his q tētāt illū: s; ab his iuenit̄ q nō tētāt illum.
Et q: poss; aliqs dicere: stultū eē sibi necessaria
nō puidere: z plura ēt op⁹ eē possidere q̄ necessaria
pp futuros euēt⁹: z sequēter dicit. Apparet aut eis
q fidē hnt̄ illū. Eū enī puidētia dei se extendat ad

prohemius

oēs vel minimas creaturas: certū ē ipsū maiore habere prouidētiā de hominibus quā de alijs creaturis irrationabilibus. Quilibet enim maiorem habet prouidētiā de rebus preciosis quā de ignobilibus. Esse ergo sollicitū de crastino pertinet ad infidelitatem: quam saluator noster a nobis cupiens remouere: cum dixisset. Nolite solliciti esse dicētes: quid manducabimus: aut quid bibemus: aut quo operiemur? Statim irrationabiliū z insensibiliū z creaturarum: que de futuro non cogitant: z tamen pater noster celestis eas pascit z gubernat: exempla proposuit dicens. *Respice* volatilia celi: que non serunt neque metunt: neq; congregāt in horrea: z tūp̄ vester celestis pascit illa zc. Ac si aperte diceret: nulli dubium est deum habere de hominibus z presertim de electis suis quibus omnia cooperant in bonum: peculiarem prouidentiam. Si ergo nihil vllō tempore deest creaturis infimis: quanto minus aliquid deficiet homini z presertim fideli? Qui ergo solliciti sunt de crastino: in fide se deficere negare non possunt: cū ad huiusmodi homines saluator noster ibidem expresse dicat. Si fenum agri quō hodie est z cras in clibanum mittitur: deus sic vestit: quanto magis vos modice fidei? Oportet ergo talem nos fidem habere: vt credamus q; si simpliciter vixerimus: contenti solum presentibus z necessarijs secundum statum nostrum deus non derelinquet

quet nos in his que non poterunt a nobis preuide-
 ri: sicq; a multis curis animum liberabimus: et faci-
 lius celestia meditari et orationibus vacare poterimus.
 Per quas deus multis modis intellectu nostro
 apparere: et de celestibus et invisibilibus sue divi-
 nitatis nos benigne illuminare dignabitur. bene er-
 go dicit sapientia. Apparet autem eis qui fidem
 habent in illum. Ac si diceret. Simpliciter vivite:
 et nolite de crastino cogitare: sed fides habete in eum:
 qui de vobis curam habet peculiarem: et paterno
 amore vobis loquitur dicens. Primum querite re-
 gnum dei et iustitiam eius: et hec omnia adijciuntur
 vobis et liberabimini a curis huius seculi: et domi-
 nus ostendet vobis faciem suam: et dabit claritatem
 eternam: quia apparet eis qui fidem habent in illum.
Ex verbis ergo predictis apparet quo ordine sit
 nobis in hoc opere procedendum. Cum enim intē-
 tio nostra sit de simplicitate christiane vite tractare
 necesse est prius de vita christiana agere: et in quo es-
 sentialiter consistat ostendere. Quia autem ad bo-
 nitatem et sanctitatem eius sequitur simplicitas cor-
 dis: et cordis simplicitatem sine simplicitate exteriori
 quis nec possidere nec custodire potest. Et simplici-
 tas exteriorum rerum superfluitatem earum non pati-
 tur. Consequens est ut post tractatum de bonitate
 christiane vite: tractemus de simplicitate interiori.
 Post hoc de exteriori. Deinde de superfluo abijci

prohemius

endo. Ultimo vero quod animus a curis huius seculi per vite simplicitatem liberatus ad cōtemplationē diuinorum iam incipit ascēdere: agēdū est de gratijs et felicitate: que ad precedentia consequuntur tam in hac vita quā in futura. In generatione enim rerum naturalium natura: cuius opus est opus intelligentie non errantis: primo introducit formā: que dat esse rei: ad quam statim consequuntur propria accidētia. Deinde accidentia communia: post hoc natura que ad perfectū opus suum ducit: superfluum oē abijcit. Postremo autē ut perficiat opus eius ultimo fini suo ipsum cōiungere nitit. In generatione enim hominis deus et natura ante omnia per introductionē anime intellectiue dant esse hominem. Deinde statim sequuntur proprietates eius: scilicet esse disciplinabile: et esse risibile. Postea ordine naturali cetera accidētia adueniunt ei: ut est quātitas: color: et figura. Dehinc augetur puer: et virtute nature superflua abijcit: que impedimēto sunt operibus perficiēdis. Ultimo autē naturali instinctu ad beatitudinem conat peruenire. Ita est in creatione christiani viri primo formam christianitatis introducemus: que est grā supernaturalis. Secundo simplicitatē cordis: que est quasi quedā proprietates hanc formā cōsequens. Tertio simplicitatē exteriorē ei coniungemus quasi accidētia exteriora. Quarto superflua abijciemus. Postremo ipsum ad felicitatē producemus.

Liber primus de simplicitate christiane vite.

De bonitate christiane vite et in quo essentialiter consistat.

Conclusio prima.

Ita christiana est qua quos mores et doctrinam christi imitat. In notandis rebus sequendus est usus ceteris loquentium. Loquendum est enim ut plures et sapiendum ut pauciores. Scimus autem per vitam christianam omnes homines intelligere quod dictum est.

Non illos christianos proprie vocat homines qui christum imitantur vel saltem imitari in baptismo polliciti sunt. Quae si postea ope non imitantur christiani nomine tamen sunt non ope.

Veros autem christianos qui hoc nomine vere digni sunt: eos intelligimus qui quo ad intellectum firmissime absque ulla hesitatione credunt christum crucifixum verum esse deum: et verum hominem filium dei et virginis Mariae: et patrem et filium et spiritum sanctum esse unum deum et tres personas realiter distinctas: et cetera que sacra scriptura et sancta romana ecclesia predicat esse credenda.

Quo ad voluntatem amat deum et dominum nostrum iesum christum super omnia: et proximum sicut seipsum: servans omnia mandata legis: que ab hac duplici dilectione dependent. Quo ad partem sensitivam appetitum concupiscibilis et irascibilis omnes sensus rationi subijcere omni conatu nititur: et nullo modo curam carnis facere in concupiscentia. Quo ad ceteros corporis gestus studet omnia cum modestia agere: ut totum corpus subijcia

Libri IIII. Conclusio

bona exteriora
culby
in se
in se
tur aie: z in oi motu suo nihil fiat qđ cuiusq; offen-
dat aspectū. Quo ad bona exteriora se habet sicut
infirmus: qđ tm̄ medicine accipit quantum sanitati
opus esse perspexerit. Atit̄ eni diuitijs z gloria z di-
gnitatib; z honorib; alijsq; bonis corporis ad neces-
sitatē vel tēporalis vel spiritualis vite: nō aut ad su-
pbiā vel luxuriā aut auaritiā. Quo ad cultus diui-
nus relicto oi superstizioso vel ēt superfluo cultu de-
um oipotentē colit intrinsecus per fidē: spem: z cha-
ritatē. Extrinsecus vero eo mō z ritu: quo christus
apostoli z sancti patres sanctaq; romana ecclesia
hactenus ordinauerunt z in posterum ordinabūt.
Quo deniq; ad oia ista propositū perse ruādi ita fir-
mauit in corde suo: vt potius eligat milies mori q̄
ab hac vita discedere. Talē ergo christianū nomi-
namus: z vitā habere christianam dicimus.

Conclusio Secunda.

Ita christiana est melior oi alia que in-
ueniri aut excogitari pōt. Primum qui-
dem hoc est manifestum ex fine. Nulla
enim vita pōt habere vel excogitare me-
liorē finem q̄ eū quem ponit vita christiana: qđ po-
nit finē in visione diuine essentie: qđ melius ēt pate-
bit inferius. Quia vō hō non pōt peruenire ad con-
tēplationē diuinorū nisi per cordis purificationem:
quantū ad hoc ēt vita christiana oēs alias excedit.
Nulla eni maior purificatio cordis pōt inueniri aut

excogitari

Primi Secunda Io

excogitari q̄ purificatio christiana. Nā purus dicitur id qđ non est permixtū alteri nature presertim inferiori se. Verbi gr̄a: Aurū dicitur purus qñ non est permixtū argento vel plūbo vel alteri nature inferiori. Quia vō finis hoīs est deus: qñ hō per intellectus z affectus coniūgitur seu p̄m̄iscetur creaturis p̄sertim inferiorib⁹ se tāquā fini vltimo: ipurus nūcupatur. Et quāto quis ab amore creaturaz se explicat: tanto purior redditur. Puritas ergo cordis humani cōsistit in alienatione appetitus z volūtat̄is ab amore creaturarū. Nulla vero maior aut perfectior alienatio ab amore terrenaz rerū inueniri aut excogitari pōt q̄ ea quā predicat religio christiana: que hortat̄ z docet hoīes alienos fieri non solū ab affectu oīuz terrenaz z carnaliū rez: sed et ab amore pprio. Et qz non pōt hō sine vllō amore vivere: docet vt diligat deus super oīa et super semetipsum. Et si semetipsum aut alias creaturas diligit: iubet vt diligat eas p̄pter deus: ita q̄ totus amor in deus tendat: z in ipsis creaturis deū diligat: nihilqz cogitet aut loquat̄ aut faciat: qđ sit contra dei precepta: z q̄ nō in gloriā z honorē dei cedat: vt totus homo ad deus tendat: z deo coniungat̄: fiatqz vnus cū deo. Qua vita certe nulla melior inueniri aut excogitari pōt. Sed qz posset aliquis dicere q̄ huic vite admisceat̄ error: qz adorare z colere crucifixus v̄ esse maximus error. Respondemus q̄ cuz hec vita to-

Libri 3^a Conclusio

ta dependeat a fide christi crucifixi: cuius extra hanc fidem huiusmodi vita minime inueniatur: adorare christum crucifixum non potest esse error: quia non potest effectus esse nobilior sua causa. Sed quia in alijs locis fidem christi multipliciter probauimus: nihil aliud de hac ad presens dicemus. Ad ostendendum enim quod nullus cultus dei sit melior cultu religionis christiane: sufficit ostendere nullam esse posse meliorem vitam quam christiana. Siquid enim cultus dei maxime est recte et beate viuere. Ex quo patet quod vita christiana quo ad finem et cordis puritatem: et quo ad mores et cultum est melior omnia alia vita.

Conclusio Tertia.

Quisemodi vita in nullo amore naturali hominis radicari potest. Amorem hominis naturalē uoco amorem corporis: ut corpus est: vel partis anime vegetatiue: qui scilicet non procedit a cognitione aliqua coniuncta vel intrinseca: sed ab appetitu naturali per generationem acquisito. Cum igitur omne agens agat propter finem: omnis actio ab aliquo amore procedit. Et quia conuersationem siue studium uniuscuiusque hominis vitam eius nuncupamus: uel eos qui contemplationi studet: vitam contemplatiuam: et qui actioni vacat: vitam actiuam habere dicimus: amor a quo actio vel conuersatio et vita seu studium cuiuslibet hominis procedit: deus est radix illius actionis uite et conuersationis et studij. Vita ergo christiana radicem in aliquo hominis amore. Impossibile est autem quod habeat radicem in amore naturali: quod quilibet

glibet xpianus expit i semetipso q totu regimē vite ei? pcedit a fide z amore xpi crucifixi: q amor nequa q naturalis eē potest: vt omnibus notum est.

¶ Conclusio Quarta.

Non pōt vita xpiana in parte sensitua fundari. Cū eni in hoie sit intellect? z sensus: manifestū ē q ad intellectū pti- net regere sensus: nō cōtra. Vita autez christiana ē tota ordinata: z fm rōnez: z spiritualis vt manifestū ē. Nō ergo trahit regimē suū a sensu.

Quidā tñ cōsiderātes phāsiā seu imaginationē mouere vehemēter hoies z aialia in oi gñe mot?: dixerūt vitā christianā pcedere ex forti imaginatione qua christiani imaginant xpm crucifixū esse deus. Videmus eni q si quis sup trabē in altū positā ambulet: z forti imaginatiōe se casurū apprehēdat: statim cadit. Et similiter in motu alteratiōis ad fortē imaginationē seu apprehensionē rez venereaz corpus ad libidinē accēdi. Ad imaginatiōē vero in iuriā corpus ad irā inflāmar: ita ēt dicūt moueri christiāos ad amādū ea q amat: z opandū q operant: ex forti imaginatiōe crucifixi: z eoz q ipse z ei? apostoli pdicauerūt. Et ita asserūt vitā xpianā radicari in parte sensitua. S; hoc eē falsus z ridiculus nō ē difficile pbare. Primo qdē: q naturalia sunt magis infima rebus z magis affixa q accidētalīa: z iccirco cognitio natural' forti? figit q accidētalīa.

Libri IIII. Conclusio

Quia cognitio primorum principiorum quae est intellectui naturaliter inserta: est magis intima et intellectui magis affixa quam cognitio conclusionum. Et cum necesse sit intelligere phantasmatum speculari: non est dubium quod ea phantasmatum quae naturali cognitioni intellectus deseruiunt: sunt magis apta nata affigi phantasie et imaginatiue quam phantasmatum quae deseruiunt cognitioni accidentali: et maxime opinioni false. Cognitio autem quas philosophi habuerunt de deo et virtutibus moralibus est homini naturaliter inserta utpote in radice luminis naturalis fundata. Cognitio vero de christo quod sit deus pro nobis crucifixus et ceterorum quae ad fidem pertinent non est aliquo pacto naturalis immo valde extranea et accidentaliter adueniens. Si ergo vita christiana: ut isti inquirunt: ex forti imaginatione crucifixi procedit: certe melior vita quam sit vita christiana: vel saltem eque bona procedere poterit ex forti imaginatione facta de deo et de eius pietate et virtutum moralium amore: quia fortior est imaginatio que a naturali lumine procedit quam que accidentaliter aduenit. Multo ergo perfectior vita procederet ex scientia et consideratione eorum quae philosophi docuerunt quam ex forti imaginatione crucifixi. Hoc autem copertum est esse falsum. Nulla enim melior vita nec perfectior iueniri aut excogitari potest quam vita christiana: ut ex superioribus manifestum est. Nam nihil in philosophia morali quod rationi consentaneum sit a philosophis docetur quod non iueniatur in vita christiana: imo quod non excedat ab ea. Nam cum iustitia

tia hominis in duobus consistat. v. in fuga mali et p
 secutione boni vita christiana excedit in his duobus
 quicquid philosophi villo tempore excogitare potuerunt. Fugiunt
 enim christiani et quaedam minima mala: que in solo corde consi
 stunt: de quibus philosophi vel nullam vel superficiale et crassam
 habuere cogitationem. Ad bonum quoque diuinum ten
 dunt eo modo quo nec ipsi philosophi ad deum ten
 dere potuerunt. Quinimo tale modum nunquam intellexe
 runt. Et eorum quoque que philosophi docent scientia et considera
 tione siue speculabiliu siue moralium: nullos vidi
 mus aut intelleximus adhuc ad puritatem vite christiane
 puenisse. Neque enim ipsi magistri et aliorum philosophorum princi
 pes: in quibus: ut aiunt: natura videtur totum conatum
 fecisse: ut eos super omnes homines mundi perfectos faceret
 ut Pythagoras: Socrates: Plato et ceteri: quos sum
 mis laudibus a paganis extollunt: sanctos et pue
 las nostras virtutibus et vite sanctimoniam equarant
 Nam quicquid virtutis et bonorum operum et laudis de il
 lis predicant: de nostris quoque pueris et puellis absque
 mendacio verissime annunciari potest: excepto quod illi omnia
 pro gloria faciebant: nostri autem gloria inani hominum con
 tempta: sola dei gloriam querunt: et multa faciunt tum orando:
 tum corpus domando: tum in his que ad dei et primi cha
 ritatem pertinent: que philosophi non solum nunquam fecerunt: sed nec
 intellexerunt. Si ergo scientia et contemplatio fortisque ima
 ginatio diuinarum rerum moraliumque virtutum quas nobis
 natura indidit: et studium perfecit nullos philosophos ad vitam

Libri ~~III~~ Conclusio

equalē vite christiane pduxit: quāto minus si christus crucifixus non est deus: hec ignorātia z falsitas posset ex forti imaginatiōe xpianos ad vitam pducere: qua nulla melior inueniri z cogitari potest. Preterea si hec vita ex forti imaginatiōe pcederet nō oīb⁹ hoīuz generib⁹ cōueniret. Nō enī oēs imo pauci fortē hnt imaginationes. S; videmus z ex historijs scimus vitā xpianā oībus hoīuz generib⁹ z cōditiōib⁹ cōez fuisse. Preterea docti viri non facile decipiūt a forti imaginatiōe. Videmus aut viros i oi gñe sciētiarū doctissimos hāc vitā vsq; ad sanguinis effusione; secutos. Preterea si fortis imaginatio hoc facit: posset quilibet christiane viuere ad libitū suū: q; posset phāsiā firmare ad xp̄m z ad ea q̄ fidei sūt. S; experiētia docet hoc esse falsū. Nā multi desiderāt christiane viuere: z tñ a voluptatib⁹ victi sepe postq̄ iceperūt: retrocedunt. Et veri xpiani etiā pp frequētes tētationes vehemēter laborāt: vt xpiane viuāt. Fortis autē imaginatio mouet aialia quasi violenter: ita vt potius agant q̄ agāt: vñ talis motus sine labore fit. Preterea cū crucifixus homo sit fin se res horrenda: si Christus nō esset deus: z talis res horrēda tā bonā vitā inducit pp fortem imaginatiōē: certe multo magis ad talē vitam pueniemus p fixā phāsiā creaturarū pfectissimaz: vtputa p fortē imaginatiōē pulchri hominis: vel solis aut lune: aut alterius creature corporalis

poralis nobilissime. Sed hoc tētet q̄ vult: z experie-
tur esse falsum. Nā z antiq̄ fecerunt sibi deos pul-
chros ligneos z conflatiles: z soles z lunas: z tñ in vi-
te sanctimonia nūbīl profecerunt. Preterea cum
xp̄ianus verus nihil agat s̄ rōnez: imo oīa que rō-
dictat adimplet: licet z aliqua ēt supra rōnē faciat:
z credat: patet q̄ radix regiminis eius nō est in par-
te sensitiva: sed potius in parte intellectiva.

Conclusio Quinta.

Ita xp̄iana i solo lumine naturali ratio-
nis non fundat. Sicut enī i naturalib⁹
quedā cause sunt necessarie q̄ semp suū
fortiunt effectū. Quedā vero vt in pluri-

bus. Alie vero equaliter se habent: ita rōnes seu ar-
gumentatiōes se hñt ad intellectū. Quedā enī ex
necessitate: z semp inclināt intellectū ad assentiēdū
zclusiōi: q̄ a ph̄is dñr demōstratiōes. Quedā vt in
plurib⁹ z non semper ipsūm inclināt: que dyalecti-
ce seu probabiles rōnes nūcupant. Alie vero quo-
dāmodo indifferēter se hñt: q̄ si aliqua z estimatio-
nē vl' suspicionē generāt: nō tñ itellectū ad vnā par-
tez fortiter iclinant. Expiētia aut̄ quotidiana ma-
xime apud ph̄os docet quāte difficultatis sit intel-
lectū hoīs p̄fertiz in moralib⁹ firmare. Nā tot quot
tidie oriunt̄ in scholis opiniōes quot capita: z nulla
est opinio tā firma: q̄ nō faciliter ztrarijs argumētis
debilitet. Uñ videmus viros doctos frequēter opi-

Libri 100 Conclusio

nones mutare: et discipulos quotidie sunt magistros
insurgere. Experiencia quoque patet: quod si est in morali-
bus quod in aliqua opinione vel de beatitudine vel de vir-
tutibus firmetur: valde difficile est quod sequatur ex hoc fir-
mitas affectus. Nam de mille unum non inuenies qui suam
de moribus opinionem affectu amoris et operis sequatur.
Disputatores enim vidi ego multos: sed operatores pau-
cos. Et si quandoque sequatur affectus operandi et firmetur:
videmus tamen paucissimos opere postea adimplere que
ratio proponunt: et in homini perseverare. Si ergo valde
difficile est in moralibus que nobis a natura indita sunt
intellectum firmare rationibus: et difficilius cum intellectu
affectum ad opus solidare: et difficillimum opere quod ipse
cogitavit et amavit adimplere: et in eo perseverare: quanta
difficilius erit hec omnia facere in his que non modo non
sunt naturaliter cognita: sed nec ea videre nec intelle-
ctu apprehendere valemus. Videmus autem christia-
nos ita firmum habere intellectum in his que ad fidem pertinent:
ut nihil verius nihil certius esse credant: et potius vo-
lunt omnia martyria sustinere: quam minimum iota sacre
scripture negare. Similiter a deo firmus est eorum
amor ad ea que nunquam viderunt: nec vlla humana ratio
apprehenderunt: ut pro eis et eorum amore omnia visibilia
existimant ut stercoza. Ad opera quoque virtutum ita faci-
les sunt: et in eis a deo perseverantes ut nulla ratione nul-
loque labore ea relinquunt: sed magis quotidie cresce-
re: et ea perficere que ceperunt summo studio et desiderio cu-
pant:

piam: et potius eligant non solum diuitias et honores: sed
 etiam propriam vitam milies perdere: quam fidem et amorem christi ac vir-
 tutes relinquere. Cum ergo in his que nobis quodammodo
 sunt naturaliter inserta vix his intellectus et affe-
 ctus firmari possit: unde hec christianorum firmitas:
 Certe a lumine naturali non procedit: tum quia ea que christi-
 anus credit et amat: naturali ratione probari non possunt: tum
 quia ut dictum est non posset tanta soliditate firmari: et si
 aliqua ratione humana persuaderet. Cum ea que maxime
 naturalia sunt vix possint multis rationibus et persuasioni-
 bus solum intellectum ad assensum inclinare: ut de ope et
 affectu taceam. Preterea si vita christiana procede-
 ret a lumine naturali rationis: cum nulla ratione probari
 possint efficaciter ea que christianus credit et amat et per
 quas operatur: necesse est dicere: quod de illis opinionem habeat:
 non sciam. Opinio autem est habitus mentis que non perfecte
 firmat animum ad assensum. Quia ergo voluntas sequitur in-
 tellectum: non potest quod amare firmiter rem quam non videt:
 nisi habeat certam cognitionem quod ipsa sit in re natura.
 Finis autem christiani est id quod non videtur iuxta illud Isa-
 ie. Deus non vidit absque te quem preparasti diligentibus te.
 Si ergo de hoc fine non habet nisi opinionem et non certitudinem:
 non firmiter ipsum amaret. Cum autem finis sit id
 gratia cuius omnia alia agunt: et sit omnium agendorum regu-
 la: quando amor finis est debilis: etiam cetera opera ad ipsum
 ordinata debilitantur. Sed videmus veros christianos
 inter prospera et aduersa fortissimos et magnos esse

Libri ¶ Conclusio

virtutū opatores z firmissime ad eū tēdere: de quo scriptū est. Querite faciē eius semp. Ergo hec eoz vita a lumine naturali rōnis nō pcedit. Preterea cū qs non firmiter aliqd amat: alio amore supueniente amor pcedens faciliter debilitat z tollit. Si ergo vita xpiana a lumine naturali pcederet: fides esset qdā opinio: vt dictū est: z non posset esse amor inuisibiliū firmus. Et iō supueniēte alio amore faciliter vinceret. Sed expimur totū dñū: qz nec amor tēporalium diuitiarū: nec carnis: nec glorie: nec vllus amor pprius: etiam amor vite amor christi in corde xpiano supare pōt. Ergo a lumine naturali non procedit. Preterea nullus est tā magnus amor nisi sit totalit̄ naturalis: qz tristitia z dolore vebemēti vel timore mortis nō superet. Diuitias enī z honores z gloriā z cetera bona tēporalia damus pp vitā z corpis salutē: s; amor xpī nō vincit̄ a dolore aliquo nec ab aliquo mortis piculo: vt martyres innumera biles testant̄: z tñ nō est naturalis: vt dictū ē. Ergo necesse est dicere qd ab alia radice q̄ a rōne pcedat.

¶ Conclusio Sexta.

Ita xpiana nō pcedit ab influxu celesti nec ab aliqua causa naturali. Quae enī naturales z vles nō agūt nisi mediātib; particularibus. Nō enī celū pducit triticū sine semine: vel sine aliqua materia disposita ab aliquo particulari agēte ad hoc vt ex ea triticū

ticū pducā. Si ergo vita xp̄iana pcedit ab influ-
 xu celesti: opz q̄ hoc sit vel mediāte lumine natura-
 li: vel mediāte parte sensitua z phātaſia: vel mediā-
 te aīa vegetatiua: aut calore naturali z alijs quali-
 tatibus elemētoꝝ que sunt in corpe hominis. Sed
 iam pbatū est vitā christianā ab hijs partibus aīe p-
 cedere non posse. Ergo nec ab influētia celi pcedit
 tanq̄ a causa vli. Preterea si vita christiana ab ali-
 qua aīe potētia pcederet: maxime pcederet a parte
 rōnabili: quia vita hec est tota rōnabilis: z nihil irrō-
 nabile cōtinet. Sed rō z intellectus est imaterialis.
 Materialē aut z corporale non agit imaterialē. Er-
 go nec celū nec aliqua causa naturalis pōt talē vite
 ipressiōē in intellectu iprimere. Preterea nulla vir-
 tus naturalis agit vltra suā spēm. Non enī ignis
 frigefacit. Virtus ergo corporalis p se non facit spi-
 ritualia: sed tota vita xp̄iana est spiritualis: qz xp̄ia-
 ni relictis corporalibus quātū pnt ad spūalia se trās-
 ferūt. Nō ergo pcedit a celo nec ab aliqua natura-
 li v̄tute. Preterea si xp̄s crucifixus nō esset verus de-
 us: vt dicunt xp̄iani: nullus esset in mūdo maior er-
 roz q̄ crucifixū hoīem adorare vt deū. Eū autem vi-
 deamus ex alia parte nullā posse iueniri meliorē. vi-
 tā q̄ sit vita xp̄ianoꝝ: si hec vita pcederet ab influ-
 xu celesti z causa naturali: sequeret q̄ ab eadē cau-
 sa pcederent hec duo: v̄z maximus error z maxima
 rectitudo simul semp in eodē effectū. Non enī vn-

quã separãt hec duo a christiano: hoc aut est absurdũ in causis naturalibus. Preterea videm⁹ celũ z cãs naturales in diuersis partibus z diuersis tpi- bus diuersa agere: tũ qz regrũt dispositionẽ mate- rie: tum qz diuerse stelle diuersos hñt influxus. Sed vita xpiana nullũ genus hominũ excipit: nec aliqđ tẽpus obseruat. In oĩ eni tpe z loco z i quolibet ho mine taz paruo q̃ magno tam barbaro q̃ non bar- baro eodẽ mō aduenire pōt: vt p̃ nunc z in retroa- ctis tpi- b⁹: qz vbiqz p̃ pdicationẽ hoies ad xp̃z quersi fuerũt z cõuertũt adhuc: nulla astrologie aut phi- ſica cõsideratiõẽ. Preterea si fides z vita xpianoz ab astris pcedit: aut fides eoz ẽ vera aut falsa. Si ẽ vera ab astris eam pcedere falsum est: qz fides ipsa xp̃i hoc dãnãt: z astrologiã iudicialẽ diuinatoriã nõ esse sequendã docet. Vnde scriptũ est Hieremie. x. Nec dicit dñs. Juxta vias gẽtiũ nolite discere: z a si- gnis celi nolite metuere que timẽt gẽtes: qz leges po- puloz vane sunt. Et deniqz doctrina nostra asserit vitã xpianã nullo modo ab astris nec a causis natu- ralibus pcedere. Si autem est falsa z ab astris pro- cedit seqtur qz celũ iclinat hoies ad falsitatẽ z maxi- mos errores: v3 ad credẽdũ crucifixũ esse deũ: z deũ esse trinũ z vnũ: z similia. Et cũ fides xp̃i semp fue- rit: vt p̃ in nouo z veteri testamẽto: oportebit dicere semp influẽtiã celi iclinasse hoies ad maximos erro- res. Et cum fides xp̃i vbiqz terraz iã fuerit z sit ali-

quo mō: qz z maūmetani z idi credūt aliquo mō
 in xp̄s z ip̄s venerāt: sequit̄ qz hec influētia sp̄ fuerit z
 sit in toto celo. Et cū nō iueniat̄ melior vita q̄ xp̄ia-
 na: sequit̄ qz xp̄iani sint minus dispositi ad errores
 sequēdos q̄ alij hoies: qz a pturbationibus z huius
 seculi sollicitudinibus liberi sunt. Et ph̄s dicit. Se-
 dendo z gescēdo hō fit prudēs. Ergo si xp̄iani a ce-
 lo iclinant̄ ad magnos errores: multo magis iclina-
 bunt̄ alij hoies ad eosdē vel ēt maiores. Ergo sequi-
 tur qz celū semp z ubiqz iclinat hoies ad maximos
 errores. Et si sic est: nō debem⁹ credere ipsi; ēt astro-
 logis nec eoz regulis: qz celū ēt eos ad errores icli-
 nat. Si ergo demētis est dicere celū z causas natu-
 rales iclinare hoies ad errores necesse est q̄siteri fi-
 dē xp̄i nec a celo nec a causis naturalibus p̄cedere
 siue vera siue falsa sit: vt argumentū p̄bat. Multa
 alia argumēta possemus i mediū adducere: qbus i
 sipiētā quorūdā astrologoz demōstrarem⁹. Sed
 qz vir igeniosissimus z singularis doctrine Lomes
 Joānes mirandula in libro quem aduersus astro-
 logos qui volunt futura predicere: subtilissime z sa-
 pientissime eorum vanissimam superstitionem im-
 probauit: nihil aliud in presentia dicendū putauit.

Conclusio Septima.

Ita xp̄iana nō p̄cedit ab aliqua crea-
 tura spiritali. Quis enī effectus natu-
 raliter appetit sue cause assimilari z ei

cōiungi. Si ergo christiana ^{vita} dependeret ab aliqua
 creatura spiritali: Christianus appeteret natu-
 ra naturarū vt xpianus coniungi creature spiritua-
 li: et ei assimilari. Sed videmus hoc esse falsū: quia
 xpianus verus omni cōatu a creaturis se explicat: et
 ad deū tendit: studetq; semp de deo cogitare: et deo
 p contēplationē cōiungi postposita oī creatura. Et
 quāto magis pficit in vita hac: tanto minus curat
 de creaturis. Et si eas amat: nō nisi pp deū hoc fa-
 cit. Preterea cū expiētia cōpertū sit aliquas crea-
turas spūales esse malas et ad malū hoies induce-
re: quas nos demones vocamus: nulli dubiū est ali-
quas etiā esse bonas: quas angelos appellamus: vt
sunt illę a qb' mouent' orbis: et q̄ sunt ppiores p̄me
cause. Si ergo vita xpiana pcedit a creatura spūa-
 li: aut procedit a bona: aut a mala. Non pōt dici a
 mala: qz non haberet tātā vite rectitudinē. Nihil
 enī gñat aut p̄seruat aut auget suū dñū. Maxime
 cū xpiani aduersēt demonib': et eos psequant': sitq;
 cōtinua pugna inter eos: eo q̄ xpiani nolūt eos ho-
 norare: et p̄dicāt eos nullo mō esse colendos. Immo
 despiciēdos et maledicēdos et penitus cauēdos: oēs
 hoies ad odiū eoz p̄uocātes. Nō ergo vita xpiana
 a demonib' pcedit: qz nullus effectus odit aut fugit
 causam suā. Si ergo pcedit a creatura spūali bona
 quam angeli et vocamus: sequit' qd fides christiana
 non sit falsa. Non enī pōt dici itelligētiā imateria-
 lem

Primi Septima 17

lē bonā seu angelū bonū inducere hoīes bonos ⁊ re-
cte viuētes in errorem. Quia aut hoc procedere ex ma-
litia: aut ex ignorātia. Ex malitia pcedere nō pōt:
cū sint bone creature: nec ex ignorātia: qz talis ⁊ tās
crassa ignorantia in eo cadere non posset. Si enim
fides non esset vera: nulla esset maior ignorantia:
nullusq; maior error: q̄ crucifixū hominem adora-
re ⁊ colere vt deum. Eū ergo videamus ⁊ expiētia
clare cognoscamus q̄ nullus pōt xpīane viuere: ni-
si prius firmiter credat xp̄m crucifixū esse verū deū:
⁊ colat eū: cū sit primū documētū doctrine xpīane.
Dicēte apostolo. Credere opz accedētē ad deū: qz
est: ⁊ ingrentib⁹ se remunerator sit. Et itez. Iustitia
dei est p fidē iesu xp̄i in oēs ⁊ sup oēs q credūt in eū.
Si vita xpīana ab angelo bono pcedit: seqt q̄ fides
non sit error: sed veritas. Quod si sic est: sequit̄ ē q̄
vita xpīana nō procedit principalr ab angelo: s; ma-
gis a deo. Doctrina enī xpīana docet vitā xpīana
pcedere a gratia dei: quā solus deus immediate aie i
fundit: iuxta illud. Gratia ⁊ gloriā dabit dñs. An-
gelos aut vocat ministros dei in ministeriis missos
in mūdū pp eos q hereditatē capiūt salutis. Pre-
terea cū tota rectitudo affectus ⁊ volūtatis ac bono-
rum operū ab intellectu rectitudine pcedat: ⁊ pari-
formiter in quolibet xpīano vero sit rectitudo volū-
tatis ⁊ operū: certe nō poterit hec rectitudo ab erro-
re intellectus pcedere. Sed certū est q̄ in oib⁹ xpīis
E

nis rectitudo illa procedit a fide xpi: quã hnt. Ergo fides illa nõ est error: sed rectitudo veritatis. Cum ergo oēs xpiani tendãt totis viribus ad vidẽdũ deũ facie ad faciẽ: z hanc visionẽ dicãt esse beatitudinẽ eorũ: opz cõfiteri q̃ in hoc non errãt. Arguamus igitur hoc mō. Si inis z principiũ sibi inuicẽ correspondẽt. Sed finis xpiani est visio dei: iuxta illud. Nec est aut vita eterna: vt cognoscãt te solũ verũ deum z quẽ misisti iesum xpm. Visio aut dei facie ad faciẽ non põt esse nisi a deo. Cũ eni finiti ad infinitũ nulla sit proportio: z ois creatura sit finita: deus aut infinitus: non põt creatura aliqua nec seipsa; nec etiam aliã ad vidẽdũ deũ eleuare. Si ergo principiũ z finis sibi inuicẽ correspondent: principiũ pueniendi ad hunc finẽ opz q̃ sit a deo: non autẽ ab aliqua creatura. Forma eni z vltima dispositio ad eam ab eodẽ agente procedit: maxime qz ad formã supnaturalẽ requirẽ dispositio supnaturalis: q̃ excedit virtutẽ cuiuslibet creature. Ergo vita christiana non procedit ab aliqua creatura spirituali. Quãuis eni creature spirituales adiuent christianos: non tamen formã: per quã quilibet põt xpianus appellari: z in qua est tota radix vite xpiane dare possunt.

Conclusio Octaua.

Itẽ xpiane radix z fundamẽtum est gratia dei. Gratiã dei dicimus donũ supnaturaliter aie infusũ. Quod est qdam similitudo

*ra: e fons aquę salientis in vitam æternã deitatis:
glia: e grã quãdam perfecta & absoluta*

deitatis: p quā dat aie quoddā esse gratuitū faciēs eā diuine nature esse consortē: z quodāmodo inefabili diuinitati vnitā. Ipsamq; diuinā naturā esse aie pntem non eo mō soluz quo dī cuilibet creatu- re inesse. s. p essentiā: potentiam: z pntiā. Sed altio- ri modo cū trahat eā ad sue bonitatis participatio- nem: p quā ipse deus mirabiliter illabiť aie. Et aia quodāmodo vnus spūs est cū deo. A qua qdē gra- tia pcedūt in potētijis aie virtutes z dona spūs san- cti supnaturaliter infusa: vt pficiat hō: z ad diuina ex oī parte eleuatus totus efficiatur spūali; z diui- nus. Sequit̄ enī statim in intellectu lumen supna- turale fidei: p qđ absq; vlla vacillatiōe supnatura- liū rez fidē accipimus. Itē sequit̄ in volūtate cha- ritatis amor rez diuinaz z certitudo spei: deide ce- tera dona z fruct' spūs s̄acti. De qb' mō nō est dicē- dū p singula. Sufficit enī scire totā radicē vite xp̄ia- ne esse grāz gratū facientē: ex qua tot bona pcedūt: qđ sic pbamus. Sicut enī in rebus naturalib' pro- bamus opa nature esse opa intelligentie: pp ordinē quē in processu nature videmus. Quia v; a princi- pio p media vsq; ad finez sine errore sp vel quasi sp ordinate procedit. Sicut p; discurrendo in qualibet spē vel in quolibet genere rez. Ita cuz videam' oēs xp̄ianos eadē vniformiter credere z amare z opari: quantū ad ea que essentialia sunt i vita xp̄iana: q̄- uis in qbusdā accidentalib' diuersificent pp eccle-

sic decorē: et ordinate videamus eos in oib⁹ pcedere:
 nec aliqd p rōnē facere: necesse est cōfiteri vitā xp̄ia
 nam ab aliqua intelligētia pcedere. Cū ergo ias
 probatū sit hāc vitā non posse pcedere nec ab amo-
 re naturali corpeo: nec ab aīa vegetatiua: nec a sen-
 sitiuā: nec ab intellectuā: nec ab influxu celesti: nec
 ab aliqua cā naturali: nec ab aliqua creatura spiri-
 tuali: sequit̄ q^d a sola intelligentia nō errāte que de-
 us est proprie procedat. Cū ergo oē mouēs et agens
 agat pp finē: et deus xp̄ianos moueat ad finē supna-
 turale: vt pbatū est: necesse est dicere q^d aīam xp̄ia-
 ni nō moueat ad hūc finē sine aliquo dono gratui-
 to idest sine gratia gratū faciēte. Op⁹ enī mobile p
 portionari mouēti: et fini. Cū ergo mouēs sit supna-
 turale et similiter finis: necesse est mobile habere ali-
 qd esse supnaturale. Preterea in reb⁹ creatis ni-
 hil pficit̄ vltima pfectione p solā essentiā suam: imo
 essentia cuiuslib⁹ rei create nuda est impfectissima.
 Perficit̄ ergo p qualitates et pfectiōes supadditas.
 Et quilibet res naturales mediantib⁹ qualitib⁹ ad
 fines suos pducunt̄: qz solus deus: q^d est suū esse per
 seipsum sine aliquo extrinseco est simpliciter pfect⁹.
 Sicut ergo se habēt creature ad suos fines natura-
 les: ita se h⁹ creatura rōnalis ad suū finē supnatu-
 ralē. Sed nulla creatura attingit suū finē natura-
 lem p propriā essentiā: sed p opationem pcedentē a
 qualitib⁹ et virtutib⁹ eius illi fini proportionatis.

Ergo

Ergo nec creatura rōnalis attigere poterit finē su-
um supnaturalē nisi p̄ opationes p̄cedentes a qua-
litatib⁹ z virtutib⁹ supnaturalib⁹ fini v̄s supnatura-
li p̄portionatis. Preterea si deus moueret creatu-
rā rōnalē ad finē supnaturalē sine aliquo dono su-
pnaturali: sequeret̄ q̄ non moueret xp̄ianos nisi eo
mō generali z cōmuni: quo alias creaturas mouet.
Cū enī generalr̄ moueat oēs creaturas mediātib⁹
virtutib⁹ naturalib⁹ ear⁹: si nihil hoī xp̄iano super-
addit̄ p̄ter id qd̄ naturaliter h̄s: certe nō mouebit̄ a
deo nisi eo mō: quo ḡnaliē alij hoies mouent̄ ab eo
idest p̄ intellectū z voluntatē. Non erit ergo diffe-
rentia inter xp̄ianū z nō xp̄ianum: nisi qñ actu chri-
stianus opat̄. Quando enī dormit vel cessat opari:
segtur q̄ nihil plus habeat q̄ alij hoies: qd̄ est absur-
dū. Op̄s ergo dicere q̄ in aīa xp̄iani sit aliqd̄ donū
supnaturaliter infusū: qd̄ vocamus gr̄as dei: a qua
oēs virtutes supnaturalr̄ ifuse p̄cedūt: z̄tinue p̄seue-
rāsēt dū opari desinit. Et hoc dicim⁹ esse fundamē-
tū xp̄iane vite: qz sine eo nullus pōt xp̄ian⁹ esse: aut
ēt nūcupari. Christian⁹ enī a xp̄o dī. Christus autē
vinctus nominat̄. Unde xp̄iani quasi a xp̄o vincti ap-
pellant̄. Hec aut̄ vinctio nō corporalis est: sed spiri-
tualis: q̄ aliter intelligi non pōt nisi sicut dictus est.

¶ Conclusio Aona.

v Ita christiana oibus viribus ad hoc tendit
vt z̄tinue donū gr̄e augeat z z̄seruet. Qui

enis christianus esse: et christiane vivere cupit: statim
 ad hoc tendit: ut hoc donum gratie acquirat. Et si ipsum se
 acquisisse arbitrat studet totis viribus ipsum augere
 et conservare. Finis enim quod pro se amat: sine mensura dili-
 git. Media autem diligunt cum mensura id est tantum quanta
 sufficit ad finem consequendum. Verum iter media est diffe-
 rentia. Quedam enim sunt: sine quibus nullo modo finis ha-
 beri potest. Quedam autem sine quibus haberi quod-
 dem posset finis: sed non ita bene et faciliter. Sicut
 autem tota intentio voluntatis est ad finem: ita et vehementer
 tendit ad media: sine quibus finem consequi non potest: quod
 ad media: sine quibus ipsum finem consequi posset: licet non
 ita bene. Cum ergo christianus sciat ex fide scripturarum
 sanctarum quod sine dono gratie et charitatis supernaturalis
 nullo modo potest deo servire et suam beatitudinem consequi: et
 si omnia alia bona opera faceret: ardentius tendit bonus et
 verus christianus ad augendum et conservandum donum
 supernaturale gratie et charitatis quam ad operandum opera ex-
 teriora: sine quibus beatitudinem in aliquo casu consequi
 potest. Quia ut dicit apostolus: ex operibus legis non ius-
 tificabitur omnis caro coram illo. Et iustitia dei manifesta
 est sine operibus legis. ¶ Preterea in his que ordi-
 nantur ad finem aliquem consequendum est quaedam ordo. Quia
 quedam sunt fini propinqua: quedam vero remotiora.
 Sicut autem medium primum fini ordinatur ad finem imme-
 diate consequendum: ita et media remota ordinantur ad
 medium primum fini tanquam ad finem suum immediatum. Nam

In edificatione domus lapides ordinantur ad parietes erigendos: parietes vero ad domus constructionem. **G**ra autem gratum faciens est medium primum fini: quia per ipsam immediate consequimur vitam eternam. Unde dicit apostolus. **G**ra dei vita eterna. Et ideo cetera bona que facimus ad gratiam ordinantur tanquam ad finem suum immediatum: ut videlicet augeatur et conservetur in nobisque dei cognitio et amor: continue per cordis purificationem augeatur. **P**reterea finis nobilior est iis que ad ipsum ordinantur. Ignobiliora enim ad nobiliora et in naturalibus rebus ordinantur. Nihil autem est in bonis que dantur homini in hac vita: preciosius gratia. Quia cum spiritualia sint nobiliora corporalibus. Inter spiritualia autem supernaturalia dona sint preciosiora naturalibus: et inter supernaturalia gratia gratum faciens et charitas: ut dicit apostolus: teneat principatum: sequitur quod nihil in bonis que hominibus dantur: sit preciosius gratia et charitate. **N**amque hec omnia alia dona sine gratia et charitate nihil est. Qui autem habet gratiam et charitatem: deum habentem omnia hec. Et ideo sequitur quod verus christianus tota intentione studeat hanc gratiam conservare et augere. Et omnia que facit ad hoc ipsum ordinet tanquam ad illud sine quo nec christianus esse potest: et frustra in omnibus alijs laboraret. **P**reterea in rebus naturalibus videmus omnes res summo desiderio appetere esse: et hoc intendunt super omnia conservare et perficere. Unde totis viribus sue corruptioni repugnant: et omnia que habent et ipsa membra exponunt corruptioni: dum non

2seruet esse. Eū ergo hoc oibus sit naturalissimū: z
 esse christiani inquātū christianus totaliter depēde
 at a grā gratū faciēte: p̄ q̄ verus xpianus sūmo stu
 dio z desiderio appetit cōseruare grām z charitatē
 z eam pficere z corruptioni eius totis viribus repu
 gnat: vultq; potius oia alia bōa tā tpalia q̄ spūalia
 pdere z oia mala sustinere: z ipsam ēt vitam corpo
 ralē amittere: q̄ grām z charitatē. Itaq; oculus ve
 ri christiani semp ad hoc qđ dictus est intēdit: z oia
 que agit: ad hūc finē ordinat. Quia aut hoc donuz
 2seruat z auget p̄ bona opa: quoz quedā sunt mo
 ralia: qđā vero ceremonālia: q̄is est vt videamus i
 ter hec opa que sunt p̄ma z p̄ncipalia ad donū grē
 augēdū z 2seruādū. Et primū dicamus de opib;
 moralibus: qz hec sunt pp̄nquiora grē z charitati.

Conclusio Decima.

Ratio pp̄nquius se h̄ ad donū grē z cha
 ritatis augēdū z cōseruādū q̄ alia opa bo
 na moralia. Nō nāq; est petitio decētis a
 deo: que non fit sine meditatione aliqua z cōtēpla
 tione. In rebus aut naturalib; hoc videmus: q̄ ef
 fectus qlibet quāto magis subijcīt ifluētie sue cau
 se: tāto magis pficit: cuz tota eius p̄fectio depēdeat
 a causa sua. Quicunq; vero humiliter petit a deo
 bona spūalia cognoscit: z cōfiteē se illis indigere z
 ea a dō puenire: z sic subijcit se magis ei q̄ p̄ alia bo
 na que agit. In qbus talia non cogitat sine oīone.

Unde

Unde p oronē maxime habilē reddit aiam suā ad recipiēdū influētiā sue cause: p quā augent̄ z pseruātur grā z charitas z cetera pcedētia dona. Preterea pfectio effectus est p assimilationē seu appropriatōnē ad causam. Et iō quāto magis effect⁹ appropinquat cause sue tāto efficit̄ pfectior. Quis ergo p̄ia causa sit deus q̄ est in īfinitū eleuatus sup oēs creaturas: quāto hō magis appropinquat ei: tāto efficitur pfectior. Maxime aut̄ facit appropinquare ei orō: que est eleuatio mētis in deū. Non enī vere possumus orare: nisi eleuemus mentē in deū. Orō ergo p̄pinquissime se hēt ad donū grē augēdū z pseruādū. Preterea virtutes p̄ficiunt̄ p actus z opationes eaz. Cū aut̄ oramus: oēs actus virtutū quodā modo exercemus. Nā quātum ptinet ad virtutes theologicas. Fides in orōne est p̄ma que prodit in actū: sine qua xp̄ianus orare non pōt. Spes etiam erigit̄. Nō enī oraret aliqs: nisi speraret obtinerē qd̄ optat. Charitas quoq; accendit̄: dū in orōne bonitas z m̄fīcordia atq; liberalitas dei pensat̄. Quātum vero ptinet ad virtutes morales: prudētia exercet̄: dū in orōne p̄cipit̄ qd̄ agendū est z qd̄ fugiēdū xp̄iano: z finis operū eius melius cognoscit̄: cū maxime cognitio agēdoꝝ in orōne petat̄: iuxta illud. Illumina oculos meos ne vnq; obdormiā in morte. Iustitia aut̄ p̄ficiit̄ dū in orōne voluntas in hoc firmat̄: vt reddat deo z proximo qd̄ suū est. Fortitudo exci-

tat: dū q̄ orat firmat p̄positū seruiendi deo: z oīa p̄p
 eius amorē proponit tolerare. Temperātia quoq̄
 ad opus suū in oīone egredit̄: tū qz delectatiōes spi
 rituales que frequenter in oīone gustant̄: carnales
 extinguunt: tum qz corpus affligit̄: dū mens in altus
 eleuat̄. Quātus vero p̄tinet ad dona: clarū est q̄ in
 oīone exercent̄: qz cū oramus luci eterne appropin
 quamus. Et iō donū intellectus exercent̄: dū de eter
 nis in oīone magis mens illuminat̄: z dū orans ip̄
 sa eterna gustat: sapientie donū ad opus exit. Quis
 vero deo appropinquās: creaturas p̄ nihilo h̄: sciē
 tie donū exercent̄. Dū aut̄ de agendis illuminari de
 siderat: cōsiliū ad inquirendū accingit̄. Et quis pro
 proximis etiā oramus: ad suā opationē pietas inui
 tat̄. Et dū maiestatem dei cōsideramus timoris do
 nus ab illicitis nos auertit. Dū aut̄ passionē christi
 z premia eterna cogitamus: z oīa pro eius amore pa
 ti dispōimus: fortitudinis donū exercēdo p̄ficiūmus:
 itaq̄ in oīone oēs virtutes z dona: quātinō oēs aie
vires excitant̄ z eleuant̄ atq̄ p̄ficiunt̄: qd̄ in nullo
alio studio inuenies. Ergo ipsa p̄p̄inquius se h̄ ad
 dona gratie p̄ficienda z conseruāda: q̄ cetera bona
 opa. Preterea cū deus sit causa oīum in esse z i fie
 ri ip̄se est: q̄ oīa opa nostra in nobis opat̄. Neq̄ eni
 vt dicit̄ Apostolus: sufficientes sumus cogitare ali
 qd̄ a nobis tanquā ex nobis: sed oīs sufficientia no
 stra ex deo est. Ergo quīs xp̄ianus hēat gratiā dei z
 dona

dona eius: nō tñ pp hoc absq̄ sp̄ali dei adiutorio potest aliqd boni opari: maxime si cōsideremus s̄rieta-
tates z pugnas carnis demonū perversorum hoīum
z multas alias difficultates: que quottidie mortali-
bus occurrūt: a quibus sine sp̄ali dei adiutorio nullus
valet explicari. Cum ergo deus tanq̄ prima causa
oia moueat z oporteat mobile p̄portionari mouēti:
opus est: q̄ homo bene se disponat ad h̄mōi motio-
nes diuinas. Nullo autem modo melius z propin-
quius se disponere pōt q̄ p̄ orōnē: p̄ quā eleuatur a
corpe: z immediate deo coniungit̄. Ergo oratio se ha-
bet p̄pinquius ad dona gratie augenda z p̄seruan-
da q̄ alia moralia opa. Preterea causa priā plus
influit in effectuz q̄ secunda. Nā primo aduenit: z
ultimo recedit. Cū ergo p̄seuerantia in gratia dei z
in bonis opibus sit p̄tinuatio q̄dā vsq̄ ad finē idest
vsq̄ ad vitā eternā: non pōt hic motus cōtinuus fie-
ri: nec p̄seruari: nec ad finē p̄duci: nisi sp̄ z primo ad
sit manus dñi motū huiuscemodi p̄tinuās. Cū au-
tem oporteat ēt q̄ hō non se subtrahat ab hoc influ-
xu: s̄z magis se semp habilē ad h̄mōi continuationē
motus exhibeat: z hoc maxime p̄ orōnē fiat: que ip-
sam aiam oibus potentijs suis primo motori p̄iun-
git: z ad motū habilitat: manifestū est q̄ oīo iter oia
opa maxime nos p̄seruat in gratia dei. Et iō bene
dñs iesus dixit. Oportet semp orare z non deficere.

¶ Conclusio Andecima.

Alter opa ceremonialia deuotus et frequens
 i vsus sacramenti penitentiae et eucharistiae est po-
 tior ad augendam et conseruandam gratiam quam vsus
 aliarum ceremonialiarum. Cerimonialia namque ecclesiae sunt
 in duplici differentia: quae quaedam conferunt gratiam instrali-
 ter ex opere operato: quaedam vero non conferunt gratiam nisi ex
 opere operantis id est ex deuotione facientis illa. Pri-
 ma quidem sunt sacra nouae legis: quae sunt principalia in
 ceremonialibus quae ad ipsa cetera ordinantur. At autem in-
 telligatur quomodo haec sacra conferunt vel causant gratiam: sci-
 endum est quod causa instralis duplicem habet virtutem. Unam
 quidem ex propria forma. Alteram vero ex motione princi-
 palis agentis. Serra enim ex propria forma quae est in ma-
 teria ferri: habet quod secet. Sed quod formas scanni inducat:
 non habet nisi ex motione principalis agentis. Est ergo
 sciendum quod aliquando instrumeti virtus attingit vltimam
 formam: ut celus motum ab intelligentia attingit usque
 ad animam sensitivam producendam. Aliquando autem non at-
 tingit usque ad vltimam formam: ut ipsum celum non attingit
 usque ad productionem anime intellectiue: sed solum attingit
 usque ad vltimam dispositionem materie pro introdu-
 ctione anime: quam solus deus creat: et creando vnit mate-
 riae ita disposite. Sacra igitur nouae legis dicimus esse
 instra gratiae: non quae pertingant usque ad gratiam quae est a
 deo solum per creationem. Sed pertingunt usque ad chara-
 cterem: quod quidem character est dispositio vltima ad susce-
 ptionem gratiae: nisi suscipiens praestet impedimentum. Quod
 autem

Primi Undecima 23

aũt hec sacra pferant hoc inõ instrali gratiã: non so-
lum sanctorũ auctoritatib⁹ clarũ est: sed et aliqua rō-
ne pōt psuaderi. Nã phi pp admirari ceperũt phi-
losophari. Vidētes eni effectus: z causas ignorātes
ceperũt admirari. Qui eni admirat: ignorare vide-
tur: vt q videt eclypsim lune z cãm ignorat admira-
tur. Qui aũt nō ignorat cãz: nō admirat. Quia at
oēs hoies natura scire desiderant: z scire est rei cãm
cognoscere: statiz q admirat iclinat aius ad qreduz
cãz illius effect⁹ de quo mirabat. Expimēto at quot-
tidiano cognoscimus: qnimo i ecclia post ascēsiōez
xp̄i hic effect⁹ appuit māifeste: v3 oēs q sacris ecclie
se subiiciũt z maxime q deuote frequētāt sacrm pe-
nitētie z cōmunionis i vita xp̄iana sp crescere. Qua
nulla melior: vt dictũ est: iueniri pōt. Ita q̄ quāto
quottidie meliores z sanctiores fiũt tãto et deuoti-
us z cū maiori feruore hec sacra suscipiũt. Et quā-
to deuotius hec sacra suscipiũt: tãto quottidie me-
liores fiũt. At q̄ irreuerēter hec sacra frequentāt:
maxime sacrm eucharistie: efficiunt peiores oibus
hoibus: vt pz in clericis malis z religiosis. Nō certe
esse nō posset: nisi in his sacris aliqd diuine virtutis
iesset tãquã in his q̄ sunt instra diuina ad effect⁹ gr̄e
in bñ dispositis spāliter ordinatã. Nō aũt vsus fre-
quēs illoz duoz. v3. eucharistie z pnie cū reuerētia
z deuotione sit potior q̄ vsus aliaz cerimoniaz ad
gr̄am augēdã z cōseruādã: mō pbemus. ¶ Est cr-

go sciēdū q̄ hoz sac̄oz q̄dā possunt iterari z q̄dā
 nō. Nā ea q̄ ip̄r̄inūt characterē: q̄ idelebilis est: ite
 rari non possunt: vt baptisina z cōfirmatio z ordo.
 q̄dā aut̄ iterari possunt: sed nō frequētari: vt matri
 moniū z extrēa vnctio: Quedā vō z iterari z frequē
 tari possunt: vt p̄nia z eucharistia. Cū ergo nūc lo
 quamur de vitā xp̄iana z de eius augmēto z p̄ser
 uatione: sermonē n̄m dirigimus ad eos q̄ iaz sunt
 baptizati z p̄firmati. Et cū baptisina z cōfirmatio
 iterari nō possunt: nec debeāt: p̄ q̄ ad augēdā z cō
 seruādā gr̄am de istis nō op̄s āplius loq̄. Extrēma
 vero vnctio nō nisi in extremis vite dat̄: z iō de ea ē
 nūc nihil dicēdū est. Sac̄a aut̄ ordinis z matrimo
 nij nō ptinēt ad oēs xp̄ianos. Et ordo iterari nō pōt
 Matrimoniū ē nō pōt frequētari: z iō nō possunt
 poni iter ceremonialia: maxie utilia ad augēdā gr̄as
 z p̄seruādā. De sac̄o ergo p̄nie z eucharistie bñ di
ximus q̄ vsus freques eoz est potior ad gr̄am augē
dā z p̄seruādā q̄ alia ceremonialia. Nam alia aut̄
 nō p̄ferūt gr̄am ex ope op̄ato: aut si p̄ferūt gr̄as: nō
 possunt iterari: aut si possunt iterari: frequētari tñ
 nō possunt. Nec aut̄ duo z conferūt gr̄am: z iterari
 z frequētari possunt. Patet ergo q̄ hec duo sunt
 maxime utilia ad gr̄am augēdā z p̄seruādā iter oia
 ceremonialia. Preterea sūma iustitia in hoc p̄sistit
 vt hō vitet pctā: z opa virtutū sectet̄: iuxta illud. De
 clina a malo: z fac bonū. Sac̄m aut̄ p̄nie facit de
 clinare

primi Undecima 24

clinare a malo: et sacramentum coionis conuertit animas ad bonum. Nam per primum delentur peccata: per secundum reformamur christo. Ergo frequens usus istorum nos in iustitia perfectos reddit. Preterea sacramentum coionis continet realem christum qui est fons totius gratie: quod non habent alia sacramenta. Cum ergo omnia ceremonialia ecclesie ad sacramenta ordinentur: et omnia alia sacramenta ad sacramentum eucharistie tanquam ad nobilissimum inter ea et perfectissimum: et omnia tandem ordinentur ad gratiam causandam augendam et conservandam: pro quibus sacramentum coionis propriius se habet ad gratiam causandam et augendam et conservandam quam quodlibet aliud sacramentum. Et cum ad hoc sacramentum nullus accedere debeat nisi purgatus: sacramentum proprie comitatur ipsum. Et ideo per frequentationem huius mysterij accedit deuotio christianorum: et gratie dona crescunt magis quam per alia ceremonialia. Preterea cum omnia ceremonialia ad sacramentum coionis ordinentur: ut dictum est: christianus deuote accedens ad ipsum prius disponit se et animam preparat: purgans primo eam per penitentiam et confessionem peccatorum: deinde bonis operibus ornans. Adde quoque per lectiones sacras et meditationes sanctas et orationes deuotas contemperationesque diuinas ad deum eleuat: et seipsum in amorem diuinum et in contemptum terrenorum accedit. An fit per dispositionem precedentem et per efficaciam sacri et per gratiarum actiones sequentes post assumptionem eius: ut in eo mirabiliter augeatur gratia et feruor diuinus et promptitudo voluntatis ad omnia opera bona. Et ita hec frequentatio christianus paulatim crescit: et in altem viam mutat: et efficitur

plusq̄ hō: sicut p̄ in p̄mitiua eccl̄ia q̄n quottidie
 xp̄iani cōicabāt. Adeo enī feruētes erāt: vt marty-
 ria z mortē pro nihilo reputarēt: imo alacri vultu z
 magno desiderio ipsa desiderabāt. At ñ n̄ris t̄pib⁹
 postq̄ fere oēs xp̄iani ad hoc redacti sunt: vt tm̄ se-
 mel in āno coicēt z cū modica p̄paratione facti sunt
 pessimi z peiores ēt paganis: z quottidie deteriores
 efficiunt. Singulis enī ānis cōfitem̄: z tm̄ ad eadez
 pctā reuertunt: semp deo p̄mittētes bñ viuerē: z nū
 quā p̄missionē seruātes. N̄ri quoq̄ sacerdotes q̄ si-
 ne deuotione z reuerētia sac̄m coionis frequētāt:
 facti sunt peiores laycis. Quo nihil posset esse dete-
 rius in eccl̄ia. Quia ergo xp̄iani vez cultū dei reli-
 querūt: ad tātā hodie cecitatē deuenerūt: vt igno-
 rēt ēt nomē suū qd̄ significet. Nesciūt enī qd̄ sit esse
 xp̄ianū: nec in quo consistat verus cultus dei. Exterio-
 ribus enī ceremonijs occupati interiorē cultū igno-
 rāt. Nūq̄ enī vl̄ raro scripturas legūt: t̄ legētes nō
 itelligūt: vl̄ itelligētes nō gustāt. Immo dicūt. Aia
 n̄ra nauseat sup̄ cibo isto leuissimo. Quis nobis det
 ut audiamus eloquentiā Ciceronis z verba poeta-
 rū resonātia: z Platonis dulce eloquiū z subtilita-
 tes Aristotelis: Nec enī scriptura simplex ē z mul-
 terculaz cibus. Predicate nobis subtilia. Et ita p̄-
 dicatores sequūtur ppl̄m. Et sanā doctrinā nō su-
 stinētes cōuersi sunt in vaniloquz: ad sua desideria
 coacervātes sibi magistros p̄urientes auribus: z a
 veritate

veritate se auertētes ad fabulas linguā conuertūt. Prīcipēs quoq; z optimates z capita pploꝝ nolūt veritatē audire: sed dicūt. Predicate nobis placētia. Decipite nos adulationibꝫ vꝛis. Dicitē nobis mēdacia: annūciate nobis bona. Et pp hoc pplus xpianus in maximis tenebris hodie obscuratus est. Si enī bñ viueremus z scripturas sanctosq; doctores legeremus z predicaremus: nō esset opus mihi hec scribere. Mas scripture z sancti si pura mēte iuestigent. hec oīa dicūt. Qm̄ ergo de vita christiana in quo essentialr consistat: z qbus istis pncipalr cōseruet z augeat tractauimus: cū vt diximus: ad eas sequatur simplicitas cordis. Consequens est vt de hac simplicitate tractemus. //

Liber Secundus. De simplicitate xpiane vite

De cordis simplicitate. Prima Cōclusio.

Dortet vos p corpalia itelligere spūalia. In naturalibus enī videmus q cognitio fit p hoc q forma aliqualiū eleuat a materia. Et iō plāte q̄uis sint aiare: qz tñ aia earū ē nūmꝫ materie inersa nō eleuat ad cognitionē aliquā. Aialia ē impfectissima q̄ sūt similia plātis: vtpote petris z terre affixa: vt ostrea z cōchilia impfectissimā hñt cognitionē. Aialia vero pfectiora tāto pfectiorē hñt sensus cognitionē: q̄to eoz forma magis dominaat materie. Quia aut aia

Nos

intellectiua est magis eleuata a materia q̄ ania ce-
 teroz aīaliū: eo q̄ potētia intellectiua non est affixa
 organo corporali: iō hō h̄ cognitionē nobiliozem q̄
 cetera aīalia. i. cognitionē intellectus. Eū aut̄ intel-
 lectus eius: vt experientia docet: sine sensu non possit
 cognoscere. Unde q̄ a natiuitate caret vno sensu: ca-
 ret etiā sciētia eoz q̄ ad illū sensuz ptinent. Ecce
 enī non iudicat de colorib⁹: sequit̄ q̄ intellectus nō
 possit nisi p̄ corporalia z sensibilia aliqd cognosceī.
 Et iō exprimur q̄ cū spūalia p̄ similitudines corpo-
 ralium pponunt̄: melius ab hominib⁹ intelligunt̄: z
 tenacius etiā memorie retinent̄: z ipsi etiā in eis tā-
 q̄ in sibi cōnaturalib⁹ delectant̄. Iō scriptura sacra
 vtit̄ similitudinib⁹ z parabolis: qz deus puidet vni-
 cuiqz creatur̄ p̄ additionē nature vnūscuiusqz. Er-
 go a corporalib⁹ incipiamus: vt facilius spūalia itel-
 ligamus.

¶ Secunda Conclusio.

Implicitas rerū multipliciter dī. In rebus
 f enī corporalib⁹ q̄ nobis notiores sūt dicim⁹
 illa corpora esse simplicia: q̄ non cōponuntur
 ex elemētis. Que aut̄ ex elemētis componunt̄: dici-
 mus mixta z cōposita. Elemēta ergo ipsa z celestia
 corpora dicimus corpora simplicia. Sed qz ipa etiā
 nonnullā hnt̄ cōpositionē: qz cōponunt̄ ex materia
 z forma: in cōparatiōe eoz formas rerū naturalium
 simplices appellamus. i. nō cōpositas ex materia: z
 forma. Et hoc modo sūt angeloz substantias simpli-

Secundi 2ª Tertia 26

ces appellamus. Sed qz substātie angeloz hñt ali-
quā cōpositione: v3 ex essentia z esse z ex accidēte z
z subiecto: possumus eas appellare cōpositas substā-
tias. Accidens vero z esse substātie create nō cōpo-
nūtur ex essentia z esse: nec ex accidente z subiecto:
aliter pcederet in infinitū. Unde sunt simplicia: qz
nō cōponunt ex aliquo. Tñ nō hñt oīnodā simpli-
citatē: qz veniūt in cōpositiōez alioz. Cū vō deus sit
suū eē qd a sua substātia nō differt: nec i eo sit aliqd
accūs nec i alioz cōpositionē ipse veniat: s3 qcqd est
in deo est deus solus. Deus est vere z absolute sim-
plex.

Tertia Conclusio.

In simplicib⁹ reb⁹ quāto aliqua sūt simpli-
ciora tanto pfectiora. Perfectum enī dicit^r
quasi pfecte factū. Anūquodqz aut tūc pri-
mo dī factū: qñ primo h3 esse: qd seqt formā. Per-
fectio ergo se tenet ex parte forme. Nam materia est
qd impfectū: z pficit p formā. Quāto ergo aliquid
plus h3 de forma: plus etiā h3 de pfectiōe. Simpli-
ciora aut plus hñt de forma. Ergo z sunt pfectiora.
Videmus enī ad sensū q simpliciora elemēta sunt
magis actiua. Actio aut sequit formā. Et iō simpli-
ciora plus hñt de forma q crassiora. Et p qñs seqt
q sint eis pfectiora. Nam aqua est pfectior terra: z
aer aqua: z aere ignis. Et corpora celestia pfectio-
ra elemētis. Inter angelos quoqz superiores sūt sim-
pliciores z pfectiores. Deus aut q est sūme simplex:

est perfectissimus.

Quarta Conclusio.

Simplicitas quoque spiritualiter dicta et moraliter multipliciter dicitur. Est enim quaedam simplicitas stulta: qua quaedam dicuntur simplices propter ignorantiam: et isti assimilantur simplicibus elementis. Nam quaedam nec per se aliquid discere: nec ab alijs et de primis et manifestissimis rebus instrui possunt. Et isti assimilantur terre quae tota est opaca: et non potest a lumine penetrari: sed in sola superficie lumen solis recipit. Ita isti tanquam bruta animalia solam superficiale cognitionem sensitivam videntur habere. Nec ab aliquo lumine instructionis penetrari possunt. Quidam vero de aliquibus primis rudimentis possunt erudiri per exempla aliqua sensibilia. Et isti assimilantur aquae: quae recipit radios solis et in profundo: sed non clare. Quidam autem possunt capere aliqua subtiliora: quam ab alijs docentur: non tamen per se ipsos sunt idonei addiscere: nec fortiter ea quae didicerunt retinere. Et isti assimilantur aeri: qui per se lumen non habet faciliter et clare ipsius recipit et faciliter et amittit. Quidam autem possunt et ab alijs et a seipsis aliquid discere: sed non subtilissime: ut studentes quaedam qui mediocres sunt. Et isti assimilantur igni: qui per se aliquid luminis videtur habere: sed quaedam dicant quod non lucet in propria sphaera: et lumen est extrinsecum recipit: ut lumen Solis. Itaque omnes isti simplices vocantur: quia faciliter ab astutis decipiuntur propter ruditatem ingenii eorum. Simplicitas dicitur etiam alio modo pro repugnantia ad duplicitatem. Dicimus enim aliquos esse duplices: quia aliud

aliud dicunt: et aliud faciunt: quod simulatores appellantur. Quibus quod oppositi sunt: simplices dicuntur: quia cor et verba et facta eorum concordant. Et isti assimulantur celo: quod quod quis habeat multitudinem stellarum et virtutem multiplicem et diuersitatem spherarum: tamen in toto celo et in omni motu eius est tanta conformitas et tanta in virtutibus eius et motibus harmonia: quod est ibi quodammodo quodammodo simplicitas. Ita quod quis quodammodo doctissimi sint et astutissimi prudentesque in rebus omnibus: tamen simplices dicuntur: quia abiecta a seipsum omni duplicitate: in dictis eorum et factis et cogitationibus est mira conformitas: quam hoc secundo modo simplicitas appellatur. Simplicitas quoque dei alio modo per appropinquationem ad summam simplicitatem: quod est deus. Quato enim quis magis appropinquat primo in vnoquoque genere: tanto est magis tale. Sicut quanto quis magis appropinquat igni: est magis calidus. Creature autem dicuntur appropinquare deo per assimilationem. Quanto ergo quis magis assimilat deo: tanto etiam est simplicior. Assimilat autem magis homo: quod est in gratia dei: quam ille qui non est in gratia. Et ideo qui sunt in gratia dei: dicuntur simplices: non solum quia sunt integri et in dictis et factis et cogitationibus uniformes: sed etiam per appropinquationem ad deum. Et isti assimulantur angelis et beatis: qui quanto maiorem beatitudinem habent: tanto simpliciores sunt. Unde etiam qui maiorem gratiam habent in hac vita: maiorem etiam habent simplicitatem et perfectionem.

¶ Quinta conclusio.

Libri ~~de~~ Conclusio

Ita christiana simplicitatē tertio z secūdo
mō dictā icludit. Sicut enī nulla res pōt es
se vel noiari hō nisi hēat aīaz itellectivā: ita
nullus hō pōt esse vel noiari pprie xpianus: nisi sit
vnctus vnctione gratie spūs sancti: q̄ est forma xpia
ni: vt ex superiorib⁹ p̄. Unde qlibet xpianus h̄z simpli
citatē tertio mō dictā. Quia vero grā pficit aīam p
virtutes ab ea pcedētes z maxie p charitatē. Virtu
tes aut dirigūt potētias ad act⁹ virtutū: nō pōt du
plicitas q̄ est maximū vitiū: stare cū grā z charitate:
q̄ oēs aīe vires ordinat fm̄ pceptus dñi. Et sic p̄ q̄
simplicitas scdo mō dicta icludit in vita xpiana. Et
siq̄s obijciat q̄ grā ista stat cū pctō veniali: duplici
tas aut qñq̄ est veniale pctm̄. Rñdemus q̄ itelligi
mus de duplicitate que est pprie vitiū z pctm̄ mor
tale. Illa enī que ē pctm̄ veniale: est adeo parua vt
p nihilo reputet. ¶ Sciēdū est tñ q̄ z si nō sit dire
cte grē cōtraria: disponit tñ aīaz ad grē amissionez.
Et quāto magis q̄s pficit in grā: tāto minus ēt ha
bet de hac parua duplicitate: q̄ semp vero xpiano
d̄z displicere. Quinimo rñderi pōt: q̄ xpian⁹ in q̄tū
christianus eam non habet: sed eam odit. Nam in
quantum eam amat z sequit̄ intrm̄ non est christia
nus. Sicut homo inquātū alb⁹ nō est hō. Et iō di
cimus q̄ vita xpiana fm̄ se icludit simplicitatē scdo
mō dictā z oēs duplicitatē icludit. Et hoc ē veri⁹.

¶ Sexta Conclusio.

simplicitas

Implicitas xpianoz nō excludit prudētiā:
 f imo icludit eā. Cū enī prudētia sit recta rō
 agibiliū: si loquamur de simplicitate xpia-
 na eoz q sunt hebetis igenij: vt est simplicitas qua-
 rūdā mulierculaz z pueroz z quorūdā rusticoz: q̄
 uis tales nō habeāt rectā rōnē agibiliū: respectu re-
 giminis primoz: tñ p grāz dei hñt rectā rōnē regimi-
 nis agibiliū q̄ ptinēt ad ppriā salutē. Nā grā di tra-
 hit secū oēs virtutes tā theologicas q̄ morales: vt di-
 ctū est. Virtutes aut iclināt potētias aie ad pprias
 opationes: q̄ sunt obseruatiōes mādatorz dei. Nñ p
 grāz z virtutes ifusas z p ztinuū ifluxū diuinū tales
 dirīgunt z q̄tū ad itellectū z q̄tū ad affectū: ad ex-
 cogitāda z pficiēda ea que ptinēt ad ppriā salutes.
 z q̄uis de eis nesciāt iudicare p p̄cipia phie: sciunt
tñ iudicare de eis p modū cuiusdā iclinationis; q̄a
 iustus est ipsa regula opuz iustoz: z ex sua ppriā icli-
 natiōe cū adiutorio dei dirīgīt ad bonū sicut scriptū
 est. Siplicitas iustoz diriget eos. Eos quoqz xpia-
 nos: q̄ sunt sagacis igenij: z vt ita dixerit: astuti z pru-
 dētes i reb⁹ agibilib⁹: z in sciētijz subtiles z versuti:
 nō pp hoc dicimus nō eē simplices. Alioquin ipse
 deus q̄ oia nouit: z videt decipiētē z eū q̄ decipiit nō
 esset simplex. Similr nec angelī: q̄ tā magna sciētia
 sunt p̄diti: vt ad cōparationē eoz hoies nihil sciant.
 Sciētia ergo z prudētia nō tollit simplicitatē: imo
 pficiit. Nā xpiani dñr simplices eo q̄ p grāz sūme tri-

Libri Conclusio

nitati simplici deo coniunguntur: et in dictis et factis eorum nullam preterdunt dupliciter aut simulationem. Et quod ut dictum est: per corporalia intelligimus spiritualia: possumus diversos gradus christianorum comparare diversis gradibus simplicitatis corporum et et angelorum. Verum quod christianus quilibet habet lumen gratie in se: nullum comparabimus terre aut aqua aut aeri: sed incipiemus ab igne. Quidam igitur christiani sunt rudes ingenio: qui cum habeant lumen fidei et ardorem charitatis comparantur elemento ignis: qui calidus est et lucidus. Sicut autem ignis magis feruet calore quam luce: ita frequenter tales simplices magis feruent charitate quam prudentia et doctria: quidam autem ingeniosi sunt et prudentes: et ad ea que pertinent ad vitam actiuam docti. Si itaque celo assimilantur. Quod lucidum est: et suo motu et influentia hec corpora inferiora gubernat. Quidam autem sunt mente eleuati: et ad diuinas illuminationes suscipiendas prout vite contemplatiue dediti: qui possunt alios docere et illuminare eos qui in tenebris et in umbra mortis sedent. Hi ergo assimilantur angelis: qui in ministerium mittuntur propter eos qui hereditatem capiunt salutis. Quamuis ergo simplicitas primo modo dicta aliquatenus videatur posse christianis competere: tamen proprie attenditur eorum simplicitas secundum illum modum tertium. scilicet per appropinquationem ad deum per gratiam. Quia primus modus simplicitatis si sit gratia priuatus: stultitia potius est. Secundo vero: quoduis difficile sit ipsum inuenire sine gratia: si tamen inueniatur: simplicitas imperfecta et iniformis dicitur. Cum ergo appropinquet deo per gratiam: que

Secundi Septima 29

que eleuat animam ad participationes diuine nature: que est summe simplex. Tertius igitur modus continet secundum. Quia quilibet christianus verus a se oem dupliciter expellit: primum autem imperfectum non relinquit: quia gratiam perficit naturam: et dirigit et ignorantes in viam bonam.

Septima Conclusio. // //

Christianus quilibet debet conari ut ad perfectam simplicitatem perueniat. Quilibet enim conari debet appropinquare deo: et ei assimilari quantum potest. Sicut dicit apostolus. Estote imitatores dei sicut filii charissimi. Eum autem simplicitas christiana in hoc consistat: ut homo per gratiam assimilet deo: et ut in dictis: cogitationibus et factis eius uniformitas appareat. Patet quod quilibet debet conari ad perfectam simplicitatem peruenire. Perfectam autem simplicitatem tunc se quilibet estimet adeptum: quando viderit se totum deo unitum: et quodammodo nihil sapere: nihilque intelligere nisi deum: Et ut per singulas anime potentias discurremus ab essentia incipiendo dicamus. Si quis est deo unitus per gratiam: et vnus sit spiritus cum eo. Si omnia que intellectus eius intelligit aut contemplant sunt deus: vel ad deum relata. Si omnia que voluntas amat et desiderat sunt ipse deus: vel propter deum dilecta et desiderata. Et similiter odio habita que sunt odio digna. Si memoria spiritus deum retinet et beneficia eius. Si phantasia crucifixum et ea que ad ipsum pertinent spiritus ante oculos habet. Si propter deum auertunt se oculi a vanitatibus. Aures a verbis malis audiendis: na

Libri Conclusionis

res ab odoribus lasciuis. Gustus a superfluo cibo et potu. Tactus a venereis: et cetera membra corporis: si quis auerterit a peccato: et faciat illud quod dicit apostolus. Sicut exhibuistis membra vestra seruire inmunditie et iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibere membra vestra seruire iustitie in sanctificatione. Et siue manducatis: siue bibitis: siue aliud quod facitis: oia in gloria dei facite: ut in oibus glorificetur deus qui operatur oia in oibus qui est benedictus in secula. Amen. Hic vere christiana et vere simplex sicut coluba: et prudens sicut serpens appellabitur. ¶ Tota ergo vita christiana ad hoc tendit: ut purificetur ab omni infectione terrena tam in parte intellectus et voluntatis quam etiam in parte sensitiva et totius corporis: ut homo totus mundus efficiatur templum dei sanctificatum: et luceat sicut lucerna in caliginoso loco: ut videntes homines opera eius bona glorificent patrem nostrum: qui in celis est. ¶ De simplicitate ergo interiori hec dicta sint.

¶ Liber tertius de simplicitate Christiane vite.

¶ De simplicitate exteriori. Prima conclusio.

Simplicia exteriora ea dicimus que procedunt a forma interiori a deo vel naturali vel supernaturali indita: et artis inuentione non demonstrant. Ea enim que a forma naturali procedunt naturalia dicimus: et naturaliter non artificialiter procedere. Quia natura non facit ea que sunt artis. Non enim natura facit domos vel vestes: vel aliquid huiusmodi. Si-

militer

Tertū Prima 30

mūl̄ ea q̄ procedūt a forma diuinitus supnaturalr
infusa dicimus opa diuina non aut artificialia. ^{autē} Ea
eni dicimus artificialia: q̄ ab humana inuētione pce
dunt. ^{lia} Notus ergo corporis hoīs z sensuū dicimus
esse naturales: qñ sequunt̄ naturalem hoīs inclina
tiōem. Et silr loquelas dicimus naturalē: qñ quis
loquit̄ sin vsuz alioz hoīum: cū qbus cōuersatus ē
a pueritia sua: qz ille vsus cōuersus est in naturam.
Quā naturā dū sequit̄ in loquēdo dī loq̄ naturali
ter non artificialē. Quā aut non sequitur vsuz z cōsue
tudinē alioz necz suā put. s. a pueritia didicit: s; co
nat̄ imitari alterius loquelā vel eloquentiā: dī loq̄
sin artē. Silr q̄ grā dei z charitate plenus est si ver
ba sua pfert prout ab illa forma. i. a gratia z chari
tate subministrant̄: dī loqui a spiritu dei non artifi
cialiter. Sed si careat grā z charitate: z verba iusto
rū in mediū pferat: artificialē dī potius loqui q̄ ex
spiritu dei. Idēz etiā dicimus de alijs opib; z moti
bus. Quō aut hmōi opa ab inferiori forma siue na
turali siue supnaturali procedētia simplicia appel
lent̄: manifestū ē ex cōmuni vsu loquētū. ^{inter} Nā cū qz
loquit̄ p̄ regulas artis rhetorice dimissa ppria natu
rali vel cōsuetudinaria inclinatioe: vel aliqd aliud
hoc mō opat̄: statim dicimus q̄ non simplr loq̄t̄ vel
opatur: s; q̄ artificialē oīa facit. Ex quo pz: q̄ hoies
naturalia opa vocāt simplicia: artificialia vero non
simplicia. Nā z natura facit oīa sua simplicia: z ni

Libri de Conclusio

bil habet artificij humani. Unde iam dictum est q natura non facit ea q sunt artis. Ars tamen conatur imitari naturam. Et q non pot ea equare: dicimus ea pprie artis esse: q artifices operant: z non vere naturam imitant. Unde vulgariter consueuimus dicere de pictore. Quid minus artificiose vult pcedere qn s. minus ostendit arte q non vere imitat naturam.

Conclusio Secunda.

Omnib' hoib' naturalr magis placent opa simplicia q artificialia. Opa eni simplicia: vt iam dictum est: pcedunt ab inclinatioe forme indite a deo. Et io opa simplicia sunt opa dei. Unde etia dicitur a phis q opus nature est opus intelligentie. Opa aut artificialia pcedunt a forma artis: q a lumine intellectus nostri inuenta est. Unde opa artis sunt opera q immediate pcedunt ab inuentione humana. Eum ergo opera nature sint p se perfectiora z pulchriora q opa hoium: sequit q etia naturaliter magis placeat: q opa hoium. Ex quo sequit q opa simpliciora naturaliter magis placeat hoib' q opa artis. Preterea videmus q ipsi arti magis placeat opa nature simplicia q opa sua ppria: q qrit imitari naturam z facere opa sua sicut opa nature qtuoz pot. Et si artifices possent sua artificialia opa facere naturalia: non est dubium q hoc facerent. Unde videmus q conant abscondere arte. Oratores eni docet: vt oes addiscant qde arte: sed tñ du orant abscondant

scondat eam. Sicut pictores conant abscondere lar-
 tem: ut opa videant naturalia. Expunur quoque q
 actus et verba puerorum et infantium delectat oēs: quia ni-
 hil hnt artis: nec duplicitatis: sed naturalr pcedūt
 a forma eorum purissima. Hic est q oratores et poete q
 artē sequunt: parū orando psunt. Sicut pdicatores
 q arte vtunt: nullū fructū faciūt. Sed apli et alij p-
 pdicatores q verba ptulerunt p spūm dei: totū mun-
 dū cōuerterūt. Et quīs opa artis videant placere
 hominibus: tamen si recte cōsideretur: inueniemus
 q eo magis placent: quo magis naturam imitant.
 Unde et laudātes picturas dicūt. Ecce hec animalia
 vident viuere: hi flores vident naturales.

Tertia Conclusio.

Verus xpianus simplicitatē exteriorē maxie
 diligit et amplectit. Anūquodq; eni agēs agit si-
 bi simile s; formā qua agit. Nō. n. gnāt hoies: et equ-
 us equū. Dico at; s; formā qua agit. Quia edifica-
 tor quīs domū faciat: q nō est similis ei inq̄tū ē hō:
 est tñ similis ei inq̄tū est edificator. Nō eni inq̄tus
 hō edificat domū: s; inq̄tū edificator: cuius forma
 est idea domus: p quā domū edificat. Opa enī ex-
 teriora diuersar; rer; sunt diuersa pp diuersitatē for-
 mar;. Nā vitis alia folia et alios fructus pducit q
 oliua: et alia oliua q vitis: quia alia est forma oliue: et
 alia est forma vitis. Scdm ergo exigētā: forme pce-
 dūt fruct; et folia. An dicit dñs. A fructib; eorum co-

Libri 12 Conclusio

gnosceris eos. Nō enī ex spinis colligūt vuas: neq̄
ex tribulis ficus. A forma ergo simplicitatis iterio
ri nō pōt exterius pcedere nisi simplicitas. Et cum
oē simile diligat suū simile z ois causa effectū suū:
z ois hō opus suū: sequit̄ q̄ simplicitas iterioz dili
gat exteriorē z amplectat̄ eā. Cū ergo verus xpian⁹
simplicitatē iteriozē hēat: z conet̄ ad eā totis virib⁹ p
ficiēdā tēdere: seq̄t̄ q̄ exteriorē simplicitatem amet:
amplectat̄ z p̄uet.

Quarta Cōclusio.

Si simplicitatē exteriorē nō amat xpiane vi
uere nō pōt. Jam enī dictū est q̄ ex diuersi
tate formarū est diuersitas opum. Nā quilibz
forma hz ppriā iclinationē z opationē. Cū ergo ex
grā xpianus iclineat̄ ad simplicitatē: quā conat̄ itus
p̄ficere: sequit̄ ex hac forma: vt dictū est: iclīnatio ad
simplicitatē exteriorē. Sicut ergo nūquā pōt habere
formā gravitatis sine iclinatione tēdēdi deorsū: ita
nullus pōt hēre grām z simplicitatē iteriozē sine iclī
natione ad simplicitatē exteriorē. Et sicut id qd̄ na
turalr nō tēdit deorsū arguit̄ nō hēre formā gravi
tatis: ita q̄ nō amat simplicitatē exteriorē arguit̄ nō
hēre formā xpianitatis. Quī aut̄ nō hz formā alicu
ius rei arguit̄ nō hēre opa pprie p̄tinētia ad illā rez.
Sicut qd̄ nō hz formā vitis nō facit vuas. Et q̄ nō
hz aiām itellectiūā nō hz ipm rōcinari: z cū phātaf
mate itelligere. Quī ergo nō hz formā xpianitatis:
que est grā cū simplicitate: nō pōt xpiane viuere.

¶ Et terea

Preterea cū aīa nra sit vna fm essentiā: z oēs potē
 tie eius fundent̄ in eēntia eius: qñ aīa nra veheimen
 ter tēdit in aliqd p opationē vnius potētie eius: vel
 nō pōt fm alias potētias opari: vel saltē remittit̄ op^o
 aliaz potētiaz. Sicut qñ qs cū magna attētionē ali
 quid respicit: nō bñ audit q dicunt̄ ei: nec fm alias
 potētias bñ opatur. Principalis aut̄ opatio xpiano
 rū est oō z meditatio seu cōtēplatio diuinorū que re
 quirūt maximā attētionē: tū pp altitudinē excellētie
 diuine: tū pp debilitatē luminis nri. Nec ergo opa
 nō pnt fieri ab hoīe in rebus exteriorib⁹ iordinate oc
 cupato z veheimēter intēto. Talis aut̄ est q nō amat
 simplicitatē exteriorē: vel nō viuit simplr. Quia q
 vult pulchras hēe domos: z vestes: z libros: z cetera
 supellectilia opz q hēat multas pecunias. q acqri
 nō pnt nec pseruari sine magno labore z magno stu
 dio: vt oibus notū est. An sequit̄ q tales nō possint
 esse oōnibus z meditationib⁹ diuinis intēti. Et iō
 nec vere pnt xpiane viuere. Si aut̄ hō xpianus sim
 plicitatē exteriorē amās z sequēs in exteriorib⁹ ordi
 nate occupet̄ pp deū. vs. vt familiā suā vel pauperes
 sustentet: vel qz res ecclesie gubernat: quis aliquat̄
 mēs ab oōne distrahat̄ z gete: iuxta illud. Marta
 Marta sollicita es: z turbaris erga plurima: tñ nō
 in totū distrahit̄: imo cū oia ad honores dei ordinet:
 mēs eius saltē bitualr cōtinue tēdit in deuz. Sed si
 hō amet z qrat nō necessaria: iā distrahit̄ a deo per

pctm: dū inordinate afficit creature. Distrabit et p
 occupationē itellect? z sensuū alioꝝ: z sic nō pōt oꝝo
 ni z meditationi in veritate vacare: nec xpiane viue
 re. Hic ergo p̄es n̄ri tā in veteri q̄ in nouo testamē
 to tā seculares q̄ religiosi simplicitatē amauerūt: z
 eam ope secuti sunt. Et iō oꝝoni z cōtēplationi libe
 re vacātes facti sunt viri diuini z s̄acti: āgelis z bea
 tis familiares. Hic et p̄hi multi rōne naturali du
 cti vt melius cōtēplationi veritatis vacarēt: simplici
 tatē vite amplexi sunt. Mos vero p̄ t̄pibus istis oꝝo
 ni z cōtēplationi nō vacamus: q̄ nimis sumus oc
 cupati i exteriorib?. Simplicitate vite nō amātes. Qu
 nō appet hodie q̄ familiaritatē hēat cū deo: imo in
 credibile videt̄ q̄ q̄s de agēdis illuminet̄ a deo mo
 do illo familiari: quo sancti p̄es illuminati fuere.

Quita conclusio.

Simplicitas in exteriorib? nō cōuenit oibus
 equalr. Videmus enī q̄ oia opa nature sūt
 opa simplicia: vt supius declaratū est: z tñ
 videmus i eis iequalitatē. Nā q̄dā sunt alijs z pul
 chriora z p̄fectiora: z differūt in preciositate nature z
 in colore z figura: sicut p̄ in arborib? z florib? z aia
 lib? z ceteris naturalib? rebus: ita et cū oia opa z ex
 teriora bona xpiane vite sint simplicia: tñ differūt in
 p̄ciositate z colore z figura z alijs differētis fm q̄ re
 quirat cōditio vniuscuiusq̄. Nā cū hō sit aial civile
 eo q̄ solus nō sufficit p̄uidere sibi oia que sunt ei ne
 cessaria

cessaria ad vitā corporalē z spūalē: opz multitudines
 hoīuz gregari sub aliquo regimie vt alter alterz ad
 iuuet. An necesse est in oī multitudine hoīum esse di
 uersa officia z gradus z opa. Et qz homines interio
 ra p exteriora cognoscūt z gubernāt: oportuit ēt hāc
 diuersitatē opuz z dignitatū z officioz distigui p ali
 qua signa exteriora: inter que vestes obtinēt picipa
 tū. Sic ergo in vestiēdo hoīes diuersificant in colo
 re z figura z p̄ciositate vestiū: z similr domos diuer
 sificant z alia exteriora pp diuersitatē p̄dictā. Quz
 ergo nullus debeat incōuenienter viuere: sed quili
 bet debeat conformari in bonū his qbus conuiuit:
 nō d̄s aliquis simplicitatē hāc exteriorē stulte intel
 ligere: vt scilicet velit vestire vel habitare eo modo
 quo nullus facit: qz erit hec potius qdā ostētatio q̄
 simplicitas. // ¶ Sexta Conclusio.

Simplicitas hec exterior est mensurāda nō
 s̄ fm abusu hoīuz aīaliū vel carnaliū: sed s̄
 iudiciū spūaliū. Cū enī virtus rei sequat
 naturā eius: z oīs natura creata sit finita: oīs etiā
 virtus nature create h̄ terminos suos. Nō enī po
 tentia visīua pōt aliud cognoscere q̄ lucē z colores:
 nec auditīua p̄ter sonos: nec intellectus noster pōt
 naturaliter aliud intelligere q̄ naturalia: z ea que
 p naturalia quoquo mō cognosci possunt. Sicut er
 go potētia visīua de sonis nullū pōt dare iudiciuz:
 nec auditīua de coloribz. Ita nec hō aīalis nec car-

nalis q̄ caret lumine supnaturali: p̄t̄ de sp̄ualibus certū dare iudiciū: presertim q̄ tā aīaliq̄ carnalis homo in creatura posuerūt finē suū: sequētes amorē propriū. Et cū finis sit maxime desideratus: quādo hō terrena amat z in eis ponit finē suū: destruit estimationē prudētie. Quia qualis vnusq̄sq̄ est tālia z sibi vident̄: iō bene dicit apostolus. Aīalis hō nō p̄cipit ea q̄ sunt spiritus dei. Stultitia enī est illi: z nō p̄t̄ intelligere q̄ sp̄ualiter examinā: Sp̄itualis at̄ oīa iudicat: z ip̄e a nemine iudicat̄. Quia enī sp̄ualis h̄z lumē: quo supnaturalia cognoscunt̄ p̄t̄ de eis recte iudicare. Quis ergo nō debeamus singulariter viuerē: nō debemus tñ seq̄ abusus hominū aīaliū z carnaliū: sed iudiciū sp̄itualiū. Et quīs patres nostri in q̄bus vere scimus q̄ fuit spiritus dei: nō dederūt oībus mensurā vel regulā simplicitatis: tñ aliqb̄ dederūt: v̄z. clericis z religiosis. Hi ergo nō debēt a regulis z institutis pat̄ suorum discedere. Quia nullus poterit de nouitate eos arguere cū vetera z antiquos patres imitent̄: z mandatis eorū obediāt: q̄ p̄ spiritū sanctū locuti sunt: etiā si consuetudo q̄ potius dicēda est corruptela: sit hodie talib̄ institutis cōtraria. Seculares autē de hoc p̄t̄ sp̄uales cōsulare: z seq̄ consiliū eorū. Quis ēt possit dari eis regula aliqua z mēsurā: p̄ quā facili ter intelligēt qd agere debeāt: quāz hic subiūgem̄.

¶ Septima Conclusio.

mensura

Tertū Septima 34

Ensura simplicitatis exterioris ex scriptu-
m ris sacris p cōditione cuiuslibet gradus pōt
dicimus inueniri. Quia enī in vestib⁹ solent maxime
hoies simplicitatē exteriorē nō seruare dicimus pri-
mū de ipsis: qz facilius de alijs postea poterim⁹ itel-
ligere. Sed nō est intelligendū qz vnicuiqz statui p-
ticulariter possit ex scripturis dari spālis regula quā-
tū ad figurā z colores z preciositatē vestiū vel vilita-
tē: sicut sancti patres dederūt regulas hoz religio-
sis: sed qz quilibet ex his q̄ dicemus cognoscere poterit
faciliter qd suo statui cōueniat. Ex verbis ergo prin-
cipū apłoz petri z pauli hāc mensurā accipiemus.
Dicit enī petrus in prima epistola sua. Mulieres
subdite sint viris suis: vt qui non credūt verbo per
mulierū cōuersationē sine verbo lucrifiant: cōside-
rates in timore sanctā cōuersationē vram. Quarū
non sit extrinsecus capillatura: aut circundatio au-
ri: aut indumēti vestimētoz cultus: s; qz abs cōditus
est cordis hō in incorruptibilitate geti z modesti spi-
ritus: qz est in aspectu dei locuples. Paulus quoqz
in prima epistola ad Timot. dicit. Mulieres i babi-
tu ornato cū verecūdiā z sobrietate ornātes se nō in
toris crinib⁹ aut auro aut margaritis vel veste pre-
ciola: sed qd decet mulieres pmittētes pietatē p bo-
na opa. Ex qb⁹ verbis notādū est p̄io qz scriptu-
ra nō loq̄t hic paupib⁹ mulierib⁹: qz stultus esset eis
dicere qz non ornament se auro z margaritis aut veste

Libri Conclusionis

preciosa. Nec est loquitur monialibus: quia tunc non erant. Et maxime quia petrus dicit quod sint subdite viris suis. Unde patet quod loquitur etiam nuptis. ¶ Secundo notandum est quod cum naturaliter mulieres sint magis inclinate ad ornatum corporis quam viri: non est ita turpe mulieribus ornare se sicut est turpe viris. Videmus enim quod viri nutriente comam et ornantes se cultu muliebris vituperantur communiter ab omnibus. Unde dixit quidam. Sint procul a nobis iuvenes ut femina coopti. Si ergo mulieribus divitibus christianis precipit scriptura quod tales simplicitatem in vestibus et ornatu servent: ut non utantur auro aut margaritis aut veste preciosa: sed cum verecundia et sobrietate ornent se: sicut decet mulieres promittentes pietatem per bona opera: quanto magis hoc dicendum erit et precipiendum viris? ¶ Tertio notandum est quod per vestes preciosas quamvis intelligamus coiter eas que fiunt ex auro et argento et serico: tamen hec preciositas consideranda et mensuranda est secundum diversos gradus dignitatum. Nam aliquid est unius persone preciosius quod alteri est vile. ¶ Quarto notandum est quod iudicium hoc operis accipere ex illo instinctu quodammodo naturali: quo homines existimant quemlibet sanctum simpliciter vivere: et quemlibet non simpliciter viventem non esse sanctum: ut dictum est supra. Et ideo in quolibet gradu dignitatis illas vestes operis preciosas reputare et prohibere: quod apud homines coiter tollunt opinionem sanctitatis. ¶ Quinto notandum est quod omnis christianus in quantum christianus facit professionem sanctitatis

ctitatis z vite spūalis q̄ sine cordis simplicitate z re
 rū exteriorū esse non pōt vt ex supiorib⁹ p̄. **I**stis nota
 tis vt ad particularia descendamus humanū dicā
 pp infirmitatē carnis z consuetudinē malā iā inue
 teratā: dādo ziliū oib⁹ nō p̄ceptū quō pacto xpiane
 z spūaliter viuēdo in vestib⁹ z donib⁹ z alijs exterio
 ribus debēt seruare suā simplicitatē. ¶ Incipiēdo
 ergo a mulierib⁹ dico p̄rio fm̄ p̄ceptū dñi z votū ba
 ptismatis q̄ xpiane mulieres pmittentes pietatē p
 bōa opa nullo mō debēt ornare se auro aut margari
 tis vl̄ veste p̄ciosa: vl̄ aliquo alio mō ad pōpā z lascī
 uā. ¶ Scdo ziliū do nō p̄ceptū q̄ regine z filie vl̄
 nūr⁹ eaz z ducisse alieq̄ mulieres p̄cipū nō dñt vti
 nisi rarissime z ex causa rōnabilī z tūc cū multa tem
 perātā vestib⁹ valde p̄ciosis. s. ex auro z argēto: nec
 lapidib⁹ p̄ciosis q̄ p̄tēdūt ostētationē diuitiaz z glo
 riā secularē. ¶ Tertio ziliū dādo dico q̄ mulieres
 tate dignitatis p̄nt vti vestib⁹ sericis: nec hoc derogat
 simplicitati xpiane i eis ēt si aliquo auro z argēto tēpe
 rate pmisceant pp dignitatē eaz: q̄uis meli⁹ eē pu
 tem⁹ q̄ sepi⁹ laneis vtant pp exēplū bonū. Nō tñ vi
 lib⁹: ne videat q̄dā ostētatio s̄ctitatis: sed p̄ciosis pp
 dignitatē: vt dictū est. ¶ Quarto dicim⁹ q̄ nobiles
 mulieres quaz viri nō hñt dignitatē alicuius p̄ci
 patus: nō deberēt vti sericis icumētis: s̄ laneis: ita
 q̄ p̄ciosiores eaz vestes essent ex grana cū manicis
 tñ sericis: vt moris est. Nisi forte mulieres aliquoz

nobiliū: q̄ quīs nō hābeāt p̄cipatū: tenēt tñ altum
 gradū in nobilitate z diuitijs. De igit̄ possent ali-
 qñ vti licet raro vestib⁹ sericis. Dēs tñ cōiter dñt vti
 vestib⁹ minus p̄ciosis q̄ ex grana: z maxime seniore s
 vel que iā trigesimū vel trigesimūquintū etatis ānū
 p̄terierūt. Deberēt enī tales vestire de pāno nigro:
 vel alio colore honesto. Mulieres aut̄ artificuz vel
 alioz q̄ nobiles nō dñr fm cōsuetudinē cōuersatio-
 nis humane nō dñt vestiri ex grana: sed ex alijs pā-
 nis inferiorib⁹ z plus z minus p̄ciosis fm conditionē
 earz. Rusticoz quoq; mulieres: famuloz: z viloz ar-
 tificū in ciuitate grossos pānos z viles dñt h̄re. Et si-
 milr quedā paupcule z vilis cōditionis vt ancille z
 similes. Adoniales aut̄ cū p̄fessionē faciāt de seruā-
 da paup̄tate: si perfecte volūt seruare votū suū dñt
 s̄dvi vestibus de pāno vili: qz non solum in mente:
 sed et̄ extra dñt oñdere paup̄tatē z oimodā simplici-
 tatē: z vt nō cogantur quottidie elemosynas petere
 aut extra monasteriū egredi dñt eas qñ veterascūt:
 resarcire frequēter z deferre quousq; pñt vtilis eē.
 Rō huius nr̄i cōsilij est: qz cū apli loquant̄ diuitib⁹
 mulierib⁹ hñtib⁹ aux z margaritas: quaz inclinatio
 naturalis est maxima ad cultū corpis: z siderato sta-
 tu diuerso earz dicimus aliquas vestes esse p̄ciosas
 qbusdā mulierib⁹: q̄ nō sunt p̄ciosae alijs: vt rusticis
 mulierib⁹ p̄ciosae sunt vestes qbus vtunt̄ artifices: z
 his p̄ciosae sunt ille qbus vtunt̄ nobiles: z his p̄ciosae
 ille

licz

ille qbus vtunt regine z ducisse: z istis p̄ciose sunt q̄
apud oēs absolute r̄putant̄ p̄ciose. Nō si bñ q̄side-
remus cōsuetudinē z modū viuēdi honestū p̄ntis tē-
poris: z id qd̄ p̄misit xp̄ian⁹ dū baptizaret. s. abrenū-
ciare sathane z pōp̄is z op̄ib⁹ eius: apparebit vel q̄
hec est recta mēsurā vestiū in quolibet gradu: vel q̄
si nō tenui mediū potius declinaui ad excessum q̄
ad defectum: maxime addēdo illud qd̄ diximus in
quarto notabili de op̄iniōe s̄ctitatis seruāda. Nam
si que mulieres statuū p̄dictoz vtant̄ vestibus sicut
diximus: nullus de eis h̄re poterit rōnabiliter malā
op̄iniōnē cōsiderato eaz̄ statu. Sed bñ experimur
q̄ si excedāt mēsurā datā nō facill̄ sanctę z sp̄ua-
les reputabunt̄. Quis enī videat rusticā z vilis q̄di-
tionis mulierē nō vt̄i grossis z vilibus idumētis: vel
artificē vt̄i vestibus laneis p̄ciosis: vel nobile vt̄i seri-
cis: vel ducissas z reginas quottidiē vt̄i p̄ciosis z ful-
gere margaritis: z op̄inet̄ eas esse sanctas z sp̄uales:
Nōne si alicui dicat̄ tales esse sanctas: z videat eas
h̄mōi vestib⁹ idutas: statim offendit̄ ius eius z dicit.
Quō sancte sunt iste mulieres z sp̄uales: cū nō reli-
querit̄ mūdi vanitatē: Et si q̄s obijciat de s̄cta Ce-
cilia: cuius hodie festū celeb̄amus: q̄ sub vestib⁹ au-
ratis ciliciū portabat: r̄ndemus: Primo q̄ cū esset
nobilissima Romana dieb⁹ nuptiaz hoc fecit q̄ su-
perius cōcessimus nobilissimis feminis in casu all̄-
quo. Sc̄do q̄ cū parētes z sp̄sus essent adhuc pa-

Libri Conclusionis

gani: nō poterat iuēcula resistere eis: q̄ eā sic vestie-
bāt. Celabat enī in corde xp̄ianitatis votū ad t̄pus
ex cōsilio spūs sancti: qd̄ postea manifestavit: z p̄ eo
martyriū passa est. Siqua autē mulier dicat. Ego
quoq̄ xp̄iana ero: z votū xp̄ianitatis sub vestib⁹ pre-
ciosis abscondā. R̄ndem⁹ q̄ cū duo sint p̄cepta cha-
ritatis. s. dei z pximi: opz̄ vt dicit apostolus: bñ quer-
sari nō solū corā deo: sed et corā oībus hoībus. Ad a-
rime dicēte dño. Ueb hoī illi p̄ quē scādālū venit:
Scādālū enī est dictū vel factū minus rectū p̄bens
occasionē ruine. Nō sufficit ergo h̄re votū xp̄ianita-
tis in corde: si scādalizemus pximū in ope: z ei p̄bea-
mus occasionē ruine dādo malū exēplū ei. Ad arie
qz iuēcule ex h̄mōi exēplis magnā occasionē ruine
accipiūt. Dñs autē dicit. Qui scādalizauerit vnū de
pusillis istis q̄ i me credūt expedit ei vt suspēdat̄ mo-
la asinaria i collo ei⁹ z demergat̄ i pfūdū maris. Si
ergo mulieres hac simplicitate vtī dñt: q̄to magis vi-
ri: iuxta illd̄ qd̄ dixim⁹ i sc̄do notādo. Et iō a mulie-
rib⁹ discāt viri simplicitatē. v. qz p̄ grad⁹ dignita-
tū p̄dictos dñt ipsi eē i vestitu simpliciōres z partio-
res q̄ mulieres eoz. Et si viri seculares hac parcita-
te z simplicitate dñt vtī: q̄to magis clerici: Et si cle-
rici: q̄to magis monaci: Et si monaci: quāto magis
mēdicātes: Qd̄ autē de vestibus diximus: de domi-
bus quoq̄ z alijs rebus dicēdū est in vnoquoq̄ gra-
du s̄m regulam datā. v. q̄ iudiciuz ad mensuran-
dam

Tertij Septima 37

dam in vnoquoque statu simplicitate exteriorum rerum ex illo instinctu naturali videtur procedere: quo quilibet: ut dictum est supra: existimat eum qui est sanctus simpliciter vivere: et eum simpliciter vivit: non esse sanctum. Et similiter ex eo qui quilibet christianus si vere est christianus spiritualiter et sancte vivit. Alioquin christianus dici non potest. Sunt ergo christiani edificare tales domos et vestes tales ceteraque exteriora habere: et cibis ita simplicibus uti: ut nomen christiani verum non amittant. Experimur enim quod si audiat quis de religioso aliquo fratrem quem illi fratres sunt sancti: statim recipit miram in eis simplicitatem et paupertatem. Sed si postea accedens ad quem eorum videat eorum claustra magnifice constructa et cellas pulchras et omnia sapere mundanam vanitatem: statim perdit opinionem eorum. Similiter de clericis hoc dicimus secundum gradum eorum. De secularibus quoque cum videtur homines aliquem edificare domum preteritatem aliquam superbiam vel inanem gloriam: utpote statui eius non competente: concipiunt de eo quod non sit vere simplex et vere spiritualis. Itaque cum christianus non solum debeat bene et spiritualiter vivere coram deo sed et coram omnibus hominibus: iuxta illud. Sic luceat lux vestra coram hominibus ut videant opera vestra bona et gloria patrum vestrorum quae in caelestibus est. Et iuxta duo precepta charitatis: de primo procurare ut sit verus christianus. Secundo autem ut extrinsecus in dictis et factis et domo et vestibus edificent primum: vel eum non scandalizet: et apud eum non perdat: nec minuat famam spiritualis vite. Quia bona fama primo glorificat

deus. Secundo frenat animū ne in pctā labat. Fama
 enī multos īfrenat a malo. Tertio utilis est primis
 Ex his ergo faciliꝝ quibꝫ poterit gradū suū simplici-
 tatꝫ iucire: nisi seipꝫ voluerit decipere: et declinare cor
 suū i vba malitie ad excusandas excusatiōes i pctis.
 Sꝫ qꝫ hec simplicitas nec pfecte pōt intelligi nec
 seruari: nisi itelligat qualr sit abijciēdū superfluū:
 necesse est vt de superfluo abijciendo tractemus.

Liber Quartus. De simplicitate xpiane vite.

De supfluo abijciēdo et pauperibus erogando.

Prima Conclusio.

Qui volūt diuites fieri difficile itrabūt
 in regnū celoz. Eos dicimus velle di-
 uites fieri: q nō solū vltra necessaria ad
 vitā humanā sustētādā: sꝫ et vltra ne-
 cessaria ad decētiā status cōseruādā
 diuitias qꝫrūt. Tales ergo aut nō itrabūt in regnū
 celoz: aut difficile in illud itrabūt. Cū enī oē agens
 agat pp finē: et in finibus nō sit pcedere in īfinitū:
 opꝫ oē agēs aliquē vltimū finē sibi ꝫstituerē pp quē
 omnia agit. Aut ergo q volūt diuites fieri cōstitue-
 rūt finē vltimū huius actionis i creatura: vtpota in
 diuitijs vel supbia vel libidine: ita q pp desiderium
 hoz aggregāt sibi diuitias: Aut i creatore. Si i crea-
 tura: impossibile est tales igredi in regnū celoz: ni-
 si penitētiā agāt: qꝫ amāt plus creaturā qꝫ deū. Si
 vūt ꝫstituerūt finē huius actionis in deū: pōt hoc tri-
 plr

plū itelligi. **U**no mō respectu dei sic: q̄ querāt diuitias vt edificēt ecclias vel alia faciāt q̄ immediate cedūt in honorē dei. **A**lio mō respectu sui: vt. v3. securius z getius seruiāt deo: vel vt abūdāter hēant ea: que ad cultū dei p̄tinēt p̄ sua deuotiōe. **T**ertio mō respectu p̄ximi: vt. v3. pauperib⁹ erogēt. **S**ed q̄ q̄ dīcūt se pp̄ hūc finē vel pp̄ hos fines cōgregare diuitias: inaniter se excusent z semetip̄sos despiciāt: istigāte diabolo: q̄ se trāsfīgurat in āgelū lucis: z q̄ nihilominus difficile itrabunt in regnū celoꝝ manifestū est. **N**ulla enī vita laboriosior vita xp̄iana. **N**ā q̄tū ad itellectū difficilis est valde. tū pp̄ ea q̄ ad fidē p̄tinēt: q̄ sūt altissima z difficillima ad credēdū: tū pp̄ oīonē cui op̄z cōtinue istare: q̄ regit deuotionē mēt̄is nō modicā. **Q**uātū vero ad affectū xp̄ianus iubililia diligere tenet z visibilia cōtēnere: qd̄ est valde difficile. **Q**uātū aut̄ ad corpus op̄z ip̄z in seruitutē redigere: z deniq̄ op̄z p̄ multas tribulationes nos introire in r̄gnū dei. **A**n̄ necesse est cuilibet xp̄iano: toto conatu se trāsserre ad celestia: nec sufficit totus conatus: nisi ēt desup̄ adiuuet̄. **V**idemus enī cum q̄ta difficultate ēt q̄ reliquerūt oīa: in via dei pseuerāt. **Q**ui aut̄ querūt ditari ēt si iuste diuitias eumulēt: qd̄ est valde difficile: nō p̄nt nisi cū magno labore eas acq̄rē. **A**n̄ nō poterit q̄s ditari: nisi i mltis occupet̄: z magnū studiū ad hoc adhibeat: vt experiētia ocet. **A**n̄ ēt videmus clericos z religiosos sub sp̄

honoris dei & eccliaz ornamenti tota die p domos & villas cursitare: & orōnis studiū relinquere. Non est aut possibile q̄ q̄s sit intētissimus ad supiora & ad inferiora siml. Et iō q̄ querit ditari: a supozib⁹ necesse est remoueri p̄ itellectū & affectū: & minus orōnib⁹ vacare. Qui aut diuinis nō frequēter itēdit: icidit in tētationes tū pp̄ carnis repugnātiā ad sp̄m: tū pp̄ diaboli astutias & malitias: tū pp̄ mūdanas occupatio- nes & hoium ipioꝝ p̄secutiones. Itaq; sequit̄ q̄ iuz difficultate magna talis vitet pctā: & igrediat̄ regnū celoz. Sed qd op; rōnib⁹ cōterere tps cū expientia quotidiana hoc manifestet: Jō bñ Paulus oibus fidelib⁹ loquēs dicit. Nihil itulinus in hūc mūdū aud dubiū: q; nec auferre qd possumus: hñtes autē alimēta & qbus tegamur: his cōtētissimus: nā q̄ vo- lūt diuites fieri icidūt in tētationē & in laqueū dia- boli: & desideria multa iutilia & nociua: que mergūt hoies in iteritū & pditionē: radix eni oiuꝝ maloz est cupiditas: quā qdā appetētes errauerūt a fide & ise- ruerūt se dolorib⁹ mltis. Tu aut o hō dei h̄ fuge. Se- ctare vō iustitiā: pietatē: fidē: charitatē: patiētiā: mā- suetudinē. Apprehēde vitam eternā: in qua voca- tus es: & cōfessus bonā cōfessionē corā mltis testib⁹.

¶ Secunda Conclusio

¶ Quēs etiaz si nolit ditior fieri: difficile intra-
bit in regnū celoz. Diuitie eni cū non ha-
bentur facile cōtēnunt: s; cū hñtur diffici-
le est

Quarti Secunda 39

le est eas nō amare. Nam cuz appetitus sequatur cognitionē: z cognitio nra quā hēmus de bonis eternis sit parua z a sensib⁹ remotissima. Cognitio aut quā de tpalib⁹ hēmus: sit magna: z semp sensibus sint pntia sensibilia: difficile est hēe diuitias semper oculis z alijs sensibus presentes z non trahi ad delectationē earum. Voluntas enim xpiani est sicut ferrū inter duas magnetes. i. inter repntationē rez eternaz quā fides facit: z repntationē temporalium diuitiaz z voluptatū: quā sensus ferūt. An fides trahit sursum: z sensus deorsus. Certū est aut q in pntia obiecti sensus magis z fortius trahit appetitū q in absētia. Plus eni mouet aur z mulier ad sui cōcupiscētiā in pntia q i absentia. Diues ergo cū habeat sp pntes diuitias: uehemētius trahit deorsus q si non haberet pntes. Et iō si cōt ipse nollet ditior fieri tñ fm se difficilius ei erit intrare in regnū celoz q paupi. Preterea multa exigunt ad diuitias cōseruādas: vt serui z ancille z iunēta cetera z huius modi. Ande opz q mens diuitis in tēporalibus occupet: z a diuinis distrahat: qua distracta facilius hō a demonib⁹ z carne ipugnat: z ad peccatū trahitur. An bene dixit sapiens: vt supra allegauimus. Beatus diues qui inuētus est sine macula z c. Et experiētia quottidiana hoc magis qfirmat: qz paucos diuites videm⁹ xpiane viuere. Et multo magis dñs nř iesus xpus: cū dicit. Difficile est diuites itra

re i regnū celoz. put supius i p:icipio fuit expositū.

Tertia conclusio.

Qui nō habz odio diuitias: difficile intrabit
 in regnū celoz. **O**dio habere diuitias intel
 ligimus eo modo: quo infirmus bz odio me
 dicinā amarā. Ita enim opz nos amare z odisse di
 uitias: sicut medicinā amarā. Nā cū sint piculose
 ad salutē: vt dictū est: z tñ sine bonis tēporalib' viue
 re non valeamus opz eas tanq̄ vite corporalis me
 dicinas diligere z tanq̄ gustui spūali z saluti anime
 amaras z piculosas odio habere: intātū vt si possibi
 le esset sine eis desideremus viuere. Sicut infirm'
 si posset aliter sanitatē acqrere: medicinas non reci
 peret. Qm̄ igit' qñ aliqd amat non pp se: sed pp ali
 quē finē: tantū amat quātū necessariū est ad illū fi
 nē consequendū. Infirmus non vult de medicina
 amara in multa abundātia: sed quantū sufficit ad
 sanitatē psequendā: imo ad minus semp declinat.
 Ita dico q q non bz odio diuitias. i. q non reputat
 eas spūali vite piculosas: ita vt si possibile esset aut
 cōueniens statui suo tanq̄ saluti eterne piculosas:
 vel saltē tanq̄ ipeditiuas maioris bōi abijceret eas.
 Et q non diligit eas solū pp necessitatē vite corpo
 ralis: z vt cōuenienter cū alijs hoibus viuat: diffici
 le intrabit in regnū celoz. Rō huius est: qz amor
 proprius ex oi parte est vehemētissimus. Primo q
 dem amor essendi z viuendi est naturalissimus: z p

z seruāda

cōseruāda vita quilibet laborat. Secūdo amor generandi vehemētissimus est. Unde naturalissimus esse videmus oibus reb' desiderare facere talia quales ipse sunt. Et idcirco cōcupiscētia carnis est vehemētissima. Tertio amor glorie q̄ ad intellectū pertinet q̄ vehemens sit experientia docet. Quis ergo p̄ diuitias hō existimet se faciliter oia hec habere posse q̄ maxime amant: q̄ vt dicit Salomon. Pecunie obediūt oia. Sequit̄ q̄ amor diuitiarū ex hac estimatione est vehemētissimus. Et iō nisi xpianus cōsideret eas tanq̄ medicinas amaras vite spirituali z piculosas: odioq̄ eas habeat: eo mō quo dictū est: difficile intrabit i regnū celoz: q̄ difficile vitabit peccata. Et hoc est qd̄ saluator noster dixit: si bene eius verba pensentur. Nemo inqt̄ pōt duobus dñis seruire: aut eni vnū odio habebit: z alterū diliget: aut vnū sustinebit z alterū cōtēnet. Et vt intelligamus q̄ sint isti duo dñi subiungit. Nō potestis deo seruire z mamone. i. diuitijs. Nota verba dei: signa mysteria. Dicit primo: Nemo pōt duob' dñis seruire: nec tñ subiunxit: aut vni seruiet z alteri non. S; dicit. Aut vnū odio habebit: z alterū diliget. Certe in dñis tēporalib' possumus vni seruire: z alterū non odio habere: hic aut̄ dicit. Aut vnus odio habebit. Quē certe dñm diuitias esse intelligēdū est. Itaq̄ ex verbis eius apparet: q̄ nisi qs odio habeat diuitias: aut non intrabit in regnū celoz: aut difficile in-

trahit. Verbum enim hoc: non potest aut dicit impossibilitatem aut difficultatem. Si enim odio in tantum diuitias non habeamus: ut pro illis nihil omnino deum facere proponamus impossibilitatem dicit. Si autem non eas piculosas saluti: et tamquam medicinas amaras existinemus: quibus deum propter eas nihil agere proponamus: dicit difficultatem.

Quarta Conclusio.

Cristianus pro se non desiderat habere nisi necessaria ad vitam corporalem vel spiritualem. Necessaria enim exteriora ad vitam spirituales pertinentia sunt sacra ecclesie: et ea sine quibus hec sacra haberi non possunt: ut calices: et paramenta: et libri sacri: et cetera sine quibus vita spiritualis vel nullo modo vel non bene et faciliter possit conservari. Quorum tamen quedam non pertinent nisi ad sacerdotes. Quedam autem pertinent et ad non sacerdotes: et plus et minus secundum diuersas hominum conditiones. De his ergo dicimus quod verus christianus non desiderat nisi ea que videt sibi esse necessaria ad vitam spirituales. Si vero est quantum ad vitam corporalem dico quod non querit nisi victum et vestitum et habitaculum necessarium. Pro se autem dico: quod aliquis desiderat non necessaria sibi ad vitam spirituales vel corporales: ut convenienter viuat cum alijs: vel pro salute aliorum corporalem seu spirituales vel pro aliquos casus superveniētes: de quibus dicemus postea. Quod autem ita sit probamus. Ordinatus enim affectus quibus finem ultimum sine mensura desideret: media tamen ordinata ad finem cum mensura querit habere. scilicet sunt necessaria

necessaria ad finē p̄sequendū. Natura enī q̄ vult fructus ex arboze p̄ducere: cōat̄ p̄fectos eos facere quā-
 tuz p̄t: nec id aliquē terminū ponit: non tñ accipit // in
 quātū humidī z quātū calidī p̄t. Sed quātū suffi-
 cit ad p̄fectionē fructuuz. Sīlī infirmus desiderat
 sanari sanitate p̄fecta quantuz fieri p̄t: nō tñ vult
 medicinā magnā quātū fieri p̄t: sed quātuz suffi-
 cit ad sanitatē inducēdā. Xp̄ianus igit̄ gr̄e z chari-
 tati p̄ qua augenda z cōseruāda oīa facit vt dictuz
 est nullū terminum prefigit. Adedijs autē qbus ad
 hoc iuuat̄ terminū p̄t: vt ieiunijs: vigilijs: z orōni poni
 bus: z multo magis rebus extrinsecis: que ad vitaz
 corporalē ordinant̄: presertim vbi excessus horuz est
 saluti piculosus. Eū ergo excessus rez exteriorum
 seu diuitiaz sit aīe piculosus: vt sup̄ius declaratū ē
 xp̄ianus his reb⁹ terminū talē ponit: q. s. p̄ se nō de-
 siderat nisi necessaria habere: cetera vō tāq̄ sup̄flua
 negligit.

¶ Quinta Conclusio.

Christian⁹ sine peccato p̄t desiderare z q̄re
 re necessaria ad decētiaz status sui: licet nō
 sint necessaria ad vitā sp̄ualē v̄l corporalē.

Eū enī vt dictū est hō sit aīal ciuile: z cōiter cū alijs
 hoībus viuat: nō d̄ esse alijs offendiculū: nec inuti-
 lem se d̄ exhibere cōitati: sed magis vtile z necessa-
 riū membrū. Quñ ergo aliquis siue sit princeps: siue ci-
 uis: siue artifex: non intendit seculū relinquere: nec
 ad clericatū vel ad religionē se trāsferre: nec aliter

statū suū mutare. Sed potius vult in seculo ⁊ ciuili-
liter s̄m cōditionē suī status conuersari. Si sola ne-
cessaria ad vitā corporalē p̄seruandā haberet: non
posset decenter viuere in coitate. Et iō cū nulli pro-
bibeat: imo magis precipiant q̄ decēter uiuat: non
peccat q̄ querit ad decētiā status sui: licet nō sint ne-
cessaria ad vitā spūalē vel corporalē cōseruandā: im-
mo potius inordinate agit: si nō conuersat s̄m de-
cētiā sui status: tū q̄ videbit ostētator sc̄tītatis ⁊ po-
tī⁹ hypocrita q̄ v̄s xp̄ian⁹: ⁊ sic multoz aios poti⁹
offendet q̄ edificabit. Tum qz exhibebit se inutilez
cōmunitati eo q̄ non poterit aliqua officia vel ma-
gistratus suscipere: que requirunt vestes idoneas ⁊
facultates: ⁊ viros honoratos. Tum quia pauperi-
bus nō poterit subuenire ⁊ multa alia bona facere.

¶ Sexta Conclusio.

Cristianus d̄z erogare paupib⁹ ea q̄ h̄z vl-
tra decētiā status sui. Ex superiorib⁹ pōt fa-
ciliter intelligi q̄ q̄ non erogat supflua pau-
pibus exponit se piculo d̄nationis eterne. Itā nō
solū q̄ volunt diuites fieri: sed etiā q̄ nolūt: sed tñ di-
uites sunt: imo q̄ nō h̄nt odio diuitias: difficile intra-
bunt in regnū celoz. Quid ergo dicendū est de his
q̄ supflua retinent? Tales enī nō odio h̄nt diuitias:
nec eas amāt sicut medicinas. Cū ergo qlibet xp̄ia-
nus: imo qlibet hō debeat picula peccatorū fugere:
iuxta illud sapiētis. Quasi a facie colubri fuge pec-
catum.

catū. **P**ropter quod xpianus nō d̄ retinere supflua: s̄ pau-
 peribus erogare. **P**reterea xpianus in baptisimo p-
 misit renūciare Sathane z pōpis z opib⁹ eius. Qui
 aut̄ retinet supfluas diuitias: nō videt̄ renunciaste
 Sathane: nec pōpis eius. **N**ā cū nō sint ei necessa-
 rie nec ad vitā nec ad statū: non pōt eas retinere ni-
 si irrōnabilr z p opationē Sathane. **E**ū enī diuitie
 non sint pp se amāde: sed pp alterū. i. pp necessitatē
 vite pntis: illud qđ nō est necessariū ad vitā pntem.
 i. nec ad vitā corporalē cōseruādā nec ad decētiam
 status: nō pōt ordinari nisi ad malū finē: si paupib⁹
 vel ecclesie necessitatib⁹ nō erogat̄. **N**ō enim videri
 pōt qđ possint aliquo bono fine ita retineri. **Q**đ aut̄
 retinet̄ nō pp bonū finē: non nisi irrōnabilr z p opa-
 tionē Sathane retineri pōt. **E**ū enim oē agēs agat
 pp finē: siq̄s agit nō pp bonū finē: certe finis eius nō
 pōt esse nisi malus. **N**ex si nulla appareret necessi-
 tas in ecclesia vel in hoibus qđ tñ est difficile: cū di-
 cat dñs. **P**aupes sp habebitis vobiscū: deberet in
 tali casu supfluū seruari p suis vel ecclesie vel pau-
 perz necessitatib⁹ futuris. **E**t si ex hoc hō ditior fiat
 timeat deū z diuitijs cor nō apponat: sed tū seruet
 eas tpe oportuno ad honorē dei z vtilitatē primozū
 expendendas: z credat qđ deus ei dedit illas: z fecit
 eū ditiorē: vt possit vtilior esse cōmunitati sue z eccle-
 sie z paupibus in futurū. **P**reterea bonū est sui ip-
 sius diffusiuū: vnde qđ deus est sūme bonus: diffun-

dit suā bonitatem vndiq̃. Hoc ē de angelis dicūt
 scripture z doctores sancti q̃ vnus illuminat alius:
 q̃ conant̃ diffundere suā bonitatē in alterutrū p̃ti-
 gentes vsq̃ ad hoies. Videmus hoc idē in tota na-
 tura: z maxime in his q̃ h̃nt sup̃abundantē bonita-
 tem z virtutē. Añ z naturalr: vt diximus: vnūq̃d̃q̃
 appetit facere tale quale ipsum est. Naturalia er-
 go z sup̃naturalia seruato statu suo dāt alijs de sup̃-
 abundantia sua bonitate. Nec aut̃ inclinatio natu-
 ralis videt̃ esse quoddā p̃ceptū naturale. Qui ergo
 non vult dare indigentib⁹ de suo sup̃fluo: facit ḡ na-
 turalē inclinationē oīum creaturaz z ḡ naturale p̃-
 ceptū. Et iō arguit̃ nō esse bonus: qz bonū est diffu-
 siuū sui: z p̃ q̃ns arguit̃ nō esse xp̃ian⁹. Sigs aut̃ di-
 cat. Fateor q̃ de sup̃fluo dare debeo paupib⁹: non
 tñ totū sup̃fluū teneor erogare. Rñdeat obsecro. Si
 medietatez sup̃flui erogauerit: an alia medietas sit
 sup̃flua an nō? Negare nō pōt: qn sit sup̃flua: cum
 totū esset sup̃fluū. Ergo z de illa medietate tenetur
 aliqd erogare paupib⁹: qz ipse fatẽ q̃ de sup̃fluo te-
 net̃ aliqd erogare: eadē etiā rōne de eo qd̃ restat d̃z
 erogare. Eū ergo non sit diuidere sup̃fluū in par-
 tes infinitas quēadmodū mathematici faciūt: op̃z
 dicere q̃ totū sup̃fluūz erogare simpliciter tenetur.
 Quic vō vel illi paupi de sup̃fluo aliqd tenet̃ dare:
 nō qdē q̃ teneat̃ q̃rere paupes. Sed intelligit̃ quā-
 do occurrūt z necessitas appet. Nec tñ dixeris ipm
 peccare:

peccare: si petro paupī occurrētī sibi nō dederit: dū
 mō propositū eius sit: supfluum erogare alijs: q̄ sibi
 magis placuerint: q̄ non tenet dare supfluū isti vel
 illi determinate. Sed paupib⁹ in cōfuso. Prete-
 rea cū gnatio sit de supfluo alimēti: videmus q̄ na-
 tura supfluū nō retinet sibi: quinūmo vehemēter de-
 siderat illud dare alteri. Ergo cū natura dirigatur
 ab telligētia non errāte. i. a deo: z q̄ a deo sunt ordi-
 nata sunt: debemus seq̄ ordinē nature in qb⁹ possu-
 mus. Et iō q̄ nō dat supfluū inordinate agit: faciēs
 q̄ ordinē a deo institutū. Et hoc non est parvū pctm̄.
 Dicit enī Aug⁹. vt habetur i dec. xxxij. q. vij. cap.
 Adulterij. Tm̄ valet ordiatio creatoris z ordo crea-
 ture: vt in rebus ad vtēduz cōcessis lōge tolerabilior
 sit q̄ in eis q̄ cōcessa nō sunt: vel vnus vel paruus ex-
 cessus. Preterea in natura nō videmus aliqd sup-
 fluū vel aliqd diminutū nisi raro z p̄ errozē vel defe-
 ctū alicuius p̄ncipij. Quā q̄ hnt aliqd supfluū vel ali-
 qd diminutū: mōstra appellam⁹: vt q̄ nascit cū duo-
 bus capitib⁹: vel sine manib⁹. Quz ergo debeamus
 imitari naturā eo q̄ a deo regit: vt dictum est: vnde
 z ars imitat naturā tanq̄ regulā ineffabilē: sequit q̄
 ēt in ciuilib⁹ z maxime in repu. xp̄iana z in ecclia z
 in sacerdotib⁹ z religiosis non d̄s aliqd iueniri sup-
 fluū nec aliqd diminutū: vt. s. vnus hēat supflua: ali-
 us vō idigeat ēt necessarijs. ¶ Preterea cū fm̄ le-
 gē nature oia sint cōmunia: z oēs q̄tū ad carnez de

cōi materia pcedamus: z q̄tū ad spm cōmunē hēa-
 mus patrē deū. Quare deus distribuit iequalr bo-
 na corporalia nisi vt vnus pietate z alius patiētia co-
 roneſ: Nō enī est credēdū q̄ deus q̄ est cōis p̄ oīuz
 z de oib⁹ hz puidētiā velit q̄ vnus retineat supflua:
 q̄ videt altez nō hēe necessaria. Eū ergo deus iequa-
 liter diuitias distribuat pp regūinis humani ordi-
 nē: sicut ipse de sua supabūdātī bonitate subuenit
 idigētib⁹: z ad hoc ēt tota naturā iclinauit: ita vult
 vt qui habet supabūdātes diuitias subueniat pau-
 pez inopie. Preterea nullus dānat pena eterna:
 nisi p pctō mortali. Sed nō erogātes supfluū viden-
 tur dānari pena eterna. Nā dñs in iudicio dicet ijs
 q̄ a sinistris sunt. Ite maledicti i ignē eternū. Esuri-
 ui enī z non dedistis mihi māducare zc. Ergo p̄ q̄
 isti dānant: qz sua paupib⁹ nō erogarūt. Op̄z ergo
 q̄ in aliquo casu q̄s peccet mortāl̄ nō erogādo sua
 pauperib⁹. Dicūt aut̄ qdā: q̄ tūc hō peccat morta-
 liter: qñ paupi existēti in extrema necessitate nō dat
 elemosynā. Sed si in hoc casu solū hō peccat mor-
 taliter: sequit̄ q̄ ad paucissimos ptinebit illa snia: qz
 difficile est iueniſ aliquē i extrema necessitate. Ad
 hoc enī q̄ in hoc casu q̄s peccet mortāl̄ requiritur ml̄-
 ta. Primo enī requiritur q̄ paup̄ deuenierit ad tales
 necessitatē: vt sine adiutorio alterius viuere nō pos-
 sit. Scdo requit̄ q̄ nō iueniat̄ alius q̄ velit subueni-
 re: qz si videro q̄ ali⁹ subuenit ei: ego nō teneor sub-
 uenire

uenire ex necessitate salutis: q̄ tūc nō erit in extre-
 ma necessitate. Tertio requir̄ q̄ ego hoc sciā: nō enī
 teneo: q̄rere paupes p̄ domos. ¶ Cū ergo raro iste
 2ditiones pariter 2currāt: p̄ q̄ raro accidit talis ca-
 sus: vt q̄s teneat ex precepto dare elemosynā. Non
 est aut̄ credēdū q̄ illa sentētia paucis 2ueniat: cū de-
 tur ḡ illos q̄ erūt a sinistris: 2 hoc sit' quasi principale
 pctm̄: p̄ quo iser̄. Et iō op̄ dare aliū casus: in quo
 q̄s tenet sua erogare paupib⁹. Nullus aut̄ videt ve-
 rior casus extra p̄cedētē: q̄ qñ aliq̄s h̄ supflua. In
 quo vitio fere oēs diuites inuoluūtur. Ergo 2 illa se-
 tētia ptinet ad eos: q̄ supflua paupib⁹ nō erogabūt.
 ¶ Preterea hoc p̄bat̄ xp̄i 2 sanctor̄ auctoritatibus.
 ¶ Primo q̄ dñs dicit i euāgelio. Verūtñ q̄ superest
 date elemosynā: 2 ecce oia mūda sunt vobis. Item
 in decretis. d. xxxij. dicit Hieronymus. Aliena ra-
 pere cōuincit: q̄ vltra sibi necessaria retinere p̄bat̄.
 Et. d. xxxvij. Ambrosius lōgiorib⁹ verbis disputat
 ḡ eos: q̄ dicūt. Nō rapio aliena: s̄ seruo mea: dicēs.
 Stulte qd̄ est tuū: qd̄ in mūduz portasti: Nunqd̄
 iniustus est deus: vt plus det vni q̄ alteri: Et 2clu-
 dit sic. Esuriētū panis est: quē tu detines. Audoz
 idumētū est: qd̄ tu recludis. Miseroz redēptio est
 2 absolutio pecunia: quā tu in terra defodis. Tan-
 toz te ergo scias rapere bona: quātis possis prestare
 q̄ velis. Basilius quoq̄ quasi eadē verba dicit. Si
 ingt fateris ea tibi diuinitus puenisse. s. tpalia bo

na an iniustus est deus icquair res nobis distribu-
 ens: Cur tu abundas: ille vo medicat: nisi vt tu bone
cōpēsationis merita cōsequaris: ille vo paciētie bra-
uijs decozet. Est panis famelici: quē tu tenes. Au-
 di tunica: quā in cōclauī cōseruas. Discalciati cal-
 ceus: q̄ penes te marcescit. Indigētis argētū: qđ pos-
 sides humatū. Quo circa tot iniuriaris quot dare
 valeres. Augustinus quoq̄ super psalmū. Lauda
 hierusalē dñm: dicit. Aliena possident: cu; supflua
 possident. Sanctus Thomas et̄ i scđa scđe. q. xxxij.
 ar. v. dicit ea cadere sub p̄cepto charitatis: sine qb̄
 dilectio p̄ximi nō cōseruat. Nō pōt aut̄ dilectio p̄-
 ximi cōseruari: si solū ei velimus bonū z nō faciam⁹
 fm̄ illud eplē Jo. Nō diligamus verbo neq̄ lingua
 sed ope z veritate. Et cōcludit q̄ elemosyna ex par-
 te dātis cadit sub p̄cepto: qñ h̄z de supfluo: ex parte
 aut̄ recipientis: qñ paup̄ est in extrema necessitate.
 Sic ergo inqt. dare elemosynā de supfluo est in pre-
 cepto: z dare elemosynā ei q̄ est in extrema necessita-
 te. Alias enī elemosynā dare est in p̄silio: sicut z de
 quolibet meliori bono danē cōsilia. Ex q̄bus verbis
 p̄z q̄ sc̄tūs Thomas vult in duob⁹ casib⁹ istis quē-
 libz teneri ex p̄cepto ad dādā elemosynā. Et p̄z q̄
 errāt q̄ dicūt ip̄m sentire q̄ ad hoc vt aliqs teneatur
 dare elemosynā requirunt̄ due cōditiones. s. q̄ hēat
 de supfluo: z q̄ ei occurrat paup̄tas extrema. Hoc
 enī dictū non solū est cōtra mentes sancti Thomae
 sed

sed et est valde irrationabile. Quia ei qui est in extrema necessitate non solum tenemur dare de supfluo: sed et de necessario ad statum nostrum: non tamen de necessario ad vitam conservandam. Nam secundum ordinem charitatis vita primi est preciosior quam decetia status: et ideo debemus potius conservare vitam primi quam decetiam status nostri: maxime quia extreme necessitati potest quilibet cum modico damno subvenire: quod est facile potest postmodum resarciri. Esset autem contra charitatem nolle sustinere modicum damnum pro vita primi conservanda. Unde dicit Ambrosius. Pasce fame esurietem: si non pauperis: occidisti. In casu est extreme necessitatis omnia efficiuntur communia. Unde qui est tali casu potest accipere necessaria sibi ubicumque iuenerit ea: etiam si non sint supflua: sed necessaria ad decetiam status: illis a quibus rapit ea. Sanctus Thomas ergo in eodem articulo in responsione ad primum argumentum dicit quod temporalia bona que homini divinitus conferuntur: eius quidem sunt quantum ad proprietatem: sed quantum ad usum non solum dicitur esse eius: sed et aliorum qui ex eis sustentari possunt qui ei supfluit. Preterea exempla sanctorum sunt nobis norma vivendi: quia iustus est quasi virtus et iustitia alata: et virtuosus est regula alata humanorum actuum. Sed omnes iustos tam in veteri quam in nouo testamento invenimus itentissimos fuisse hospitalitati et elemosynis: adeo ut non solum supflua: sed frequenter et necessaria pauperibus erogarent: graue peccatum putantes pauperes vacuum dimisisse. Et quia deficeret omne tempus si exempla omnium in medium vellemus

adducere: vnū p oib' adducat: vt oium tā diuitū q̄
 pauperū ora claudant. Seruulus ille sanct' z medi-
 cus de quo sanct' Gregorius in quarto dialogorū
 pulchra describit: nōne ea que de mēdicitate vltra
 sibi necessaria lucrabat paupib' z pegrinis eroga-
 bat? Nōne monaci q̄ erāt in egypto laborātes ma-
 nibus pprijs de lucro opum suoz qd̄ supererat vi-
 ctui eoz paupibus erogabāt? Christianus itaq̄ hō
 his rōnib' z auctoritatibus z exēplis cedere debet:
 z credere q̄ superflua debent pauperibus erogari.

Septima Conclusio.

necessariū ad decētiā stat' z supflūū non est
 idiuisibiliter cōsiderādū. Nō enī possumus
 ponere terminū stabilē huic necessitati: ita vt extra
 illū oē aliud reputet supflūū: qz videntur q̄ pōt de-
 cētia cuiuslibet status trāsigi z cōseruari multis sub-
 tractis: z multis et additis nō pōt zuenienter iudi-
 cari q̄ sint supflua. Nā quottidie in quolibet statu
 adduntur z subtrahunt mltā fm varietatē rez z ne-
 gocioz z tpoz: z tñ nō apparet expresse q̄ stat' z con-
 ditio domus mutet. i. q̄ crescat: vel minuat. Prete-
 rea si hoc esset idiuisibilr cōsiderādū qlibet bonus
 xpianus efficeret nimis scrupulosus: qz quottidie oc-
 currerēt mltē difficultates: z maxime si aliqd̄ lucra-
 ret: videret sibi forte aliquñ supfluus vnus nūmus:
 vl' si ei aliqd̄ donaret: aut zingē cū dote acciperet: sem-
 per oporteret ipz cogitare pp piculū pcti vt supflūū
 erogaret

erogaret: vel erogādū seruaret. Et sic vita xpiana es-
 set piculosissima: qđ est falsum. Est ergo dicendū qđ
 opz nō tā scrupulose sed largiori mō id qđ est neces-
 sariū ad statū cuiuslibet iudicare: z nisi expresse z in
 magno excessu appareat supfluitas nō opz quēqđ de
 pctō mortali zdēnare. ¶ Adibi ergo videt qđ si xpia-
 nus hec que dicemus seruet: nō dz dubitare de sua
 salute. ¶ Primo uiuat simplr ea simplicitate que
 ad statū suū ptinet: sicut supius determinauimus.
 ¶ Secdo nō qrat ditari: nec se ad altiorē statum ele-
 uare. ¶ Tertio si viderit in redditibz vel lucris suis
 magnū excessum: sit prōptus ad erogādū illū paupi-
 bus. Ubi aut nō apparet excessus: vel nō magnus:
 faciat mltas elemosynas ordinarias pauperibus si-
 cut pōt: ex qbus nō appareat expssa dimiutio status
 sui: z uiuat ī timore dñi: z illuminabit quottidie me-
 liꝝ sup hac materia. Sufficit enī z sciētie cuiuslibet
 ad euadēdū pctm mortale: qđ sit pmptꝝ ad erogan-
 dū supfluū qñ expsse videbit magnū excessū z expssū
 supfluū ī rebz suis: qđ hoc pacto modicus excessus nō
 faciet eū peccare mortalr dū nō sit huius volūtatis.

¶ Octaua Cōclusio. //

¶ Necessariū ad decētiā status est pēsandū fz
 ea que supius diximus de simplicitate exte-
 riori. Nā si voluerimus dicere illud solum
 esse supfluū: qđ vltra oēs expēsas superest vnicuiqđ
 de redditibz vel lucris suis. Adulti qđ in pōpis z luxu

rijs oia expédūt: nō putabunt hīe supflua: z sic q̄libet poterit oēs reditus suos expēdere in equos z famulos z canes z meretrices: z nihil superit in tali casu. Intelligēdū est ergo vnicuiq̄ supflūū esse qd̄ vel ei supest: vel supesse deberet: si viuit vel viueret simp̄r: sicut d̄z facere q̄libet xp̄ianus. S; dicet q̄s: op̄s cōgregare pecunias pp̄ casus: q̄ possent supuenire. s. infirmitatū vel belloz: vel pestilētiarū: vel h̄mōi. Ad hoc r̄ndet sanctus Thomas: q̄ hoc eēt de crastino cogitat: qd̄ dñs p̄hibz i euāgelio. S; op̄s diuidicari supflūū z necessariū s; ea q̄ p̄babilr z vt i plurib; occurrūt. At si iā apparēt signa belloz vl̄ signa pestilētie: tūc enī pōt q̄lib; cōgregare pecunias: vt possit tali tpe viuere. Similr si q̄s hēret filias multas oporteret dotes inuenire: z cogitare pro futuro: vt cōpetēter nuptui traderent. Non tñ debet laborare: vt ditet filios suos hac rōne decept;: q̄ quilibet debet viuere s̄m statū suū. Cū ergo iquit habeā plures filios: nō poterit q̄libet eoz diuisus a fratre suo viuere s̄m statū suū: nisi alias diuitias acgrā. Sic enī q̄libet Rex tot regna deberet acgrere: quot filios h̄z. Et si sic facerēt oēs patres: non inueniret supfluu;: neq; finis diuitiarū. Sufficit ergo patri relinquere filijs diuitias suo statui cōuenientes. Quia si erunt boni: ias non egent diuitijs: quamuis si eos studuerit facere virtuosos: poterūt sibi sine peccato diuitias acgrere s; decētiā status: z ordinate ac ciuilit̄ viuere: z sic cōseruabūt

cōseruabūt decētia status z familiē: nec oportebit ppter eos ipsuz esse sollicituz. Si aut erūt mali: nō dō pater acgrere eis diuitias: q̄ sunt instr̄z ī manu peccatorū ad oia mala ppetranda. Alioqn: vt diximus: sequeret̄ q̄ nullus vel fere nullus q̄ haberet filios: haberet superflua: si opz filijs thesaurizare. Opz tñ eis puidere necessaria fm statū vt decenter uiuant. Itaqz dicimus q̄ cuz xpianus debeat simplr uiuere fm mensurā simplicitatis poterit iueniri qd ei sit supfluū: nō iudicando tñ punctualiter sed eo modo quo dictū est. Quia aliqd rusticis est supfluū: quod non est supfluū artificibus: z aliqd artificibus qd non est ciuibus mediocribus: z aliqd istis: qd non est nobilibus: z aliqd nobilibus qd non est principibus: z aliqd principibus: qd non est Regibus. Si ergo hec ita se hnt: reges z principes z uxores eoz z filie q̄ nō uiuunt simplr sed expendūt oia in pōpis suis z eqs z canibus supfluis z luxurijs: z ex hoc populos grauāt magnis exactiōib⁹: quō saluabunt? Nobiles quoqz ciues q̄ similia faciūt: z uxores eoz q̄ tot hnt vestes z margaritas z mutatoria z pōpas: quō excusari pnt? Artifices etiā multi: qui volūt se ciuibus z nobilibus equare: z rustici q̄ artificibus volunt equarari mulieresqz eoz qd dicent ante tribunal xpi: Quot mulieres pp hoc dānabunt: q̄ multa supflua hnt z retinēt ī capsis: z paupes fame pereūt. De clericis aut z ecclesie sacerdotibus q̄ debēt maiori simplicitate

vti q̄ layci z q̄ tenent pascere paupes: melius puto
 fieri q̄ aliqd dicere. Quot enim supflua hodie ha-
 beant: q̄ expendūt sicut volūt: totus mundus nouit.
 Qua facie igit̄ ante tribunal xp̄i a deo terribile ta-
 les poterunt apparere: Sed qd̄ dicemus etiam de
 religiosis tā monacis q̄ mēdicantib⁹ vbiq̄ terrarū:
 q̄ edificāt nō monasteria: sed palatia: z p̄ciosis vesti-
 bus vtunt̄ de p̄ano magni p̄cij z rascia subtili: qua
 nulla vanior ostentari pōt: cum s̄m regulā viles ve-
 stes habere deberent: z gaudēt in solēnitatib⁹ ante
 altare vestiri auro z argento z serico: Et cū votū pau-
 pertatis emisserūt: fugiūt eā quasi leonā z vras ca-
 ptis filijs. Et volūt esse paupes delicati: q̄rentes ele-
 mosynas pauperū: z eas in pōpis z supfluis expen-
 dētes. Si isti simplr viuerēt s̄m ea q̄ supius dixim⁹:
 quot supflua inueniremus in domibus eoz: Pri-
 mo qd̄ non oporteret tot elemosynas q̄rere: z bona
 pauperū sibi cū tanta auuiditate vsurpare. Secūdo
 multa q̄ iam acq̄sita sunt: paupib⁹ erogarent: qz sūt
 supflua. De monialib⁹ autē tot z tanta scribenda
 suppetērēt q̄ charta non sufficeret. Hodie enī mul-
 ta supflua hñt tā in cōmuni q̄ in particulari. Vo-
 lunt enī habere tunicas z oēs vestes duplicatas z
 triplicatas libellos aureos: pueros gypseos siue li-
 gneos: v3. ydola eaz: quos vestiūt auro z argento z
 margaritis. Et cū pauperes nō habeāt panes quo
 sustentent̄: non cōpatiunt̄ eis. Excusant autē se ho-
 die

die multi dicētes. Nos facimus hec oia ad honore
 dei: q: honorātes z magnificātes ecclesias z pamē-
 ta: honoram' deū. Dicit mibi. Ea multa q̄ in cel-
 lis ornatis habent: qd faciūt p honore dei? Vestes
 subtiles z q̄ sunt magni precij: quō honorant deu z?
 Nonne religio xpiana paupate decorat? Nonne
 quāto q̄s magis paupate delectat: reputat melior
 xpianus: z ex hoc deo maior honor acquiri? Dicit
 iterū: Quō potestis pati q̄ pauperes: quoz hodie tā
 ta copia est: in tanta miseria: fame z frigore pereāt:
 qñ possētis eis cōmode subuenire. Habetis calices
 supfluos z paramēta z cruces aureas z argētea va-
 sa: quare hec nō cōflant z paupibus erogant. Cer-
 te aurū sacramēta non amāt: nec eo egēt. ^{nic} Patres
 enī nri calices ligneos habebant: sed ^{argē} tūc calices hī
 ḡsi sacerdotes ligneos hnt. ^{aur} At qd ergo frustra p-
 dicamus hec z similia fecisse Ambrosius. Augusti-
 nū: Gregoriū: Exuperiū: Nicolaum: Martinū z
 alios innumerabiles sanctos pontifices z abbates si
 hec ope nos etiā nō implemus? Nōne dicit apostol':
 Tēplum dei sanctū est: qd estis vos. Pauperes er-
 go xpi sunt tēplū xpi. Aides ergo ne vobis bonū ser-
 uare in capsis argentū z aurū: z ornare tēpla mar-
 morea: z pmittere tēpla dei fame perire? Iuencu-
 lasq; nobiles pp necessitatē pstitui: z alia multa ma-
 la fieri? Non inuenit alicubi xpm nobis precepisse
 vt faciamus calices z paramēta aurea: z tēpla ma-

gnifica. Verū q̄ pauperes nutriamus. Et vos reli-
 quitis preceptū dei pp̄ traditiōes v̄ras sicut scribe z
 pharisei. Iacobus dixit. Religio mūda z immacula-
 ta hec est. Visitare pupillos z viduas in tribulatio-
 ne eorū: z immaculatū se custodire ab hoc seculo. Et
 non dixit. Religio mūda z immaculata hec est. Face-
 re vel habere calices z paramēta aurea. Si paupe-
 res non essent nobiscū laudarē p̄fecto vt ad hono-
 rē dei hec fierent: vel facta seruarent. S; q; oia cor-
 poralia sunt facta pp̄ hoīes: cū necessitas adest: de-
 bemus ēt frāgere calices z paupibus erogare z reti-
 nere ea solū q̄ necessaria sūt ad missas celebrādas.
 Mā legit̄ de exupio ep̄o tholosano q̄ calices z para-
 mēta z ēt tabernaculū corporis xp̄i pauperibus de-
 dit: ipsūq; xp̄i corpus in fiscella lignea z sanguinē
 in vase vitreo deferebat. Sed dicunt qdā. Moyses
 fecit tabernaculū dñi cū multa sumptuositate au-
 ri: argenti: z lapidū p̄ciosoz: z Salomon s̄l̄r tēplū.
 Ad hoc r̄ndemus primū q̄ hec in figura cōtinge-
 bāt illis. Sc̄do q̄ tpe moysi nō erat opus aliqd̄ ero-
 gare paupibus: q; pascebant̄ māna in deserto: z ve-
 stes eoz z calciāmēta in tanto tpe nō defecerunt: vt
 legit̄ i deuteronomio. Tpe quoq; Salomōis erat
 tanta abundantia auri: vt argentū p̄ nihilo habe-
 ret: vt legit̄ in tertio libro Regū. Sed heī mibi cur
 frustra laboro: cur aduersus me totū mundū z ma-
 xie clericos z tepidos religiosos cōcito: Frustra ni-

ti: et nihil aliud preter odium querere extreme demeritiae est. Sed ego neminem particulariter damno: nec ad in diuidua descendo. Sed vos fratres meos mecum excito: ut tandem aperiamus oculos mentis: et videamus periculum nostrum. Consideremus fratres diligenter ea quae superius diximus: et ea quae hodie facimus et seruamus et apertissime cognoscemus nos de via recessisse: et a prioribus christianis et sacerdotibus et clericis et monachis valde distare. Et utinam vita nostra tantummodo dissimilis inueniretur eis: et non omnia. Ergo de graui sono iam surgamus: quia hora est iam nos de sono surgere. Dies enim precessit: nox autem propinquauit. Abiciamus ergo opera tenebrarum: et induamur arma lucis: sic ut in die honeste ambulemus: ne nox apprehendat nos: in qua nec poterit operari: sed reddet deus unicuique iuxta opera sua.

¶ Liber quintus de simplicitate christiane vite.

¶ De felicitate vite christiane conclusio prima.

Iter omnia animalia soli homini conuenit agere pro fine. Illud dicimus agere pro fine: quod prestituit sibi finem: et ad ipsum ordinat media illi proportionata: hoc autem non potest fieri sine aliquo discursu rationis: quod inter animalia soli homini conuenit. Ergo iter ea soli ipsi conuenit agere pro fine. Animalia enim bruta potius ad suos fines agunt quam ipsa agant.

¶ Secunda Conclusio.

Hic est ultimus finis humane vite. In omnibus enim que per se habent ordinem ad inuicem:

N

op³ q³ remoto primo: remoueant^r q³ sunt ad primu³.
 Remoto eni primo motore vel prima causa cetera
 mouētia z oēs alie cause cessabunt. In actionibus
 aut humanis est aliqs ordo: q³ vna³ rē ordinamus
 ad alterā: sicut i edificatiōe domi³ lapides ordinam³
 ad parietes: z parietes ad domū: z domū ad getam
 habitationē. In hmōi aut primū qd mouet intētio
 nē agētis: ad op³ est finis: ad que³ intendit p media
 puenire. Si ergo nō esset aliqs finis vltimus: appe
 titus nunq³ firmaret: sed sp vellet vnū pp alteru³: z
 hoc alterū pp aliqd aliud: z sic in infinitū. Seque
 ret^r ergo q³ nunq³ eius actio terminaret: qd est incō
 ueniens. Ergo op³ dare aliquē finē humane vite: q
 sit simplr vltimus: a quo hō q est dñs suorū actuum
 incipiat opari. Et q³ quis nō oporteat q³ semper de il
 lo fine actu cogitet: oportet tamen q³ saltem habitu
 vel cognitione terminata vel confusa sp ab illo mo
 ueat^r ad agendū. Nam oēs ad agendū mouentur
 pp fugiendā miseriā z felicitatē cōsequendā: q³ oēs
 hūc finem in cōfuso bñt naturaliter insertum: q³ quis
 differūt in eo in quo felicitas determinate inuenit^r.

Tertia Conclusio.

i
 In cōsecutione vltimi finis felicitas homi
 nis cōsistit. Felicitas eni ē bonū pfectū: qd
 quietat totalr appetitū. Illam eni dicimus
 esse felicē: qui h³ qcquid vult: z nihil aliud sibi re
 stat appetendū. Tūc aut vnūquodq³ est pfectū cu³
 attingit

attingit finē suū. Nam oia alia facit: vt ipsuz attin-
gat. Quñ ergo puenit ad ipsum: nihil restat appe-
tendū sibi. Jam enim pfectum est. Nā imperfectū
semp appetit suam pfectionem. Quō aut iā pfectus
est nulla ratio admittit qd aliquid appetat amplius.

¶ Conclusio Quarta.

Elicitas hominis in nullo bono hominis ex-
teriori cōsistit. Bona exteriora dicimus di-
uitias: gloriā: honores: dignitates: et potesta-
tes: et hmoi. Quō ergo in his non cōsistat hoīs beati-
tudo quāuis infinitis pene rōnibus pbari possit: tñ
qz iam fere oibus notū est: pauce ad presens suffici-
ant. Primo ergo qz beatitudo est sūmū bonuz ho-
minis: et sūmū bonū non cōpatit̃ secū aliquid malū: si-
cut nec sūmū calidū cōpatit̃ secū aliquid frigidū: non
pōt beatitudo in predictis bonis cōsistere qz oia p̃di-
cta cōpatiunt̃ secū multa mala: vt experientia docet:
et maxime mala culpe. Quia hec prauis et sceleratis
hoibus p̃nt puenire. Secūdo qz beatitudo est bonuz
p se sufficiens: et iō ea adepta necesse est q nullū bo-
nū desit. Sed adeptis predictis p̃nt adhuc multa
bona humane nature et uenientia deesse hoibus: vt
puta sapientia sanitas: et multa similia. Ergo in eis
non consistit beatitudo. Tertio qz cū beatitudo sit bo-
nū pfectū: ex beatitudine nō pōt aliquid malū alicui
puenire: qd non cōuenit premissis. Nā ex diuitijs:
et gloria et honore et ptate hoib⁹ pueniūt multa ma-

la pp inuidiã z odiũ alioꝝ: ita vt frequenter interficiant diuites z s; hũc seculũ gloriõsi z sp insidie eis preparent. Quarto q; ad beatitudinẽ hõ ordinat p picipia interiora: cũ ad ipsã naturaliter ordinet. pmissa aut quattuor bona magis sunt a causis exterioribus vt a fortuna: vnde etiã bona fortune dicuntur. Id; ergo q; in eis nullo mō beatitudo consistat.

¶ Quinta Conclusio.

f **E**licitas hominis nō consistit in bonis corporis. Bona corporis dicimus esse vitã sanitatẽ: pulchritudinẽ: iuuentutẽ: fortitudinẽ: z similia. Quod ergo in his nō consistat beatitudo p; q; corpus ordinat ad aiã tanq; ad finẽ suũ. Materia eni est pp formã: nō aut forma est pp materiã. Et iõ oia bona corporis ordinant ad bona aiẽ sicut ad finẽ. Id; eterea si in hñõi bonis beatitudo consisteret: sequerẽt q; in beatitudine multa aialia excellerẽt hoim: q; a multis aialib; in hñõi bonis superat: vt in diuturnitate vite ab elephante: in fortitudine a leone: in cursu a ceruo: in visu ab aq̃la: in sanitate fere ab oib;. Nã hõ indiget multis ad cõseruationẽ sãitatis: qb; nō egẽt cetera aialia. Itaq; in bonis corporis impossibile est q; beatitudo hois consistat.

¶ Sexta Conclusio.

f **E**licitas non cõsistit in voluptate nec in bonis aiẽ sensitivẽ. Quãto eni aliqd suo fini magis appropinquat: tãto est pfectius. Si ergo

ergo cōsisteret beatitudo in bonis aie sensitive: tãto homo efficeret pfectior: quãto sensibilior: z q̃to plus gule z luxurie z voluptatib' alijs vacaret: z sic quãto esset bestialior: tanto esset felicioz: qđ est absurdū.

Preterea si sic esset: bestie essent participes felicitatis: Et cum bestie non habeant memoriam mortis z miseriarum huius vite nec cognitionem dei nec timorem iudicij eius nec leges qbus voluptates multe prohibent nec verecundiam nec repugnantias carnis ad spiritum: desiderabilius esset esse bestias q̃ homines: qz bestie essent feliciores q̃ hoies: qđ est absurdū.

¶ Septima Conclusio.

Felicitas hois in bonis p̃tinētib' ad aiam intellectiuã consistit. Sicut eni corpus est p̃ animã: ita z aia vegetatiua p̃ sensitiuã: z sensitiva p̃ intellectuã. Cum ergo intellect' sit finis corporis z aliar' partiũ aie: p̃ q̃ in ope eius ṽl bonis ad opus eius p̃tinētib' consistit felicitas hois. Preterea cum felicitas sit hois pfectio z pfectio hominis in quãtũ est hō: consistat in bonis intellect' z voluntatis patet q̃ eius felicitas in huiusmodi bonis consistit.

¶ Octava Conclusio.

Felicitas hois in nullo bono creato consistit. Beatitudo eni ē bonũ pfectũ: qđ totalr getat appetitũ: aliogn nō eēt vltimus finis: si adhuc restaret aliqd appetendũ. Obiectũ aut' voluntatis: q̃ est appetitus humanus: est ṽl bonũ: sicut obie

ctū itellect⁹ est vlc rez. Experimur enī q̄ sicut itelle
ctus īfinita particularia vera pōt itelligere. i. nō tot
itelligit qn̄ plura possit itelligere semp̄ continuādo
vsc̄ i īfinitū: ita ēt experimur q̄ volūtas īfinita par-
ticularia bona pōt velle. i. non tot desiderat quā plu-
ra possit desiderare vsc̄ in īfinitū. Et iō nunq̄ volū-
tas poterit satiari: nisi puenerit ad aliqd̄ vlc z īfinitū
bonum. Hoc aut̄ non pōt esse bonū creatum: quia
oē creatuz hz bonitatē participatā z particularem.
Ergo in nullo bono creato felicitas hoīs consistit.

¶ **Nonā Conclusio.**

Felicitas hoīs in sola dei q̄tēplatione: z frui-
tione q̄sistit. Jā enī dictū est q̄ itellect⁹ n̄r in
q̄tēplatione particulariū rez nō q̄scit: nec vo-
lūtas satiat̄ i bonis creatis. Altīnus ergo eoz finis
est rez z bonū vlc: qd̄ est deus. In sola ergo dei cōrē-
platione z fruitione felicitas hominis cōsistit. Prete-
rea naturalr̄ hō desiderat scire: iuxta illud. **D**ēs ho-
mines natura scire desiderāt. Scire aut̄ tūc opina-
mur: cum causam cognoscimus. An̄ qlibet viso ali-
quo effectu naturalr̄ iclinat̄ ad desideriū cognitio-
nis cause. Eū ergo oia sint causata p̄ter deū: quicqd̄
hō cognouerit preter deū: aut illud cognoscet p̄fecte
aut imp̄fecte. Si imp̄fecte cū oīs imp̄fectio deside-
ret suā perfectionē: nō q̄scet eius appetitus: donec
ad p̄fectā cognitionē puenerit. Et cū felicitas sit ho-
minis p̄fectio z q̄s appetitus: p̄ q̄ ex tali cognitio-
ne

ne nō poterit hō esse beat⁹. Si autē pfecte creaturas cognouerit vel vnā vel plures vel ēt oēs: certe itelliget q̄ ab aliqua causa depēdēt. Cū ergo naturalr hō cognito effectu desideret cognoscere causam: patet q̄ appetitus non quiescet: sed ad cognitionē cause seipm conabit̄ extēdere: z tātō uehementius: quāto excellētiores effect⁹ dei videbit z pfectius eos itelliget. Quia motus naturalis quanto magis appropinquat termino: tanto est uehementior z uelocior. In sola ergo dei contemplatione z fruitione quiescit desiderium hominis z eius beatitudo consistit. Ideo egregie dixit Augustin⁹. Fecisti nos domine ad te. z inquietum est cor nostruz donec requiescat in te.

C Decima cōclusio.

f Elicitas hominis essentialr cōsistit in operatione itellect⁹: pfectiue autē in actu uolūtatis q̄ est fruitio seu delectatio. Act⁹ enī uolūtatis semp̄ p̄supponit actū itellect⁹. Nā obiectū uolūtatis ē bonū apprehensuz. Cū ergo btitudo essentialr sit cōsecutio vltimi finis: q̄ primū q̄s cōsequit̄ vltimū finē tā primū est beat⁹. Sed hō p̄sequit̄ vltimū finē suū q̄ est deus: statiz cū ipm attigit. Ip̄m autē statim attigit: cū ipm contēplat. Ergo statim in ipsa vltimi finis cōtēplatione hō est essentialr beat⁹. Quia uero cōtēplationē dei sequit̄ maxima delectatio: in qua ipsa eius app̄hensio perficit̄: dicimus q̄ in delectatiōe z fruitione eius cōsistit btitudo pfectiue. Sicut ēt de

hoīe dicimus: q̄ in vnione aīe itellectiue ad corpus
 2sistit essentialr hō: in accidētib⁹ vero naturalr sub-
 sequētib⁹ eē aīe itellectiue: z ī q̄busdā alijs ēt nō natu-
 ralr subsequētib⁹ 2sistit hō p̄fectiue. Uñ p̄hs dicit q̄
delectatio se h̄z ad btitudinē sic pulchritudo ad iu-
uētutez.

Decima Conclusio.

f Elicitas hominis p̄fecta nō pōt esse in hac
 vita mortali. In hac enī vita nō possumus
 cognoscere deuz nisi p̄ creaturas: qz necesse
 est itelligentē phātasinata speculari. Cognitio autē
 dei p̄ creaturas est imp̄fecta. Et iō in hac cognitio-
 ne z cōtēplatione dei alius nō gescit: qz vt dictuz est:
 oē imp̄fectū appetit suā p̄fectionē. Preterea cum
 beatitudo sit stat⁹ olum bonoz aggregatione p̄fect⁹
 vt dicit Boetius: nō est possibile in hac vita morta-
 li: in qua tot z tāta ad p̄fectionē corporis z aīe exigū-
 tur: vt vnus hō possit oīa hmōi bona sibi aggregare
 p̄fertim qz vnū de maximis bonis corporis est imor-
 talitas: z vnū de maximis bonis aīe est scia. Inmor-
 talitas autē haberi nō pōt in vita p̄nti: imo nec termi-
 nū vite scire possumus. Sed semp mors videt̄ no-
 bis vbicq̄ parari. Scientia vō a paucis in lōgissimo
 tpe z cū mixtione multoz erroroz habet̄. Adīta p̄terea
 alia bona nobis semp deficiūt: quoz d̄fectu a dei cō-
 tēplatione hoīes auertunt: in qua btitudo consistit.

Duodecima Conclusio.

f Elicitas q̄da; inchoata pōt esse in hac vita
 mortali

mortali. Cum enim duplex sit quies cordis huma-
 ni videlicet quies appetitus et quies motus ipsius
 appetitus: homo perfecte acquirere potest in hac vita primam
 quietem: quae est quaedam inchoatio beatitudinis. Nam quies appeti-
 tus est determinatio quaedam eius ad aliquid: quod est vere
 finis eius. Quamvis enim quilibet naturaliter desideret beati-
 tudinem in generali: quia quilibet desiderat perfectionem suam: tamen in
 particulari multi errant nescientes inuenire illud in quo
 haec beatitudo consistit. Et ideo appetitus quies vagatur et non
 quiescit. Sed cum inuenit quod in contemplatione dei beati-
 tudo consistit: et hanc contemplationem contendit acquirere reli-
 ctis omnibus alijs studijs: iam incipit appetitus in hac parte
 quiescere. Verum quia contemplatio dei in hac vita imperfecte
 habetur: non quiescit appetitus secundo modo: sed adhuc mouetur
 ad perfectionem huius contemplationis acquirendam: et
 quanto magis aliquis proficit in hoc studio: tanto ma-
 gis appropinquat beatitudini perfecte: et efficitur par-
 ticeps eius: et haec dicitur beatitudo inchoata.

¶ Tredecima Conclusio.

Elicitas inchoata perfectius habetur a christianis
 quam a philosophis. Contemplatio enim et fruitio christianorum
 quas habent de deo: sunt maiores pro se: quam contem-
 platio et fruitio philosophorum est perfectissimorum. Ex superioribus
 namque patet quod christiani vita non fundatur in aliquo naturali
 quod sit in homine: nec est in aliquo quod sit extra hominem: sed
 solum in gratia dei supernaturali: per quam eleuatur ad participa-
 tionem diuine nature. Cum ergo operatio sequatur esse rei:

quod unumquodque secundum suam naturam habet virtutem et operationem: quanto est perfectius: tanto est operatio est perfectior. Perfectius autem est esse gratie quam nature: igitur perfectio res sunt operationes: que a gratia procedunt: quam que procedunt a natura. Cum ergo maior delectatio sequatur operationem perfectiorem. Sequitur quod maiores sunt delectationes spirituales christiani quam philosophi: quod operationes philosophi omnes sunt naturales. Preterea cum beatitudo in contemplatione dei consistat: quanto quis habet de deo maiorem cognitionem: tanto est habet vel habere potest maiorem contemplationem et fruitionem. Sed christiani habent maiorem cognitionem de deo quam philosophi tamen per lumen gratie: quo lumen naturale perficitur: tamen per multa: que cognoscunt christiani philosophis penitus incognita. Tamen per maiorem mentis puritatem: quam habent veri christiani: ut dictum est supra ergo delectationes quas habent christiani in suis contemplationibus sunt per se maiores: quam ille quas habent philosophi est perfectissimi. Cum igitur beatitudo inchoata consistat in contemplatione et fruitione dei in vita presentis: sequitur quod hec beatitudo perfectius a christianis quam a philosophis possidet. Preterea quanto beatitudo inchoata est propinquo beatitudinis perfecte tanto est maior. Sed beatitudo christianorum inchoata est propinquo beatitudinis perfecte quam beatitudo philosophorum: cum ad beatitudinem perfectam nullus nisi per gratiam possit pervenire. Ergo patet quod christiani verius in hac vita beatificantur quam philosophi: sine super omnes homines mundi. Si enim superant philosophos: multo magis alios homines excedunt.

Quartadecima Conclusio.

Delectationes quas habent perfecti christiani in con-
 templatatione dei superant omnes delectationes hu-
 ius mundi tam sensibiles quam intelligibiles. Ad
 delectationem enim tria requiruntur. scilicet bonum coniunctum: et id
 cui coniungitur: et ipsa coniunctio: que requirit cognitionem
 et unionem: ut in delectatione gustus requirit cibum dele-
 ctabilem: et sensus gustus bene dispositus: et unio utriusque
 cum cognitione: quia si uniret gustabile gustum dormien-
 tis: quod hoc non cognosceret: certe non delectaretur. **E**st
 ergo primo notandum quod quanto bonum delectabile est perfe- 3to
 ctius: tanto est aptum naturam causare maiorem delectatio-
 nem. Certum est autem quod intelligibilia sunt perfectiora en-
 tia sensibilibus. Et prima veritas est perfectissimum ens.
 Ergo prima veritas est apta nata causarum maximas
 delectationes. Secundo nota: quod quanto aliqua potentia est
 altior et perfectior: tanto est maiores potent in suo opere habere de-
 lectationes. Nam delectatio sequitur operationem. Et ideo
 perfectior operationem sequitur perfectior delectatio. Quan-
 to autem potentia est perfectior: tanto habet perfectior operationem.
 Eiusdem autem potentie illa operatio est perfectior: quam atti-
 git perfectius obiectum. Cum ergo intellectus sit altior po-
 tentia quam sensus: eius operatio est perfectior quam operatio sen-
 sus: et ad ipsam est sequitur maior delectatio per se quam ad
 operationem sensus. Inter operationes autem intellectus perfe-
 ctissima est contemplatio prime veritatis. Ergo ad hanc
 sequitur maxima delectatio. **T**ertio est notandum: quod

q̄to cōiunctio obiecti z potētie est int̄mior: sequit̄ ē
 tāto maior: delectatio. Sed obiectū itellect⁹ magis
 vniū ipsi itellectui z it̄m̄ius q̄ sensui obiectuz eius:
 qz spūalia fortius vniunt̄ q̄ corporalia: z maxime de
 us q̄ritime est in oibus rebus. Et iō ex vniōne dei ad
 itellectū sequit̄ maxima delectatio. Ex natura ergo
 z p̄fectione obiecti z potētie z vniōnis p̄ q̄ delecta-
 tiones sequētes op̄ationē itellect⁹ sūt maiores q̄ de-
 lectationes que sequunt̄ op̄ōnē sensus: z maxima est
 que sequit̄ contēplationē dei. Eū ergo deus p̄fecti⁹
 a xp̄ianis cognoscat̄ q̄ ab alijs hoibus ēt p̄his p̄fe-
 ctis vt p̄batū est supra: z cum lumē naturale itelle-
 ct⁹ eoz per lumē gr̄e sit factū p̄fectius: z vniō dei ad
 aiā z ecōuerso p̄ gr̄as sit maxima: sequit̄ tū ex par-
 te obi: tū ex pte potētie tū vō ex pte vniōis q̄ delectati-
 ones quas h̄nt xp̄iani p̄tēplatiōe dei sup̄ent oēs hu-
 ius mūdi delectatiōes: tā sēlibiles q̄ itelligibiles. Pre-
 terea cum in vnoquoqz ḡne sit dare vñū p̄mū qd̄
 est mēsura alioz: q̄to alia q̄ sunt in illo ḡne magis
 appropiquāt illi p̄mo: tāto sunt magis talia: vt in
 ḡne calidoz ignis est maxime calidus z mēsura ali-
 oz calidoz. Quāto enī aliqua sunt igni p̄p̄quiora
 tanto sunt calidiora. Euz ergo deus sit in sūmo bti-
 tudinis z fruitionis: q̄to aliqua sūt deo p̄ximiora
 z magis similia tanto sunt p̄fectiora z maioris de-
 lectationis susceptibilia. Certum est autem q̄ in-
 tellectus est magis proximus deo q̄ sensus. Ergo
 delectatiōes

delectatiões itellect⁹ sunt maiores q̄ delectationes
 sensus. Eū aut̄ aia intellectina xp̄iani p̄ gr̄am z do
 na sup̄naturalia sit deo propinquior q̄ quilibet alia
 q̄ non est in gr̄a: vt ex sup̄ioribus p̄z: seq̄t q̄ inter oēs
 hoies xp̄ianus plus participat de fruitiōe z delecta
 tione diuina: q̄ superat oēs alias delectatiões. Nec
 aut̄ diximus de xp̄iano p̄fecto: qz ip̄fectus adhuc
 h̄z multa ip̄edimēta: q̄bus diuinoꝝ contēplatio im
 pedir̄: vt non possit delectatiões sp̄uales ita gustare
 sicut eas gustant viri p̄fecti. Illud t̄n vel modicus
 qd̄ de eis sentit p̄pter feruorē charitatis sup̄natura
 lis adeo sapit z gratus est vt p̄pter ipsum oēs huius
 mūdi delectatiões despiciat: dicēs cū p̄pheta. **U**de
 lior est dies vna in atrijs tuis super milia. Ex quo
 seq̄t cū oēs veri xp̄iani fugiant huius seculi delecta
 tiones z sūmo studio querāt diuinas cōtēplatiões
 z fruitiões: et qñ ip̄fectū qd̄ de deo gustāt q̄ mini
 me delectationes diuinoꝝ maiores sint q̄ oēs dele
 ctationes huius seculi. **U**nde vnus pro oibus dice
 bat. **R**enuit z solari aia mea: memor fui dei: z dele
 ctatus sum. Et si hoc non videat̄ verū hoibus car
 nalibus: non debemus mirari: qz tales penit⁹ igno
 rant delectationes sp̄uales. **S**ed lauamini o pecca
 tores: mundi estote: auferte malū cogitationū v̄raz:
 gescite agere puerse: discite benefacere: z venite: z
 arguite me: nisi hec que diximus esse vera probetis

Conclusio. xv.

Maximas delectationes xpiani hnt i cōtēpla
 m tione xpī crucifixi. Eū enī inuisibilia p visi-
 bilia cognoscamus: z necesse sit in hac vita
 intelligentem phantasmata speculari: nihil visibile
 pōt inueniri: qđ magis ducat nos in cognitionem z
 amorē inuisibiliū z diuinorū q̄ contēplatio xpī cruci-
 fixi: q̄ a vero lumine fidei pcedit. Quia nihil est qđ
 magis ostendat nobis diuinā bonitatez z erga nos
 inextimabilē charitatē qđ est maxime delectabile:
 qz cū amari sit valde delectabile: qz dubitat q̄ ama-
 ri hoc mō a sūmo deo itatū vt dignatus sit pro no-
 bis crucifigi est sup oīa delectabilissimū. Hmōi at
 xpī crucifixi contēplatio dei erga nos bonitatē rep-
 sentat. Ergo maximas aīe contēplanti affert dele-
 ctationes. Preterea spes boni causat delectatiōez:
 qz aliquo modo facit bonū p̄s. Quanto aut spes
 est de maiori bono z certior: tāto maiorē causat de-
 lectationez. Sed nullū maius bonū excogitari pōt
 eo qđ xpiani sperant: z nihil ēt pōt esse certius: qz de
 ipso certificati sūt ab ipso deo: q̄ p̄pterea crucifixus
 est. Ergo ex hac spe xpiani maximas hnt delectatio-
 nes. Preterea admirationez sequit̄ delectatio: qñ
 q̄ admirat̄ sperat ad cognitionē eius de quo mirat̄
 puenire. Nihil aut est mirabilius q̄ deus factū ho-
 minē z pro hoibus crucifixū. Eū ergo xpianus hoc
 contēplat̄ cū spe firma pueniendi ad visionez tante
 rei: adeo delectat̄: vt nihil ei possit esse delectabili⁹.

Preterea

Preterea cū deus sit pfectissimus: non poterat ei⁹ bonitas p vnā solā creaturā nisi impfecte māifestari. Et iō vt pfectius eius bōitas cognosceret: oportuit multitudinē dīuersarū creaturarū pducere: i quā varietate dum mēs nra dīuersimode dīuinā bonitatē contēplā: mirabile sentit in corde delectationes. Quia ergo bonitas xpī dei nri excedit capacitātē oīum intellectū: in dīuersis opibus eius mirabilibus z supnaturalib⁹: q̄ dīuersis t̄pibus in mūdo opatus est: eius dulcē z inextimabilez charitatez contēplamur. In qbus mirabili mō aīa nra pascit z delectat. Cū aut̄ inter oīa ei⁹ opa nullū sit in quo magis eius bonitas resplēdeat q̄ in eo qd̄ est esse p nobis crucifixū: seq̄t q̄ in contēplatione crucifixi sit maxima delectatio. Preterea hoc experientia pbat. Nā infiniti xpiani opib⁹ manifeste ostēderūt se maximas in cōtēplatione crucifixi habuisse delectatiōes. Et certe impossibile esset describere multitudinē pene infinitā dīuersarū delectationum: quas expti sunt z quotidie experiunt̄ sancti dei homines in contēplatione h̄mōi. Quarū magnitudinē vita antiquoz xpianoz ostendit: qñ vtriusq̄ sexus innumerabiles martyres in medijs martyrijs pro noīe iesu non modo patientes erāt: sed etiā cū maxima hilaritate exultabāt. Innumerabiles quoq̄ monaci in solitudine: in heremis z spelūcis paupes z nudi cū sūma delectatiōe degebāt. Innumerabiles ēt do-

Libri

Conclusio

ctissimi viri: nō solū delectationes corporis z oīa phie
studia: s; ēt semetipsos pp ztēplationē crucifixi reli-
querunt. ¶ Conclusio. xvj.

Altra scriptura miro mō eleuat xpianū ad
hōmōi ztēplatiōes z delectatiōes. Primo
q; tota sacra scriptura ad xp̄s crucifixū or-
diat. An̄ dicit apl̄s. Finis legis est xp̄s. Itē cū scri-
pta sint signa vocū: z voces sint signa zceptuū: z ce-
pt̄ aut̄ aīe a lumine iteriori pcedāt: quāto lumē aīe
est maius: tanto etiā cōcept̄ sunt pfectiores: z mod̄
loquēdi efficacior: z scripta profundiora. Lumē au-
tē supnaturale est maius q̄ naturale. Et cū lumen
supnaturale habeat gradus: certū est q̄ de eo i ma-
ria abundantia habuerūt prophete z apl̄i z euāge-
liste: quos deus ita illuminauit: vt scribendo z pre-
dicādo errare non possent. Et iō eoz cōceptus: vo-
ces z scripta fuerūt maxie altitudinis: efficacie z gra-
uitatis. Quī ergo sine lumine supnaturalī scriptu-
ras se intelligere arbitrat̄: sine gl̄is z p̄is volare cō-
tendit. Hinc est q̄ qdam inflati phī oratores: poete
z grāmatici hoc non intelligentes non aliter ad scri-
pturas accedūt q̄ ad phoz z oratorū vel poetaz li-
bros. Et iō tullianā eloquentiā philosophicāq; ar-
gumēta in eis non inuenientes statim irrident z de-
spiciunt: q; putant nihil altius vel profundius esse
posse q̄ ea q̄ phī inuenerūt: z nullā meliorē eloqn-
tiam q̄ eā quā oratores z poete lumine naturali ex-
gierunt //

q̄sierūt. Sed q̄ habitat in celis: irridebit eos: ⁊ dñs
 subsānabit eos. Quia aīalis hō non p̄cipit ea q̄ sūt
 spūs dei. Stultitia enī est illi: ⁊ nō pōt itelligere q̄
 spūaliter examinat. Christianus ergo q̄ lumen sup
 naturale h̄: si purgatus mente cū om̄ni humilita
 te scripturas apostolor̄ ⁊ prophetar̄ legerit: ⁊ legen
 do meditat⁹ fuerit ⁊ meditando pro eor̄ intelligē
 tiā deū orauerit: ⁊ nō currendo: sed imorando in di
 uersis locis cōtēplatus fuerit: miro modo ad super
 naturalia eleuabit: ⁊ iueniet delectatiōes eternas:
 q̄ supabūt oēs huius seculi voluptates. Anūq̄d̄
 enī delectat̄ in eo qd̄ est sibi cōnaturale. Et hinc est
 q̄ in rebus naturalibus diuersor̄ sunt diuerse volu
 ptates. An̄ dixit ille. Trahit sua quēq̄ voluptas.
 Et aut̄ q̄ h̄z lumen supnaturale: est maxime cōna
 turale studiū scripturar̄ cū ab eodē lumine proces
 serint. Et iō in contēplatione ear̄ maximas iuenit
 Christianus delectatiōes. Preterea vnūquodq̄
 delectat̄ in opatione sibi propria: sed nulla est ope
 ratio magis pp̄ia xp̄iano q̄ cōtēplatio xp̄i p̄ studia
 scripturarū. Nā si contēplari vellet crucifixū p̄ rō
 nem naturalē ⁊ p̄ studia ph̄ie p̄termis̄is scripturis:
 vel nihil proficeret: vel in aliquos errores incideret.
 Om̄i enī contēplatio est propria opatio luminis
 naturalis: q̄ imp̄fecta est: ⁊ p̄ eā fidei altitudinē at
 tingere non valemus. Et hinc est q̄ theologi mo
 derni q̄ potius ph̄ie dant operā q̄ sacris scripturis:

minus sunt deuoti z cōtēplatiui q̄ simplices. Pre-
 terea veritas q̄ est obiectū intellectus: quāto est alti-
 or: tanto maiores delectatiōes affert. Veritas autē
 scripturarū est altissima: qz de his tractāt scripture:
 q̄ nullo naturali lumine cognosci p̄nt. Preterea cū
 natura n̄ra sit variabilis: nō sp̄ in eadē re delectat̄:
 sed magis n̄r̄s rerūz varietas placet. In scripturis
 autē est mira varietas: dū sp̄ de diuinis rebus loqu-
 unt̄. Est enī ibi diuersitas h̄istoriarū z multiplicitas
 sensuū z varietas figurarū miraqz cōsonantia noui
 z veteris testamēti z oīūz librorū ei⁹. Quōqz sp̄ ad dei
 z p̄ximī charitatē tēdant: z de diuinis reb⁹ vel in h̄y-
 storia vel in sensu mystico loquant̄: vident̄ tñ sp̄ no-
 ua dicere: z diuersos flores z fruct⁹ nobis offerre: pp̄
 qd̄ mirabiles scripture sancte studiū h̄z delectatio-
 nes.

Cōnclusio. xvij.

Quanto magis xp̄ianus simpliciter viuit: tā-
 to maiores de deo z dño n̄ro iesu xp̄o sacra-
 rū scripturarū studio h̄z cōsolatiōes. Si enī
 loquamur de simplicitate interiori: certū est qd̄ dixi-
 mus: qz quanto intellectus n̄r̄ z affectus est magis
 simplex: tāto est aptior ad illuminationes diuinas z
 cōsolationes. Simplicitas enī cordis requirit purga-
 tionē ab affectib⁹ t̄renis: vt sp̄s totus z tota aīa di-
 rigan̄t ad deū: z assimilent̄ deo: ac totus hō fiat sim-
 plex ad similitudinē dei. Si etiā loquamur de exte-
 riori simplicitate: p̄z. Contēplatio enī diuinorū req̄-
 rit

rit maximā quietē cordis. Et iō q̄ vult frui illuminationibus diuinis: d̄z a strepitu huius seculi se alienare quātū pōt. Et sicut scriptū sit. ducā eā in solitudine: z loquar ad cor eius. Et iterū. Sedebit solitarius z tacebit: qz leuabit se supra se. Quanto aut̄ aliq̄s est ditior: tanto est magis in terrenis gubernandis iuolutus z minus contēplatiōi deditus. Abi aut̄ pauca exteriora: ibi minor est distractio a contēplatiōe. Sō sancti patres cōtēplatiuā vitā desiderantes: oia relinquebāt: z ad solitudinē se transferebāt: paucis contenti: vt expeditius contēplatiōi vacarēt. Unus quisq̄ ergo in gradu suo quanto magis simplicitati studebit: tātō maiores de xp̄o habebit z solatiōes.

¶ Conclusio. xvij.

V Ita xp̄iana est vita beata. Nulla enīz vita vnquā inuēta est nec inueniri pōt: q̄ possit esse beatior ista: qz nulla pōt inueniri melior. Ergo si qua vita in hoc seculo est beata: est ipsa vita xp̄iana. Preterea vita xp̄iana cōplectitur oēs beatitudines: de q̄bus tractauerūt ph̄i. Ita q̄ qcqd est in eis desiderabile h̄z. Nā siqs ponat beatitudinē in contēplatiōe diuinor̄: non inueniūt altior contēplatio. vt dictū est: q̄ contēplatio huius vite. Si aut̄ in virtutibus moralib⁹ z in vita actiua: idest in regimine sui z alior̄: nullū pōt inueniri nec excogitari in hoc mūdo p̄fectius regimē sui z alior̄. Si ponatur felicitas in diuitijs honorib⁹: gloria z pt̄ate: vel etiā

in bonis corporis. Ad hoc dicimus q̄ vita xp̄iana ag-
gregat sibi aliquo modo hec bona. Dicimus enim
q̄ causa h̄z qcq̄ p̄fectiōis h̄z effectus: cū tñ sol qui
calefacit hec inferiora non habeat in se caliditatez
nisi virtualr: q̄ non op̄z q̄ causa habeat p̄fectionez
effectus s̄m eandē rōnē s̄m quā eā h̄z effectus. S̄z
sufficit ad veritatē illius propositionis q̄ eandē p̄fe-
ctionē habeat excellentiori modo. Dicimus ergo a-
simili q̄ vita xp̄iana h̄z oīa bona: q̄ ab hoibus secu-
laribus desiderant: non s̄m eandē rōnē: sed excellē-
tiori mō: qd̄ hoc solo argumēto p̄bat. Nā hec oīa q̄
vident̄ z ab amatorib⁹ huius seculi diligunt̄ despi-
cit z existimat vt stercoza: quod esse non posset: cum
vita xp̄iana sit sapiens z prudens: nisi diuitias: ho-
nores: gloriā: z dignitates: z cetera bona exteriora
multo maiora h̄ret q̄ hec q̄ hoies carnales tāto de-
siderio appetunt. Intus enī h̄z dei gr̄a z xp̄s̄ ihabi-
tantē p̄ fidē. Qd̄ est adeo magnū donū: vt cetera p̄
nihilō reputent̄. Ex quo deinde h̄z sp̄e certā recu-
perādi corporis pulchritudinē in resurrectione: z
oīa bōa corporalia in maiori gloria z triūpho q̄ hō
possit excogitarē. Et demū sp̄ cū xp̄o viuendi: z fruē-
di illa gloria: quā oculus non vidit nec auris audi-
uit: nec in cor hois ascendit: quā p̄parauit deus di-
ligentib⁹ se. Hinc ergo videmus xp̄ianos p̄fectos le-
tos sp̄ esse: nec aliqd̄ in hoc mundo appetere: nec et
aliqd̄ timere: nihilq̄ eos cōtristare posse: sicut scri-
ptum

ptū est. Non cōtristabit iustū qcqd ei acciderit. An
 ibant apostoli gaudentes a cōspectu concilij: qm̄ di
 gni habitū sunt pro nomine iesu contume lias pati.

Conclusio Nonadecima. //

Non est difficile ad hāc vitā puenire: z in ea
 deo iuuāte pseuerare. Eū enī ad hāc vitā
 regrat̄ grā gratū faciēs: quā solus deus da
 re pōt: ex parte dei dātis facilitas acgrēdi eam appa
 ret ex eius bonitate. Quia si pprio filio suo nō pep
 cit. Sed p nobis oib' tradidit illū: quō nō ēt cū illo
 oia facilt̄ nobis donabit: Quia vō regrit̄ dispositio
 ad grās ex parte suscipiētis: nō erit ēt difficile ex hac
 parte ad vitā xpianā deo iuuāte puenire: z in ea pse
 uerare. Nō enī cuiq̄ difficile est id facere: qd̄ est in
 sua ptāte: z maxie qm̄ hoc rō naturalis dictat: z ad li
 berū arbitriū qd̄ violētīā pati nō pōt: ptinet. Nam
 siqs tria pcepta seruauerit: que valde difficilia sunt
 ad hāc vitā facilt̄ pueniet: z i ea pseuerabit. **Prī**
 mū pceptū cōsiderātib' xpiane viuere: est mortis z
humane miserie cogitatio. Cum enī moria nō hoies
 licet z cetera aialia: d̄s qlibet sepe intra se iudicare:
 z secū ita rōcinari. At qd̄ frustra laboro: Quid pro
 sunt diuitie z honores: maxime cū certus sim qd̄ mo
 riturus sum: z dies mortis mee icert' sit: Si hodie
 morior: qd̄ nō est difficile: qd̄ mihi pfuit tot' mūdus:
 Et si equalis est cōditio hoius z iu mētoꝝ: pfecto mi
 serabiliores sumus oib' aialib'. Nam brutis natu

ra puidit cibū: vestes: domos ⁊ cetera q̄ ad vite p̄ser-
 uationē sunt necessaria. Nos aut̄ hec cū magno la-
 bore acquirimus. Bruta sunt p̄tēta p̄ntib⁹: ⁊ de futu-
 ris nō sollicitant̄. Nos aut̄ p̄: nec satiamur p̄ntib⁹:
 s; in imēsu; tēdit isatiabile desideriu; n̄m: ⁊ de fu-
 turis semp sollicitamur. Bruta non subiiciunt̄ tot
 firmitatibus corporalib⁹ quot subiiciunt̄ hoies: nec
 tribulationes angustias: ⁊ p̄secutiōes patiunt̄: quas
 quottidie videmus innumerabilib⁹ modis hoies pre-
 mere. Bruta paucis minimisq; cōtēta sunt: ⁊ in eis
 cor eoz q̄escit. Eoz aut̄ hoium semp inq̄etū est pra-
 uū ⁊ iscrutabile atq; oīno isatiabile. Bruta deniq;
 non cogitāt de vita futura nec de aīe imortalitate.
 Homines vō pp̄ hanc valde angustiant̄: ⁊ tinēt: ne
 post labores vite p̄ntis trāseāt ad penas eternas. Si
 ergo aīa n̄ra nō est imortalis: nulla creatura est ip̄o
 hoie miserioz. Quō si est imortalis: p̄fecto nō est hic
 reges humana: sed eā op; q̄rere in alia vita. Quz er-
 go hō sit nobilissima creaturaz: absurdū est eum di-
 ci miserrimū sup oēs creaturas. Cum deus ⁊ natu-
 ra nihil inordinate faciat. Alioqn oportebit negare
 dei p̄uidētiā qd̄ stultissimū esset. Cū enī videamus
 multa nouiter fieri in hoc mūdo: ⁊ nihil possit face-
 re seipsum: nulli dubiu; est qd̄ quicqd̄ fit: ab alio fit.
 Nisi velimus stulte dicere oīa fieri a casu: qd̄ probi-
 bet ordo vniuersi ⁊ nature mirabilis p̄cessus. Quia
 ergo in causis nō est p̄cedere in isinitū: op; deuenire

ad vnā primā causam: quā hoies cōfitemē esse deus.
 Quā z sine rōcinatione oēs hoies naturali quodā in-
 stinctu deū esse cōfitemē: qđ p̄ ex cultu diuino: q̄ nun-
 quā defuit in aliquo gñe hoīuz. Et iō nullus firma-
 ri pōt in hac opinione qđ deus non sit. Quidō quoq̄
 nature oñdit manifeste deū h̄e p̄uidētiaz vniuersi.
 Quā z phi dicūt qđ opus nature est opus intelligētie
 non errātis. Et q̄uis magna altercatio fuerit inter
 eos: an deus h̄et p̄uidētia de reb⁹ humanis: tñ siq̄
 recte cōsideret: negari nō pōt: qñ deus h̄eat p̄uidē-
 tia non solū de rebus humanis: sed ēt de oib⁹ mi-
 nimis. Quia ois prouidentia tanto est p̄fectior: q̄to
 ad plura se extēdit. Cum ergo p̄uidētia diuina sit p̄-
 fectissima: op̄z qđ ad oia se extēdat: z nihil relīquat in-
 tactū. Præterea videmus oēs causas naturali quo-
 dā instictu: z vebemētī: vt ita dixerī: amore inclinari
 ad gubernationē z p̄fectionē suorum effectūū: z oia
 bruta aialia h̄e quādā quodāmodo mirabilē p̄ui-
 dētia de fetib⁹ suis. Quz ergo quicqđ boni h̄nt scōe
 cause h̄eant a primā: cui p̄ oia assimilari conantur:
 manifeste demōstrāt primā causā de oib⁹ reb⁹ h̄e
 exactissimā p̄uidētia cū sit causa oīum. Præterea
 si deus nō h̄z p̄uidētia de reb⁹ humanis. Cur hoc
 est: aut qz nō pōt: aut qz nescit: aut qz nō vult. Nul-
 lum aut̄ hoz attribuendū est deo. Cur enī non pōt
 aut nescit deus qđ pōt z scit hō: Et si vir bonus qui
 pōt z scit h̄e p̄uidētia de rebus humanis: ēt vult:

aliogn bonus nō esset. Deus q̄ maxime pōt z maxime scit: cū sit sūme bonus: cur non ēt maxime vult? Itē si deus non h̄z puidētiā de reb̄ humanis: cur dat̄ est hoī instict̄ naturalis ad cultū diuinū? De⁹ enī z natura nihil frustra facit. Si ergo insani hoīs est dicere deū nō esse: aut ip̄m nō h̄re puidētiam de rebus humanis: ad prudētē ptinet scire z cogitare cōtinue: aliquē esse mūdi gubernatorē: q̄ de hoībus h̄z puidētiā: qualē h̄z de reb̄ naturalibus. v̄z. vt quē admodū res naturales p̄ debita media ad suos fines pducit: ita z hoīes p̄ debita media pducant ad beatitudinē. V̄z q̄ oīa disponit suauiter: vnūq̄dēq̄ p̄m exigentiā sue forme ad p̄p̄iū finē pducit. Quia ergo hō est liberi arbitrij: libere ēt ip̄m pducit ad beatitudinē: z iō inter homines qdā sunt boni: qdā vero mali. Boni sunt: quoz vita nō repugnat rōni: nec illuminationib⁹ z inclinationib⁹ diuinis: sed in oībus querūt z studēt placere deo. Mali aut̄ sunt q̄ nō sequunt̄ rōnē: paruāq̄ v̄ nullā rectitudinē vitę h̄nt. Si ergo deus h̄t puidētiā de reb̄ humanis: z iustus est: certe bonos p̄mio afficiet: z malos puniet. Sed hoc nō videmus fieri in hac vita. Ergo si nolimus puidētiā v̄ iustitiam dei negare: necesse est ponere aliā vitam: in qua sint pene ip̄ioz: z premia iustoz. Qd̄ si ita est: debemus querere placere deo p̄ bonā vitā. Eū aut̄ nulla sit vita melior q̄ xp̄iana: certe nō debemus aliā religionē q̄rere: vt recte viuamus

uamus et placeamus deo. Non enim potest talis vita sine premio esse: nec peruari similitudine sua: alioquin nulla hominum vita ad similitudinem perueniet. Vita enim christianorum ostendit deum habere de ipsis singulariter providentiam. Et ideo si fides christianorum non esset vera: profecto nec vita eorum deperderet ab ea: nec deus permitteret eos vivere in tanto errore: qui illuminat bonos et rectos corde: malos autem et ipsos excecatur et idurat. Si ergo hec ita se habent: credamus in christo et christiane vivamus: quia sic perire non poterimus: et beati erimus in hoc seculo et in futuro: ut ex superioribus manifeste apparet. ¶ Postquam ergo per hanc primam considerationem deliberaverit aliquis ad christianam vitam pervenire: scilicet dicitur preceptum est consideratio eius: in quo consistit essentialiter vita christiana: quod est gratia gratuita faciens: ut superioribus probatum est. Quidam enim dum vivere christiane volunt: statim se ad ceremonias convertunt: et tunc se christiane vivere arbitrantur: cum illas exterius opere implent. Et ideo multi evanuerunt in cogitationibus suis. Dicentes enim se esse christianos et sapientes: stulti et tepidi facti sunt et superbi. quia homines vident quae foris sunt et laudant. deus autem intuetur cor: et talibus dicit. Vos estis qui iustificatis vos coram hominibus. deus autem novit corda vestra: quia quod hominibus altum est: abominatio est ante deum. Qui vult ergo christiane vivere: totis viribus contendant ad dei gratiam pervenire. Nec cesset: donec per manifestas reiectiones se eas habere credat. Quia autem gratia datur mediante sacris: nisi ab indispositione interiori impediatur: dicitur homo qui vult esse christianus

Libri

Conclusio

se ad sacra dispositione perfecta pparare: vt verbi gra
si infidelis est no baptizat: d; fide no simulata cu;
intentione recta sacm baptismi suscipe. Si aut xpia
nus est: sed pctis inuolut: d; cu vera contritione z con
fessione pura z satisfactione perfecta sacro penitentie se
subijcere: z ad sacm eucharistie deuote se pparare.
Et tãdiu i hoc psistere donec possit verisimilr conij
cere se gras dei hãre. Maxime aut cõiecture q; hõ sit
in gra dei: in incipientib; he qdẽ esse vident. v; displicẽ
tia magna pteritor; pctõrũ cu firmo pposito nunq;
amplius ad ea reuertedi. Deinde pposituz firmũ bñ
viuendi fm pcepta dei z s; statũ in quo ẽ. Tertio de
lectatio rez diuinaz z bonoz opum z cõtẽpt; huius
seculi rerũq; terrenaz. Quarto desideriu vite futu
re z odiũ pñtis. ¶ Postq; ergo se q; xpianũ esse per
hec signa cognouerit: scire d; q; in via dei non pñce
re est deficere. Proficit aut in vita xpiana q; quotti
die vel auget gras z feruorẽ: vel magis ac magis eas
virtutesq; cõfirmat. Maxime aut hoc fit p cõtinuas
õiones: vt fuit pbatũ supius: quas nullus hãre pote
rit: nisi simplicitatẽ cordis cum simplicitate rez exte
rior; z abiectiõne supflui possederit. Et iõ necesse est
vt q; xpiane vult viuere fm statũ i quo sp; 2stituit per
manere simplr viuat iuxta ea que determinata sũt su
perius. Ita vt q; tũ fieri põt sp; sit reb; diuinis intẽt;
v; vel charitati dei p õionẽ z cetera q; ptinẽt ad cul
tũ religionis xpiane: vel charitati pximi p opa mise
ricordie

ricordie spūalis vel corporalis siue in domo ppria: siue
 in aliena. Quia vero difficile esset z quasi impossibile
 unicuiq; dari posse ppria documēta pp diuersas cō
 ditiones hoium z diuersos stat⁹ eoz: hortor eū q cu
 pit xpiane viuere: querere pzem aliquē spūalē: q z ex
 periētia z doctrina sciat ipsuz in oib⁹ dirigere. Et sz
 eius cōsiliū oia faciāt: maxie spūalia. Videat aut ne
 icidat in manus tepidoz: q spēs qdē pietatis hnt: vir
 tutē vō eius abnegauerūt. Sed forte videbit alicui
 difficile posse tepidos z hypocritas vitare: q spēs san
 ctitatis hnt: cū solus deus sit scrutator cordis: z dcm
 sit hoib⁹. A fructib⁹ eoz cognoscetis eos: q in hmōi
 tepidis z hypocritis apparere vident. Sed re vera
 hoc nō erit difficile volēti recte ambulare: cū scriptū
 sit. Exortū est in tenebris lumē rectis corde. Et itez
 Unctio docebit vos de oib⁹. In reb⁹ enī naturalib⁹
 ea q hnt diuersas formas: nō pnt in oib⁹ cōuenire: p
 ferti si forme in aliquo sint ōrie. Forme aut tepidi z
 veri xpiani hnt ōrietatē ad iuicē: qz xpianus qrit glo
 riā dei: tepidus aut glriā ppriā. Et iō nō poterit te
 pidus in oib⁹ cōuenire cū vero xpiano. Ex quo seqt
 q tepidus nō poterit latere feruētē z rectū corde: pre
 ferti si diu cōuerset cū eo: maxime vnctione spūs san
 cti: vt dictū est: ipsum illumināte. Euz ergo iuenerit
 eū patrē quē elegerat tepidū eē: sine mora quasi a fa
 cie colubri fugiat illū dicēte salomone. Qui cū sapi
 entib⁹ gradit sapiēs erit. Amicus stultoꝝ similis effi

cit. Inuēto at patre spūali: oia secreta cordis sui de
 nudet ei: sepi' simplr eo cōfiteōdo pctā sua: z scdm cōsi
 liū eius sepe cōmunicādo: qz vt dictū est: iter cerimo
 nialia sacrm cōfessiōis z cōmuniōis sūt precipua ad
 gratiā causandā: augēdā: z cōseruandā. Et iō dō gli
 b; xpian' se idoneū exhibere ad hec sacra deuote fre
 quentāda. ¶ Postquā aut qd effect' est xpianus:
 z xpiane viuere contēdit. Tertiū pceptū est: vt cōsi
 deret: q op; nos p multas tribulationes itroire in re
 gnū dei. In religione enī xpiana dicimus q bñ uiue
 re est bñ facere: z mala pati: z sic pseruare vsq; ad
 mortē. Qui ergo icipit xpiane viuere: dō se ad tētatio
 nes z tribulationes pparare iuxta illud. Sili acce
 dēs ad seruitutē dei sta in timore z ppara aiaz tuaz
 ad tētationē: qz tela pusa minus feriūt. At aut eas
 possit facilius tolerare pūmū dō sepe secū aio reuol
 uere labores z passiones xpi z scōz eius tā in nouo
 q in veteri testamēto: z frequēter legere hystorias sā
 ctōz z eorū vitas: qz sicut dicit apostolus. Quēcūq;
 scripta sunt: ad nostram doctrinam scripta sunt: vt
 per pacientiaz z consolationē scripturarum spem
 hēamus. Scdo sepe imo quasi semp añ oculos hēre
 breuitatē vite pntis: z ppetuitatē vite future. vs. gliaz
 eternā z penas eternas. Quē enim necesse sit hoc tps
 breue trāsire: z ad altez de hmōi terminis puenire.
 siqs hoc fixe z subtilr pēsauerit tribulationes huius
 mūdi p nihilo habebit: vt penas eternas iferni eua
 dat dat

dat

z ad celestis patrie gliaz pueniat sepiterna. Tercio cogitare dz q de' maxima pnia pparauit his q p suo amore tetatiões z psecutiões sustinuerint: sic scriptū ē. Qd oclus nō vidit: nec auris audiuit: nec in cor hois ascēdit pparauit deus diligētib' se. Qui ergo hoc pēsauerit: tribulationes nō timebit: s; cuz aplo clamabit. Nō sunt zdigne passionēs hui' tpris ad futuram gloria;: que reuelabit in nobis per gratiam Jesu christi: cui cū patre z spiritu sancto ē honor z imperius per infinita secula seculorū Amen.

Ad laudē oipotētis dei ac btē virginis.

Sanctus Hieronymus

Prima expositio

C Prohemium in expositionem orationis Dominice.
Religio est virtus: per quam exhibetur debitus cultus
deo: tanquam vniuersali principio: et gubernato
ri omnium. Duplex autem est cultus. Exte
rior et interior. Exterior vero ad interiorum ordinatur. Sa
cramenta enim ecclesie: ac laudes exteriores: et omnia que
ad ceremonias pertinent: ad interiora mentis edificanda
sunt ordinata. Non principale studium vite religio
se christianorum omnium: esse debet per actus interiores colere de
um: quamuis et exteriores actus: eosque presertim: ad quos
obligati sunt: relinquere non debeant. Interiores au
tem actus sunt. Legere orare meditari et contempla

prohemium super psal. 82

Expositio vel Meditatio fratris Hieronymi sa-
uonarole de Ferraria ordinis sacri predicatorum:
in psalmum. In te dñe speraui: quaz in vltimis die-
bus dum vite sue finem prestolaretur edidit.

Tristitia obsedit me: magno z forti exer-
citu vallauit me: occupauit cor meū cla-
moribus z armis: die noctuq; ð me pu-
gnare nō cessat. Amici mei sunt in ca-
stris eius z facti sūt mihi inimici. Que-
cūq; video: quecūq; audio vexilla tristitie deferunt:
memoria amicoꝝ me cōtristat: recordatio filioꝝ me
affligit: z fideratio claustrī z celle me angit. Medi-
tatio studioꝝ meoꝝ dolore me afficit: cogitatio pec-
catoꝝ me p̄mit. Sicut enī febre laborātibus oīa dul-
cia amara vident̄: ita mihi oīa in merore z tristitia z
uertunt̄. Magnū p̄fecto onu; sup cor tristitia hec
venenū aspidu; pestis p̄nitiosa murmurat ð deum
blasphemare nō cessat: ad desperationē hortat̄. Infe-
lix ego hō: q̄s me de manibus eius sacrilegis libera-
bit? Si oīa que video z audio vexilla sequunt̄ z for-
titer ð me pugnāt: q̄s erit p̄ceptor meus? Quis au-
xiliabit̄ mihi? Quo vadā? Quo pacto effugiā? Scio
qd faciā. Ad inuisibilia me cōuertā: z adducā ea cō-
tra visibilia. Et q̄s erit dux: taz excelsi: tanq̄ terribi-
lis exercit⁹: spes que de inuisibilib⁹ est. Spes inquaz
ð tristitiā veniet z expugnabit eā. Quis stare pote-
rit ð spē? Audi qd dicit p̄pheta. Tu es dñe spes mea

Meditatiō super psal.

altissimū posuisti refugiū tuū. Quis stabit s̄ dñs: q̄s
expugnāre poterit refugiū eius: qđ est altissimū: No
cabo itaq̄ eam veniet profecto: nec me confundet.
Ecce iam venit: gaudia attulit: pugnare me docu-
it: dixitq̄ mihi. Elama ne cesses: z aio. Quid cla-
mabo. Sic inquit confidenter z ex toto corde.

In te dñe speravi nō cōfundar in eter-
nū: i iustitia tua libera me. O mirā po-
tētia spei cuius faciem nō potuit tolle-
rare tristitia. Jā venit cōsolatio. Ela-
met z obstrepet nūc tristitia cū exercitu
suo. P̄remat mūd⁹ isurgāt hostes: nihil timeo: qm̄
in te dñe speravi: qm̄ tu es spes mea: qm̄ tu altissimū
posuisti refugiū tuū. Jā ip̄m ingressus sum: spes me
introduxit: non ego ipudēter itraui: ipsa me excusa-
bit corā te: ecce inqt spes: o hō altissimū refugiū dei:
aperi oculos tuos z vide: deus solus est: solus ipse est
substātie pelagus infinitū. Etera ita sunt ac si non
essent: oia enī depēdēt ab eo: z nisi sustētare ea in ni-
hilū repēte redirēt: qz ex nihilo facta sunt. Cōsidera
potētiā ei⁹ q̄ i p̄ncipio creavit celū z terrā. Nunqd
nō ipse oia i oib⁹ operat⁹: Quis pōt mouere manus
sine eo: q̄s pōt a se aliqd cogitare: P̄sēsa sapiētiaz
ei⁹ q̄ in trāq̄llitate oia gubernat: q̄ oia videt: z cuius
oculis omnia sunt nuda z ap̄ta. Nōc est q̄ solus te li-
berat⁹ scit: z pōt sol⁹ p̄solari: sol⁹ saluare. Nōc p̄fide-
re in filiis hoīum in q̄bus nō est salus: cor humanū

in manu eius quo cunq; voluerit vertet illud. **H**ic est qui pōt z scit te iuuare. An forte tibi est suspecta voluntas? **P**ensa bonitatē eius: cōsidera dilectionē. An non ipse est amator hoium: q pro hoibus factus est homo: z pro peccatorib' crucifixus? **H**ic vere est: p̄r tuus: q te creauit: qui te redemit: q tibi semper bene fecit. **N**unqd poterit pater relinquere filiū suū. **P**roijce te ī eū z excipiet: z saluabit te scrutare scripturas: z inuenies q̄ studiose tanta pietas te monet: vt speres in eū: cur hoc? **N**empe qz saluare vult. **Q**uid enī p̄ prophetā dicit: **Q**uoniā in me sperauit liberabo eū. **E**cce qz nulla alia causa eū liberare vult: nisi qz sperauit in eū: z qd prophete: qd apostoli qd deniq; ipse apostolorū dñs p̄dicauerunt: nisi vt hoies in dño sperarēt: sacrificare itaq; hoies sacrificiū iustitie z sperate ī dño: z ipse liberabit vos z eruet de oi tribulatiōe. **Q** magna virtus spei: nimirū diffusa est. **D**iffusa est enī gr̄a ī labijs tuis. **Q** vere altissimū refugiū tuū dñe: ad qd malū tristitie accedere nō poterit. **N**ec cognoui z itellexi: iō in te dñe speravi quāq; enī pctōz moles me grauitē premit: tñ desperare nescio: qz bonitas tua tā benigne ad sperādū me puocat. **N**ō nō cōfundar in eternū. **P**otero qdem in tpe confundi: non tamen in eternū: spes enī que introduxit in altissimū refugiū tuū: nō me docuit sperare tēporalia: s; eterna. **M**ā spes de inuisibilib' est: q̄ aut vident' tēporalia sunt:

Meditatio super psal.

quae uero non videntur eterna. Audiens itaque ego uerba
sperae: quae me eripere de manibus tristitiae uenit: in te domine
speraui cupiens ante omnia a peccatis liberari: et per misericordiam
et gratiam tuam ad aeterna quae non uidentur peruenire. Hoc primum
desiderium meum: mea enim peccata sunt maxima
tribulatio: ab hac enim omnis alia tribulatio proficiscitur.
Tolle domine peccata mea: et liber sum ab omni tribulatione.
Nam tribulatio et angustia de fonte cordis procedunt.
omnis enim tristitia ex amore peruenit: si amo filium: et
moritur tribulor: quia perdidit quod amabam: si seruum non amo
et moritur: non contristor: quia perdidit quod non amabam. Tolle
ergo domine peccata mea per gratiam tuam. Quid restat:
nisi ut te ex toto corde diligam et omnia temporalia ut uana
contemnam: si ergo te habeo per fidem a quo etiam id spero
quod oculus non uidit nec auris audiuit: nec in cordibus
hominum ascendit: quod me poterit conturbare: Quicquid praeter
deum amiserit: perdidit quod non amo. In te itaque domine
speraui quomodo spes mea sperare me docuit: idcirco non confundar
in eternum: quia mihi dabis eterna. Qui autem non sperat
in te: sed in uanitate sua: confundetur in eternum: quia ad
eternam confusionem descendet. Potero quidem confundi
temporaliter: et a te et ab hominibus: sed non confundar
in eternum. A te quippe dum peto liberari ab angustia
temporali: et fortassis non exaudies me: et confundar tunc
quidem temporaliter: ut non confundar in eternum. Non enim
expedit mihi: quia uirtus in infirmitate proficiscitur. Ab hominibus
uero temporaliter confundor: et preualeat aduersus

In te dñe speravi 84

me qñ psequunt me. Sed hoc etiã pmittit a te: vt i eternũ nõ cõfundar. Si ergo ante te mille añi sunt tanq̃ dies besterna q̃ p̃terijt: confusiones tẽporales libenter sustinebo: vt non cõfundar in eternũ: sperabo in dño: quõ spes mea me sperare docuit: z cito ab oi tribulatione liberabor. Quib' meritis liberabor? Nõ meis dñe: s; i iustitia tua libera me In iustitia tua dico nõ mea. Ego. n. misericordiã q̃ro: nõ meã iustitiã offero. S; si p grãz tuã me iustũ reddideris iã hẽo iustitiã tuã. Grã eni tua i nobis ẽ iustitia tua. Pharisæi p̃fidebãt i opib' iustitiẽ: z fidebãt qdẽ i iustitia sua: z iõ iustitiẽ dei non fuerunt subiecti: qz ex opibus legis non iustificabit ois caro corã deo. Iustitia aut̃ dei apparuit p grãz Jesu xpi: etiã sine opibus legis p̃hi gloriabant̃ in iustitia sua: z iõ nõ iuenerunt iustitiã tuã: qz non intrabant p ostiũ: fures erãt z latrones q̃ venerãt non ad saluãdũ: sed ad p̃dendũ z mactãdũ oues. Grã ergo tua: iustitia tua dñe: z grã iam non esset si ex meritis daref: ergo nõ in iustitia mea: sed in iustitia tua libera me a peccatis meis: v' certe libera me i iustitia tua. i. i filio tuo: q̃ solus iter hoies inuẽtus est iustus. Quid ergo est filius tuus nisi ipsa iustitia in qua oẽs hoies iustificant̃? In tua ergo iustitia iustifica me z libera me a peccatis meis: vt liberer etiã ab alijs tribulatiõib': quas pp ea patior: vt remota causa remoueat̃ effectus. Ecce te dñe rogavi z consolatus sum: spes ita

Meditatio super psal.

me docuit: gaudius sū: qz in te dñe speravi iō non cō
fundar in eternū. **T**ristitia redit: cū magno ap
paratu reuersa est gladijs z lanceis vndiqz munita
est: magno ipetu gradit: iā ciuitatē nr̄am circūcin
xit. Terruit me clamor equitū eius: foris stans silē
tiū indixit z pcul locuta est. **D** inquit. Ecce q spera
uit in dño: qui dixit: non confundar in eternū: q spem
cōsolatricē secutus est: z cū me ad hec verba erube
scere cōspexit appropians ait. **A**bi tue spei promiss
sa: vbi cōsolatio: vbi liberatio: quid tibi pfuerūt la
chryme: qd oñones tue tibi attulerūt de celo: clama
sti z nemo respondit tibi: fleuisti: z qz misericordia mo
tus est sup te: Inuocasti deū tuū z ipse tacuit. **R**o
gasti eū z obsecrasti: z non fuit vox neqz sensus. **I**m
plorasti oēs sanctos: z nullus eorū respexit te. **E**cce
qd tibi attulerūt yerba spei: Laborasti z nihil i ma
nibus tuis inuenisti. **A**n putas qz deus hec inferio
ra respiciat: **C**irca cardines celi pambulat: nec no
stra considerat. **H**ec illa blasphemans aiebat: z cū
ad verba eius horrescerē: appropians in aure locu
ta est dicens. Putas vera esse q fides p̄dicat: **V**is
videre ea hoium esse cōmenta: vel ex hoc cognosce:
qz si deus factus esset hō: pro hoibus crucifixus: nō
posset tanta pietas hoiem maximo merore confectū
ad se clamitantē z lachrymantē non consolarī: si vt
aiūt bonitas infinita euz de celo descendere fecit vt
crucē subiret: quō nunc ad hoies miseros non descē
deret

In te dñe speravi 85

deret vt eos cōsolaret: hoc certe facilius est: z eadem pietate subueniēdū. Cur angeli z beati si taz pij sūt non ad te cōsolandū veniunt. Quot putas hoies si possent ad te venirent: z verbis z opibus quantū facultas daret te letificarent: quot etiā ab oī angustia liberarent. Cur hoc non faciunt beati: q̄ longe meliores hoibus esse credunt: mibi crede casu oīa regūtur: non sunt nisi ea q̄ vident: spiritus vester euanescet sicut fumus: q̄ vnq̄ reuersus ab inferis nunciavit aliqd de his q̄ dicunt post mortē aiabus euenire: fabule sunt he muliercularū: surge ergo z ad auxilia hoium confuge: solutus taliter viuas: vt nō frustra ab ista tua spe deceptus sp labores. **H**is dictis tātus clamor audit⁹ est in castris eius: tantus armorū strepitus ac tubarū clangor: vt vix subsistere potuerim: z nisi spes mea dilecta mibi auxiliū p̄stitisset vincitū cathenis me ad suā regionē tristitia deduxisset. Venit itaq̄ spes diuino quodā splendore corrusca z subridens dixit: Eia miles xp̄i: qd tibi cordis qd tibi ai est i isto certamine? Quod audiēs: illico erubui. Et illa: noli timere nō capiet te malū: nequaq̄ peribis. ecce tecū sum vt liberē te. An nescis qz scriptus est. dixit insipiens in corde suo nō est deus: quasi vna de stultis mulierib⁹ locuta est tristitia hec. nunqd tibi psuaderi poterit non esse deus: aut deū non habere p̄uidentiā oīum? An poteris de fide dubitare tu: q̄ tot argumētis z rōnibus eam

Meditatio super psal.

roborasti miros te adeo ex eius verbis esse prostratum:
Dic obsecro: nū in corde tuo de fide dubitare cepisti:
Viuu dñs ⁊ viuū aia tua: o mater mea dulcissima: qz nec minimū infidelitatis stimulū sensi. Nā p xpī grām nō minus credo vera esse: q̄ fidei sūt q̄ ea q̄ oculis corporeis cerno. Verū tristitia adeo me p̄mebat: vt potius traherer ad desperationē: q̄ ad infidelitatē. Sili scias hoc magnū donū esse dei: nā fides donū dei est nō ex opibus: ne qs glorie: exurge ergo: ⁊ noli timere: sed potius ex hoc cognosce: qz nō religt te dñs: qz si non cito exaudit nō est desperandū: si morā fecerit expecta eū: qz veniēs veniet ⁊ nō tardabit. Agricola patienter expectat fructū in tpe suo. Natura nō statim introducit formā: cū aliqd gñat: s; p̄mū materiā preparat ⁊ paulatim disponit donec susceptiōi faciat idoneā. Scias tñ dñs sp̄ pie ⁊ humiliter orātē exaudire. Nunq̄ e vacui ab eo reeedūt. Nec ratiōibus hoc pbare contēdā: eo q̄ i te ipso hoc senseris. Sic mihi qs cor tuū ad deū leuauit de terra: qs te ad orādū pduxit: qs dolorē peccatorū ⁊ lachrymas exhibuit: qs specie dedit: qs te hilarē in orōne ⁊ post eā religt: quis te in sancto pposito quotidie pfirmavit: nōne dñs: q oīa in oib; operat: si igit̄ hec tibi iugiter dona largit: cur dicit illa femiarū pessima: vbi sunt orōnes tue: vbi lachryme: ⁊ cetera verba blasphemie? An nescis: qz distincta est celestis hierusalez ab ista terrestri? An igno-

ras qz nec conueniens: nec necessariū: nec itez vtile
est deū seu angelos z sanctos eius visibiliter ad ho-
mines descendere: z eis familiariter loq: **S**uueniens
qppe nō est pp distantia meritor. **Q**ue enī cōuen-
tio lucis ad tenebras: nō enī bñ cōueniūt viatores z
cōprehēsores: diūsas ciuitates diūsos hñt ciues: ve-
rū qbusdā pp excellētiā sanctitatis cū sunt iā patrie
vicini: datū est angelos videre: z eos alloq: s; specia-
le priuilegiū non oēs tangit. **N**ecessariū aut nō est:
qz cū inuisibiliter beati nos gubernēt z illuminent
ac consolent: non est opus visibiles apparitiōes ad-
hibere q̄q̄ dñs adeo bonus est vt apparitiones etiā
visibiles cū opus fuerit nunq̄ pretermittat: qd enī
potuit facere p nra salute: z non fecit. **V**tilis quoqz
nō est: qz nimia familiaritas parit cōtemptū: nā iu-
deis miracula z magna z multa nihil pfuerūt. **R**a-
ra enī preciosa sunt. **S**ufficiat ergo tibi inuisibilis vi-
sitatio: scit enī dñs quid opus sit tibi. **E**n nō ipse cō-
solatus est te: **S**cio quid in tuo corde sensisti. **S**ur-
ge ergo: z ad oionē reuertere. **E**lana: pete: qre: pfe-
uera: qz si non dabit eo q̄ amicus eius sic: pp tñ ipoz-
tunitatē dabit oia q̄ sunt necessaria. **I**his verbis
cōsolatus surrexi: z prostratus ante deū profecutus
sum oionē meā dicens. **I**nclina ad me aurē tuam
accelera vt eruas me. **D**ñe deus meus ad te reuer-
tor: spes me misit: non mea presumptiōe venio. **H**o-
nitas tua me inuitat: misericordia tua me trahit: o

Meditatio super psal.

quanta dignatio. Gaudeo plane: nec mihi alia superest consolatio: felix pfecto ista necessitas q̄ me ad deū venire cōpellit: q̄ me cogit loqui cū eo: q̄ me vrget orare. Loquar igit̄ ad deū meū quāuis sim puluis ⁊ cinis. Inclina ad me aurē tuā. Quid ais aia mea: num deus h̄s aures: num ipse corpus est? Absit. Cū enī longe melior sit spiritus corpore: quis asserat deū esse corpus nisi insanus. Sed balbutiēdo vt possum? dñe excelsa tua resonamus. Cognoscimus te p creaturas. loquimur tibi ⁊ de te p earū similitudines: Auris itaq; tua dñe quid est: an forte cognitio tua? Nā p aures intelligimus ea q̄ nobis dicunt̄. tu aut̄ oia q̄ loquunt̄ ⁊ cogitāt hoies ab eterno cognouisti. Num ergo p aurē tuā accipere possumus cognitionē tuā? Aliquid pfecto insinuat mihi auris tua: qđ non capit̄ in noie simplicis cognitionis tue. Nā qbusdā inclinas aurē tuā: alijs vō auertis eā. Cognitio autē tua sp̄ eadē pmanet. Quid ergo auris tue nisi approbatiōis ⁊ reprobatiōis notitia tua. Inclinas aurē tuā ⁊ audis verba iustoz: qz tibi placēt ⁊ approbas ea. Auertis aurē tua a v̄bis ipiorū qz ab impietate recedere nolūt: qz tibi nō placēt ⁊ reprobas ea. Quid ē ergo icliare aurē tuā loq̄ntib? tibi nisi eoz oōnes approbare: ⁊ eos vultu pietatis aspicere: illuminare: ⁊ accēdere: vt cū fiducia ⁊ charitatis feruore te orēt: teq; deprecant̄? Quia eis dare vis qđ humili pietate postulāt. Nā si rex pauperi cupienti

piēti loq cū eo vultū hilarē oñdat: oculos ad eū con-
uertat: z attētū verbis eius se demōstret: nōne leta-
bit pauper: nōne facies z attētio regis eloquiū ei pre-
stabit: Nonne verba z facundiam subministrabit.
Ita dñe intelligimuste ad n̄ras preces tunc incli-
nare aurē tuā: qñ nos in oōne spū feruere cōcedis.
Rogo ergo te dñe inclina ad me aurē tuā: approba
oōnē meā: illumina me: accēde me: doce qđ petere
debeā: eleua sursum cor meū vt tādē exaudias dep-
cationē meā: accelera vt eruas me: abbrevia dies: fe-
stina tps. Ita iclina ad me aurē tuā: vt cito merear
exaudiri. Tibi enī q̄ bitas eternitatē oē tps breue est
eternitas nāq̄ tota simul cōprehēdit z in imēsus ex-
cedit totū tps vniuersum. At mihi quelibet dies lō-
ga est. Nā tps est numerus mot⁹ q̄ enī motū nō sen-
tit: nec qđē tps sentit: at q̄ sentit motum: z tps sentit.
maxime aut motus sentit: q̄ numerat ptes eius: ego
itaq̄ qz numero dies z horas: maxime tps sentio: z
iō sicut tibi mille āni tanq̄ dies externa q̄ preterijt:
ita mihi vna dies tanq̄ mille āni q̄ vēturi sunt: acce-
lera ergo dñe z eruas me a pctis z aduersitatib⁹ me-
is. Nā mors pperat: z in oī loco me expectat: acce-
lera dñe: ne forte poccupat⁹ ab ea: nō hēam spaciū
pnie. Erue me dñe de manu maligni: libera me de
viculis pcti: eripe me de laqueo mortis. Educ me de
de pfundo iferni: salua me ab oppressiōe z dura ser-
uitute tristitie: vt aia mea exurgat z letet in te: z bñdi-

Meditatiō super psal.

cat tibi oib⁹ diebus vite sue: gr̄as tibi dñe p̄ te suz sal
uatorē meū: qz p̄ in multitudinē dolorū meorū in cor
de meo cōsolatiōes tue letificauerūt aīaz meā. Ego
igit̄ sp̄ in te sperabo: z aduiciā sup̄ oēs laudē tuā. Tu
aūt dñe iclīna ad me aurē tuā accelera vt eruas me.

Deu me miserū. Ecce itez tristitia terribilib⁹ ar
mis istructa. Auxillū iustitie p̄cedit eā. Innumera
bilis exercit⁹ sequit̄ pedes eius: vnusqz lanceaz hz
in manu sua vasa mortis circūquaqz cōspicio. Aeb
mibi qz perij: voce horribili clamat. **O** miser: spes il
la tua te decepit: ecce laborasti in vanū: dixisti enī in
clina ad me aurē tuā: accelera vt eruas me. **N**ūqd
clamauit ad te de⁹ aurē suā: nunqd exaudita est oīo
tua: vbi liberatio: vbi consolatio: num accelerauit
eruere te: adhuc victus es: nihil erga te inouatū est.
Si credis fidē eē verā: cur spē solā āplecteris: an ne
scis qz deus iust⁹ est: an ignoras iustitias eius: ange
lis suis nō peccit: nō misert⁹ est eis: neqz miserebit:
p̄ vnum pctm̄ tm̄ dānati sunt in p̄petuū. Adā pecca
uit z iustitiā dei totū genus morte p̄iuit. An putas
deū non ita amare iustitiā sicut misericordiā: pueri
in originali pctō decedētes nunq̄ videbūt faciē dei:
adeo enī seuera est iustitia dei: vt pp̄ pctm̄ qd̄ ipsi nō
fecerūt sed p̄serūt eterna pena plectant̄: i inferno aūt
nulla est redēptio: nescis qz deus nō parcat deliquē
ti: **N**ōne tpe noe pdidit fere totū genus humanuz:
Nōne sodomas: z reliquas ciuitates ei adherentes
igne

In te dñe speravi

88

igne cōsumpsit: Nec iustitia diuina israhēlibus z ino-
cētibus saltē cōpassa est. Quotiēs iudeos peccātes
puniuit: Nōne hierusalē p manū nabuchodonoso-
for fundit? euertit: Tēplo quoq; suo nō pepcit. Qd
ēt a Tito Romanoꝝ p̄cipe factū est: vbi tā crudeli
aiaduersione grauati sunt iudei: vt nemo: q̄ audiēs
nō expauescat: sed vide q̄ dura sit iustitia diuina: fi-
lij p̄ p̄ribus vsq; in hodiernū diē puniunt: ecce iudei
vbiq; terraz serui sunt. Et in cecitate sua moriētes
penis cruciant̄ eternis. An putas qz maior sit mise-
ricordia dei q̄ eius iustitia: Equidē in ip̄o deo neq;
maior neq; minor est. Quicquid enim est in deo est
substātia eius. Sed opa iustitie z misericordie cōsi-
deremus. Nimirus opa iustitie excedūt opa miseri-
cordie deus ipse testis est q̄ ait: multi sunt vocati pau-
ci v̄o electi. Dēsa obsecro quot infideles damnant̄:
quot mali xp̄iani: q̄ pauci bñ viuūt: z facile itelliges
lōge plura esse vasa iustitie q̄ misericordie: electi enī
dei vasa sunt misericordie: reprobi v̄o vasa iustitie.
Non te sperare faciat maria Magdalena: non la-
tro: nō Petrus: nō Paulus. Maria enī vna fuit:
latro vnus. Petrus vnus. Paulus itē vnus. An
putas te inter paucos cōnumerādū: q̄ tot z taz ma-
gna peccata cōmisti: q̄ scādālū in ecclesia fuisti: q̄
celū z terrā offendisti: ecce fleuit oculus tuus: cor tu-
um misericordiā ip̄lorauit: z adhuc misericordiā nō
es cōsecutus. Tot oīones eoz q̄ diligebāt te nō fue-

Meditatio super psal.

runt exaudite. Quare hoc nimirum quod inter vasa iustitie computaris. Spes illa tua frustra te laborare fecit. Sequere consilium meum: celum te respuit: terra te non recepit: confusione hanc magnam quod tollerare possit: melius est tibi mori quam vivere: elige mortem quam si nullus infert: mitte tu manus in te ipsum. Dec illa mira inopportunitate igerebat totusque exercitus eius magnis vocibus congeminebat: dicentes. Mors sola refugium tuum: mors sola refugium tuum. Ego hec audiens expavit illico in facie cecidi eiulans et dicentes. Domine adiuua me: domine ne derelinquas me. Spes mea veni: spes mea veni. **E**cce subito spes de celo micans descendit: et tetigit latere meum et leuauit me: statuitque supra pedes meos et agit: usquequo paruulus eris? Quandiu tyrunculus es volens: toties in bello fuisti: et in medio umbræ mortis ambulasti: et nondum certare didicisti: Noli turbari de magna iustitia dei: confortare pusillanimitis. Timeant qui ad dominum non conuertuntur: qui ambulat in vijs suis qui sequuntur vanitates. qui viam pacis non cognouerunt: paueant ipsi: qui peccant et dicunt. Quid feci? Qui non conuertuntur ad cor: qui vocentur et veniunt renuunt: ignorant deum et nolunt intelligere: ut bene agant: hi ergo timeant. Quid dicit apostolus: horredum est incidere in manus dei viuentis. Tales profecto iustitia dei punit: huiusmodi homines ad eam spectant. At peccatores: qui ad se reuersi surgunt: et ad preces misericordiarum currunt dicentes. Pater peccaui in celum et coram te: sed propitius esto mihi peccatori

In te dñe speravi

89

tori: cōfidāt in dño: qz q eos traxit pculdubio susci-
piet: z iustificabit. Proferat in mediū hec ipsa tri-
stitia (si pōt) aliquē peccatorē quātūlibz magnū: q
ad dñm cōuersus sit: z nō fuerit ab eo susceptus z iu-
stificatus: q̄uis enī de Esau scriptū sit: nō iuenit pe-
nitētie locū: quanq̄ cū lachrymis inq̄sisset eam: hoc
nō obstat nr̄e snie: qz Esau nō fleuit pp pctā cōmis-
sa: sed pp bona t̄palia amissa: que recuperare nō po-
tuit. Nec putes iustitiā ita respicere ipios: vt a mise-
ricordia penitus separarent: nec misericordiā ita ad
iustos spectare: vt a iustitia se iūgant. vniūse enī vie
dñi misericordia z veritas. Nam z peccatorib⁹ mise-
ricordiā facit: dū eis pp bona que t̄palr agūt t̄palia
bona retribuit: z post hāc vitam eos nō quantū me-
rent punit: electos quoqz sua iustitia psequit: dum
p culpis eos t̄palr affligit: ne penis deputent̄ eternis
Tu igit̄ patienter interim sustine dñm: peccasti enī:
penitentiā age: sufficiat tibi remissio culpe p gr̄as ei⁹
Sili mi. noli negligere disciplinā dñi: neqz fatigeris
dū ab eo argueris. Quē enī diligit de⁹ castigat: fla-
gellat aut̄ oēs filiū quē recipit. Perseuera ergo i di-
sciplia: tanq̄ filio tibi offert se de⁹: z q̄uis pauci sint
electi: cōpatione eoz q̄ reprobi sūt. Innumerabiles
tñ sunt q̄ saluant̄: nec vna tm̄ est maria Magdalēa
nec tm̄ vnus latro: vnus Petrus: vnus Paulus:
qz innumerabiles secuti sunt eoz vestigia penitētiā
agētes: z a dño suscepti: mltis magnisqz gr̄e m̄erib⁹

AA

Meditatio super psal.

decorati: nec minor est misericordia i opib⁹ suis: q̄ iu-
stitia: nā tā magna bona misericordia iustis p̄stat: vt
opa eius: opa iustitie i imēiuz excedāt. An nescis qa
misericordia dñi plēa est terra: Que nā creatura pōt
gliari se aliqd h̄re: z nō accepisse illō a misericordia:
Si aut grauter deū offendisti maior est eius miseri-
cordia: q̄ oia peccata mūdi: noli turbari pp multitu-
dinē z grauitatē peccatorū. Nonne misericordia iā oc-
currit tibi: Nonne osculata est te: ecce cecidisti: z non
es collisus. Quare: nunqd tu nō es vas fragile: qđ
cū ceciderit cōterat̄ necesse est: nisi qs supponat ma-
nū suā: Quare ergo cadēs nō es cōtrit⁹: Quis sup-
posuit manū suā: Quis inquā nisi dñs: Signū hoc
magnū electionis tue: elect⁹ enī cū ceciderit: nō colli-
det̄: qz dñs supponet manū suā. Nonne scribit apo-
stolus. Diligentib⁹ deum oia cooperant̄ in bonū: z
adeo oia: vt ēt ipsum peccatū eis cooperet̄ in bonuz:
Nonne eis ille casus cooperat̄ in bonū: vñ z humilio-
res efficiunt̄ z cautiores: Nonne dñs cadentem il-
luz suscipit: q ab humilitate suscipit̄: Dilexisti dñm
pluribus ānis pro eius amore laborasti. Eleuasti de-
inde cor tuum z in vanitate sensus tui ābulasti: sub-
traxit dominus manum z cecidisti z in pfundū ma-
ris descēdisti. Veruntñ dignatio dñi statim suppo-
suit manū suam z nō es collisus. Dic ergo. Impul-
sus euersus sum vt caderē: z dñs suscepit me. Non
sic ipii: nō sic: quos deus reprobauit: cadētes aut nō
adijiēt

In te dñe speravi 90

adijciēt vt resurgāt. Sed aut pudore noxio excusāt
pctā: aut fit eis frōs meretricis: z iā nō deū timent:
nec hoīem reuerent. Surge itaq; z forti aio esto: cō
fortare: z esto robustus: expecta dñm z viriliter age:
cōfortet cor tuū z sustine dñm: p̄basti virtutem tuā
q̄ nulla sit: humiliare ergo eā sub manu potēti dei:
z amodo cautior esto. Patiētia tibi necessaria est:
sine intermissione ora: z dñs exaudiet te in tpe oppor.
tuno. Surge itaq; z oēm tristitiam a te repelle: pe
des dñi āplectere: z ipse saluabit: z liberabit te. His
dictis rapta est in celū me cōfortatū: z miro mō: con
solatum reliquēs: quā statim ex toto corde p̄secutus:
ante deū steti: z ad pedes mei saluatoris p̄uolutus
confidenter dixi. **E**sto mihi in deū protectorem:
z in domū refugij: vt saluū me facias: tu eni deus oī
um magnus z fortissimus: tu redēptor z saluator vni
uersorū: tu p̄tector tuorum fidelium: ad te confugio
p̄fidēter. Spes me introduxit: spes quam tua pieta
tesūme diligis: quam nobis semp cōmēdasti: nō ti
mui ante faciē tuam cū ea venire: fateor. Indignus
sum: sed ipsa me traxit. Timebam igredi p̄ multa
scelera mea: sed ipsa mihi fiduciā p̄buit. Ecce stat co
rā te: ipsa testimoniū p̄hibeat: loquar ad dñm meū
caro z peccator. Spes me docuit: dixitq; mihi: vt p̄fi
dēter os meū aperiā. Dulcis inquit est dñs: non te
repellet: nō irasceēt: libēter audiet: quicqd petieris
dabit. Credidi ei p̄ qd locutus sum. Veram tuā

Meditatio super psal.

maiestatē cōsiderās humiliat' sum nimis: z dixi in
excessum eo: oīs hō mēdax: non confidam in homi
ne in eternum. Sed in te solo. Quia tu solus fide
lis in oib' verbis tuis: omnis aut hō mēdax. Quid
retribuā tibi dñe p oibus que retribuisti mihi: La
licem salutaris accipiā: qz ā modo non mihi: s; tibi
viuā pro tuo amore bñficiēs oia mala tolerabo: nō
me virtute hoc faciā: sed nomē dñi inuocabo. Nota
mea reddā corā oī populo tuo: qz preciosa est in cō
spectu dei mors sanctorū eius. Esto ergo mihi in deū
ptectorem: defende ab inimicis meis. Inimici mei
sunt peccata mea: q̄ iustitiā tuam prouocant contra
me. Non potero stare cōtra eā: nisi ptegas me: mi
sericordia tua sit scutus meū dñe: vt scutū bone volū
tatis tue corona me. Nō hēo qd offeram ei: quo fu
rorē eius tēperare possim: oia q̄ mecū porto me accu
sant: offerā ergo te dñe: ne idigneris dñe deus meus
Sed magis esto mihi i deū ptectorē. Sub alis tuis
ptege me. Scapulis tuis obūbra me: z sub pēnis tu
is sperabo. Quid faciet mihi iustitia si sub tua pte
ctiōe me custodies: Abmutescet dñe: z gladiū furo
ris sui reportabit in locū suū: mitis efficietur videns
pietatem incarnationis tue: conspiciēs vulnera pas
sionis tue: cernens sanguinem charitatis tue: rece
det a me z dicet letare fili inuenisti: me comede in
pace z i id ip; dormi z requiesce. esto itaq; mihi do
mine in deū ptectorē z in domum refugij vt tpe plu
uiar

In te dñe speravi 91

uiarum ⁊ procellarum: tempore tentationū confu-
giam ad te: q̄ in te solo salus mea: sis mihi tu dom⁹
refugij. Aperi mihi latus tuum lancea perforatus:
vt ingrediar pectus tante pietatis in quo saluus sis
a pusillanimitate spiritus: ⁊ tempestate: absconde
me in tabernaculo tuo: in die malorū: protege me
in abscondito tabernaculi tui: sit domus refugij mei
ineffabilis pietas tua: vt saluū me facias. Non enim
potero nō saluus esse in domo refugij tui: altissimū
enim posuisti refugium tuum. Adunitus est locus
iste: nullus ibi timetur hostis: vtinam semper in eo
manere liceret. Qui habitat in eo vulnerari nō po-
test: ad omnem igitur tentationem: ad oēm tribula-
tionē: ad oēm deniq; cuiuscūq; necessitatē aperi mi-
hi dñe domū refugij tui. Expāde sinū pietatis tue:
pateāt viscera misericordie tue vt saluū me facias: nō
accedet illuc tentator: non calūniator ascendet: nō
pessimus fratꝝ accusator attinget: securus ero: nā
pene mihi video: securus. Grās tibi bone iesu quia
spē tuā ad me misisti: q̄ me de puluere suscitauit: ⁊
de stercore erexit. Stauitq; me corā te: vt sis mihi in
deū protectorē: ⁊ i domū refugij: vt saluū me facias.

Anima mea turbata est. En adest tristitia cū ve-
xillo iustitie venit: ab hesterno cōflictu non recedit:
alijs tamē armis munita est: nā arma mihi hac no-
cte subripuit: gladijsq; meis milites suos accinxit.
Inermis ergo ⁊ infirmus quid faciā? En q̄ proca

Meditatio super psal.

citer clamat: quanto impetu me aggreditur: quantum confidit de victoria. vbi inquit est protector tuus? vbi domus refugij: vbi salus? Adhuc permanes in fiducia tua vana: Consolationes ille tue de imaginatione procedunt: fingis tibi deum propitium: et protectorem tuum et domum refugij tui. et putas te in celum conscendisse. Illuderis profecto a fantasia tua: et vana specolaris. An putas te usque ad tertium celum fuisse raptus? Somnia sunt hec. Recordare obsecro quod graue peccatum sit ingratitude. Nonne hec fontem misericordie exsiccat? Ademor esto dominus fleuisse super ciuitatem hierusalē: et ei mala ventura pronūciasse dicēs. Quia venient dies in te. et circumdabunt te inimici tui vallo: et circumdabunt te: et coangustabunt te: et ad terram prosternent te: et filios tuos qui in te sunt: et non relinquent in te lapidē super lapidē. Causamque tantorum malorum non tacuit: sed eam subiunxit dicens. Eo quod non cognoueris tempus visitationis tue. Ecce quod ingratitude non modo priuari beneficio: sed etiā grauius puniri meretur: nunquid hoc ad animas non spectat? Nonne anima in scripturis per hierusalē sepius significat: quod dum non vult cognoscere visitationes domini: circumdat a demonibus et varijs tentationibus: quibus angustiata cadit: ad eterna prosternitur: nec in ea virtus: aut bonum opus relinquitur: quod non destruat. omni enim gratia priuat: nec de cetero restauratur: quod non cognouit tempus visitationis sue. Tu profecto

In te dñe speraui 92

tū in quā es hec ciuitas plurib⁹ ⁊ magnis bñficijs a deo decorata: ⁊ nō cognouisti ea: sed ingratus fuisti. Ipse te ad imaginē suā creauit. In medio ecclesie: nō inter fideles te genuit. In florida ciuitate te posuit aqua baptisimi te sanctificauit: in domo religiosa te enutriuit. Tu aut post cogitatiōes tuas cucurristi: in vanitate sensus tui ambulasti: in pfundum peccatorū deuenisti: dñs te vocabat: ⁊ nō respondebas ei. Sepe te monuit: ⁊ cōsiliū eius neglexisti. Quoties te illuminauit: quoties te ad cor cōuertit: quoties de somno excitauit: Inuitabat te: tu excusabas. trahebat: ⁊ tu resistebas ei. Tandem uicit pietas ineffabilis ⁊ imensa. Tu peccasti ⁊ ipse te uisitauit. Tu cecidisti: ⁊ ipse te erexit. Tu ignorasti: ⁊ ipse te docuit. Tu cecus fuisti ⁊ ipse te illuminauit. A strepitu mūdi: a tempestate pelagi: te ad getē ⁊ portū religionis perduxit: habitū sancte cōuersationis dedit. sacerdotē suū te esse uoluit: ad gymnasia sue sapientie adduxit. Ingratus tñ sp fuisti: ⁊ negligēter opus dei fecisti. Cū tñ scires scriptū esse. **Maledictus q fecerit opus dei negligēter.** Nec sic pietas diuina te reliquit. S3 sp ad meliora benigne pduxit. ⁊ qđ maximū est: te scientia scripturarū ornauit: sermonē p̄dicatiōis i ore tuo posuit: ⁊ quasi vnū de magnis uiris in medio ppli te constituit. Tu aut alios docuisti. ⁊ teipsū neglexisti: alios curasti: ⁊ teipsū nō saluasti: eleuasti cor tuū in decore tuo. ⁊ iō pdidisti

Meditatio super psal.

sapiētiā tuā in dedecore tuo. Nihil factus es. z nihil eris in ppetuū. An ignoras qz seruus sciens voluntatē dñi: z nō faciēs vapulabit flagellis multis: An nescis qz deus supbis resistit: Quō cecidisti lucifer: q mane oriebaris: q vulnerabas gentes: q dicebas in corde tuo in celū cōscendā: Verūtāme in infernū detraheris in pfundū lacū. Subter te sternet tinea: z opūmētū tuū erūt vermes. An putas nūci uenire misericordiā: q scādaliſasti plurimos: q totiens a deo vocat⁹ z monitus rñdere noluiſti: Abi eſſet iuſtitia dei: vbi eqtas iudicij: Nō sp pſeqt̄ misericordia peccatorē terminos ſibi ſtatuit. Nōne ſcriptū eſt. Vocauī z renuiſtiſ. expādi manus meas z non fuit q aspiceret: desperiſtiſ oē cōſiliū meū: z icrepatōes meas neglexiſtiſ. Ego quoqz i interitu yro ridebo: z ſubſānabo cū vobis id qd timebatis aduenerit. Ecce qz nō sp misericordia peccatori dat veniā. An nō cōſideras gradus misericordie in te finē habere: q tot bñficijs a deo honorat⁹ in pfundū pelagi cecidiſti: q tot gr̄ijs ornat⁹ ob tuā ſupbiā z inanē gliam ſcādalu fuisti orbi terraz: Nō te itaqz decipiat ſpes vana: quam ſeqris: viue amodo vt libet: noli in hac z i alia vīta penīs ifernalib⁹ cruciari. Elige habitare cū his q ducūt i bonis dies ſuos. z i pūcto ad inferna descendūt: nec pudor te detineat. fac frontē meretricis: comedamus: z bibam⁹. cras enī moriemur. Despata eſt plaga tua: z iſanabilis facta eſt.

Hec

Sanctus & p̄xim⁹ mort⁹ cecinit

*de bibelaude post mortē nulla v̄ſp̄ſuſ
uz te mortales hōi⁹ p̄ſentib⁹ expe*

In te dñe speravi 93

Hec cū dixisset: tot⁹ exercit⁹ vocib⁹ tremēdis vlula-
bat: ⁊ verba eius repetebat dicens. Despata est pla-
ga tua ⁊ isanabilis facta est. ¶ Ego vō meorū admo-
nitionū nr̄is mee q̄uis aliquātulū aio deiecit⁹ p vi-
rib⁹ erexi me: ⁊ steti sup pedes meos: eleuās oculos
ad celū vnde auxiliū expectabā. Et ecce spes hylari
vultu splēdorib⁹ diuinis ornata: de alto descēdēs ait.
Que est ista q̄ iuoluit sentēcias sermonib⁹ i peritis:
q̄ posuit terminos misericordie: q̄ infinitū vult finir⁹:
q̄ aquas maris in manib⁹ portare se credit: An nō
audisti dñs dicētē. In quacūq; die ingemuerit pec-
cator: oīum iniquitatū eius non recordabor: Quis est
hō q nō peccat: Quis pōt dicere mūdū ē cor meū:
ad oēs enī oīo dñica spectat. In qua oēs hoies dice-
re cōpellūnt. Dimitte nobis debita nr̄a. Aplos hoc
mō dñs orare docuit: nunqd ergo ad ceteros hoies
hec oīo nō ptinebit: nōne apli primitias spirit⁹ acce-
perunt. Cur autē docuit eos dñs sic orare: si pecca-
tū nō hēbāt: ⁊ si habebāt q̄s poterit gliari se peccato-
rē nō esse. Audi dilectū discipulū dñi. Si dixerim⁹
inquit q; peccatū nō habemus: nosiplos seducimus:
⁊ veritas in nobis nō est. Jacob⁹ Aplos i multis ait
offendim⁹ oēs. Oēs ergo peccauerūt: ⁊ iugit egēt mi-
sericordia dei sancti dei hoies. Scriptū est enī: septi-
es in die cadit iustus ⁊ resurget. Nō ergo misericor-
dia terminos hz: s; quotienscūq; peccator: igemue-
rit misericordia presto erit. Nec interest vtrū de ma-

Meditatio super psal.

gnis aut de paruis peccatis loquamur. Cecidisti: surge: et misericordia te suscipiet. Corruisti: clama et misericordia ad te ueniet: iteque cecidisti iteque corruisti: reuerte re ad dñm et viscera eius pietatis tibi patebunt. Cecidisti corruisti tertio et quarto: plāge: misericordia te nō derelinquet: quotiēs peccas totiens resurge: et misericordia finē non habebit: ut qd improperas bñficia accepta o feminarū pessima trititia? An nō dauid propheta maxim⁹ magna et multa bñficia accepit? de quo dixit dñs: iuueni viz s; cor meū: et tñ peccauit: et qdē grauer tā in adulterio q̄ in homicidio iusti uiri et innocētis: nec tñ dñs suā misericordiā in eo terminauit. Quid supbie peccatū adducis? Nōne ipse dauid eleuauit cor suū et numerare fecit populum israel: gloriabatur enī quasi rex magnus et potens in uirtute sua: nec tñ ob hoc reprobatus est. Quare? Quia peccatū suū nō abscondit: nō illud p̄dicauit sicut sodomia: sed dixit. Confitebor aduersus me iniustitias meā dño. Misericordia itaq; non sibi terminos posuit: sed reprobi statuūt sibi fines: ut ad eos non trāseat: nā usq; ad terminos eorū vadit: s; ipsi repellūt eas. Hinc scriptus est. Perditio tua ex te israel: ex me tantūmodo auxiliū tuū. Alperios tuū inquit misericordias et implebo illud: expande sinū tuū: et dabo tibi mensurā bonā et coagitatā et superfluētē. Persiste in orōnibus et fletu: quia q̄ cepit te diligere: et bñficijs gratijsq; ad suū amorē prouocare nō deficiet. Sed ma

In te dñe speravi 94

gis pficiet opus suū: q̄ nam causa naturalis incipit opus vt in medio itineris desistat. Virt⁹ seminis nō cessat donec fructus ad pfectionē producat: q̄ auis relinqt pullos suos añq̄ seiplos regere valeāt: Cur hoc faciūt: q̄ vtilitas ex hoc puenit illis. Nulla pfecto. Sed tantū labor. Amor igit cogit causas naturales suos effectus ad pfectū deducere: bonitas cōpellit eas: quā cupiūt diffundere: bonū est eni suiip sius diffusiuū. Si hoc faciūt creature. Quid faciet creator: Ipse eni amor est: ipse bonitas infinita. An nō pficiet opus suū: Audi dñm Jesū. Ad ea inquit volūtas est: vt faciā volūtatē eius q̄ misit me: vt pficiā opus eius. Qui igit cepit te amare: te suis beneficijs z gratijs attrahere: te a peccat⁹ mūdare. pcul dubio pficiet opus suū: hec eni sunt pparatiōes eterne vite. Cur igit nūc cadens non est collusus: Non ne qz dñs supposuit manū suaz: z quare supposuit manū suā: quare cōuertit ad se cor tuuz: Cur te ad penitentiā prouocauit: Cur p̄solatus est te: Nōne vt te mūdet: z grā sua dignū faciat z ad vitā eternā pducatur: Non sunt hec illusiōes aut imaginatiōes tue. Sed diuine inspiratiōes. Sed esto imaginatiōes sint. Nōne bone sunt: Nōne de fidei virtute pueniūt: Cū itaqz oē bonū a deo sit: vtiqz sūt hec imaginatiōes diuine illuminatiōes. Exulta ergo i v̄bis istis. ¶ Ad hec verba a deo p̄fortatū est cor meū: q̄ p̄ gaudio psallere cepi dicēs. Dñs illuminatio mea

Regule deuotissime

z sal⁹ mea quē timebo. Dñs p̄tector vite mee: a quo
trepidabo? z ad pedes dñi cū lachrymis puolut⁹ di-
xi. Dñe si cōsistant aduersum me castra: nō timebit
cor meū. Quoniā fortitudo mea z refugiū meuz es
tu z pp nomen tuū deduces me z enutries me.

Explicit expositio vel meditatio Fratris Hiero-
nymi Sauonarole Ferrariensis sacri ordinis predi-
catorum in psalmuz. In te domine speravi zc. quā
morte preuentus explere non potuit.

Regule q̄dā breuissime ac valde vtilis Reuerē-
di ac deuoti p̄is fratris Hieronymi Sauonarole
ferrariensis ordiis p̄dicatoz: q̄ ad oēs r̄ligiosos p̄tinēt.

Priūcipale studiū religiosi ē conari die
noctuz vt aia sua sit dño deo zūcta
p̄ oꝛonē z cōtēplationē ztinuūq; amo-
rē actualē. Qd̄ qdē nequaq; facerē po-
terit nisi pacē mētis possideat: quā pos-

sidere non poterit nisi se amore omnium creatura-
rum ac suiipsius penitus spoliauerit: veneritq; vsq;
ad contemptum z odium vite sue. Que omnia si vo-
luerit obtinere necesse est cum omni sollicitudine p̄-
us has quas subscribemus regulas obseruare.

Primo ita d̄z paupertatē diligere in p̄ticulari z i
cōmuni vt statuatur firmiter ī corde suo nullo mō se
velle aliqd possidere: nec aliqd ad vsuz habere: nisi
qd̄ ei sūmope necessariū fuerit: intātū vt odio habe-
at oēs diuitias magnas z paruas: etiā ipsa vestimē-

Fratri Hieronymi 95

ta sine qb^o honeste viuere nō pōt: gaudeatq; de monasterij paupertate z doleat de eius abūdātia cū desiderio vt pauperrime viuat vsq; ad extremam necessitatem: quia vere pauper in paupertate gaudet,

CSecūdo q̄tū ad votū castitatis ita d; fugere oēs carnis illecebras vt non mō ab illicitis sed et a licitis recreationib⁹ abstineat: ita vt nunq̄ ex toto relaxet p̄ceptū rigorē: s; sp sibi iratus castiget rōnabili obsequo corpus p̄priū: oēsq; sensus a delectatione cohibeat nec satisfaciāt desiderijs suis sed sp gaudeat flere: z lamētari z dño decātare v̄siculū illud. Recogitabo tibi oēs annos meos in amaritudine anime mee.

Tertio sp in mente hñs dñi nri Jesu christi subiectionē ad matrē suā z putatiuū p̄em suū Joseph z obedientiā vsq; ad mortē: mortē aut crucis: studeat cū oī conatu z virib⁹ suis seipsum nō solū maioribus s; et equalibus minoribus: z oibus et vilissimis seruire z eis vt decet statū suū humilr obedire z cū aplo dicere: cū liber essez ex oibus oium me seruū feci zc.

Quarto studeat ita gubernare linguā suā vt nō solū illicita non loquat: non soluz non ociosa verba aut risum mouentia dicat: sed et necessaria in lōguz non p̄trahat: loquatq; sp de oibus cū timore z poti⁹ desideret audire: z doceri q̄ loq; z alios docere: qz in mltis offendimus oēs: z q in verbo nō offendit hic p̄fectus est vir: z diabolus in nullo subtilius decipit religiosum q̄ p loquacitatē: p quā subtrahit eū ab oīo

Regule deuotissime

ne ⁊ contēplatione: a quibus cum fuerit subtractus perdit omne robur mentis sue ⁊ ita inimicus preualet faciliter contra eum sicut vult ⁊ vt libet.

¶ Quinto caueat a distractionib⁹ seu ab his q̄ solent animū in ptes diuidere vt sunt curiositates sensu ⁊ itellect⁹. Qui enī volūt multa ⁊ inutilia videre ⁊ audire seu itelligere diuidūt cor suū ad multa: ⁊ ita remanēt dissipati nec cōpūcti. Negocia ergo pri-
morum ⁊ facta aliena adeo reliquēda sunt: vt nec veli-
mus minimā eorum ptē itelligere. Negocia quoq; cō-
uent⁹ officialib⁹ ipsius penit⁹ reliquant. Quidā ze-
lo quodā indiscreto q̄ nō est s̄m cōsciētā volūt oīa itel-
ligere ⁊ ingetāt seip̄os: impletq; mēs eorum phātasīs in-
dignationib⁹ murmurationib⁹ ⁊ nōnunq; iuidia ⁊
ābitione ac detractione s̄ p̄latos ⁊ alios confratres
suos. Si nullū hēs officiū in cōuētū gaude q; pace ⁊
magis acqres. Si hēs humilr ea q̄ ad ip̄s ptinēt ⁊ si
ne q̄rela exequaris. Ne desideres hīc aliqd̄ officiu ⁊
sed sta in pace ⁊ libētius suscipe officia vilia q̄ hono-
rifica: ⁊ breuiter ab oib⁹ q̄ te ab intētionē contēpla-
tionis diuine ⁊ pacis quātum possibile tibi est salua
obedientia ⁊ charitate cauere debes cum omni sol-
licitudine aliter pacem non inuenies.

¶ Sexto d; fugere hoīum quersationē p̄sertī secula-
riū ⁊ dissolutoz fratrum: potissime aut mulierz ⁊ san-
guineoz ⁊ solitudinē amare: nec vnq; in publicū ap-
parere nisi p̄ necessaria honesta vel vtili causa ⁊ sp̄
breuiter

Fratri Hieronymi 96

breuiter se expedire. Memine tñ pp hoc religiosus iudicet aut cōtēnat seipsum sp decipiēs tanq̄. vtilē i oculo vi
lis proprijs indignum arbitretur habitu religionis. **A**
z aliorum fratrum conuersatione.

C Septimo cū oī z sūma diligētia z sollicitudine vacare dō orōni z cōtēplatiōi: ita vt sepiissime eleuet mētem suā ad deū z oret cū breuitate taz in ecclia q̄ in mēsa: tā in domo q̄ in theatro: tā sedēdo q̄ ābulādo z frequētissime dicat versiculū illud. Deus in adiutoriū meū itēde: dñe ad adiu. me festina. Itē dicat. misericordia tua dñe subsequet me: vt inhabitez in domo dñi oib' dieb' vite mee. Sic enī faciēs obtinebit mēt' getē: z adeo zūget deo qd̄ nihil aliō poterit cogitār nec diligerē z erit quodānō in hac vita bñs.
Qui ergo seruauerit istas septē regulas replebit septē donis spūs sancti: a quo spū sancto aīa eius acta gustabit ea que nec oculus vidit: nec auris audiuit: nec i cor hoīs ascēdit: q̄ pparauit de' diligētib' se: z labores religionis pro nihilo reputabit z videbuntur dies pauci pre amoris magnitudine.

Religiosi aut q̄ ista nō zsiderāt: sed ābulant sine cōsideratione finis. ppriij efficiunt tepidi: ingeti: murmuratores: ābitiosi: iracūdi: loquaces: sensuales: hystriones z duriores q̄ seculares ad pñiam: z nisi de' p suā misericordiā eos renocet aut zseruet in alia labunt p̄cipitia a qbus nunq̄ postea liberāt: qz vt dicit sanct' Thomas diuinus doctor in scda scde. Reli-

Oratio deuotissima

giosi ex malitia peccâtes efficiunt pessimi & incorrigibiles: & sanctus Augustinus: dicit quod sicut nunquam expus est meliores quam illi qui in monasterio profecerunt: ita nec deteriores quam qui in monasterio defecerunt.

Conemur igitur nos fratres tale bonitatem in monasterio accipere ut simus meliores homines mundi: & magnam coronam acquiramus in celis: ubi regnat benedictus deus in secula seculorum Amen. Finis.

Oro vel psalmus venerabilis patris fratris Hieronymi de Ferraria ordinis predicatorum sancti Dominici.

Diligam te domine: fortitudo mea.

Diligas te domine: virtus anime mee.

Diligam te ipse ineffabilis exultatio mea:

Viuat iam non mihi: sed tibi tota vita mea.

Vita iquam quam perit in magna miseria mea.

Vitaque suscitata est in magna misericordia tua.

Nisi enim quia iuisti me paulominus habitasset in inferno anima mea.

De portis mortis exaltasti me: ut annunciem omnes laudationes tuas.

Gratias tibi deus meus: quia liberaisti me.

Gratias tibi lux mea: quoniam illuminasti me.

Gratias tibi amor cordis mei: quoniam vulnerasti me.

Sero te timui: maiestas infinita.

Sero te cognoui: pulchritudo tam antiqua.

Sero te amaui: bonitas eterna.

Querebam te quies mea: & non inueniebam.

Non

Fratri Hieronymi 97

Non inueniebam te: eo quod male querebam.
Querebam te per exteriora: et tu in interioribus habitas.
Lustrabam vicos et plateas: et requiem non inueniebam..
Querebam foris: quod intra me erat.
Longe te esse putabam: et tu prope et intus eras.
Eram longe a te: et tu prope mihi eras.
Dixisti mihi: et audiuit anima mea.
Quere intus et inuenies bonum tuum.
At ego miser: foris querebam deum meum.
Interrogavi terram si esset deus meus.
Interrogavi inquit: et respondit mihi:
Quere super me: non sum ego deus tuus.
Interrogavi mare: et respondit mihi:
Fallitur (talis) non sum ego deus tuus.
Interrogavi aerem: et respondit mihi:
Ascende superius: non sum ego deus tuus.
Interrogavi ignem: et respondit mihi:
Assume tibi pennas: non sum ego deus tuus:
Interrogavi celum solem lunam et stellas: et responderunt mihi:
Exaltare super nos: non sumus deus tuus.
Interrogavi angelos: et responderunt mihi:
Accede ad cor altum: non sumus deus tuus.
Interrogavi uniuersas creaturas: et responderunt mihi.
Responderunt inquit mihi voce grandi et forti:
Qui nos ex nihilo fecit: ipse est deus tuus.
Ubi est deus meus: respondete mihi:
Ubi queram illum docete me, obsecro.

6

Sales Mile

7

EE

Oratio deuotissima

Abiq̄ est deus tuus: quere in corde tuo.
Celum ⁊ terram implet: implet ⁊ cor tuum.
Et conuersus ad cor meum: aio ad deum meum:
Quomodo huc intrasti: domine deus meus.
Per quam portā venisti: dulcis amor meus.
Oculos interrogauī ⁊ respōderunt mihi:
Si coloratus non fuit: per nos non introiuit.
Aures excitauī: ⁊ responderunt mihi:
Si sonitum non fecit: per nos non introiuit.
Nares pulsauī: ⁊ responderunt mihi.
Si non redoluit: per nos non introiuit.
Gustum tetigī: ⁊ respondit mihi:
Si non sapuit: per me non introiuit.
Tactum adiuraui: ⁊ respondit mihi:
Si corpulentus non fuit: per me non introiuit.
Intus ergo eras: ⁊ sensus hoc nesciebant.
In aiam intrasti: ⁊ per corpo: eos sensus nō intrasti.
Lux enī tua lucet: vbi locus non capit.
Aor tua sonat: vbi tempus non rapit.
Odo: tuus redolet: vbi flatus non spirat.
Sopor tuus sapit: vbi non est edacitas.
Amplexus tuus tangit: vbi non diuellitur.
¶ Quid ergo est deus meus: quid tu amor meus.
Interrogauī eum: ⁊ respondit mihi:
Accedet homo ad cor altum: ⁊ exaltabitur deus:
Aere tu es deus magnus: qui vincis scientiā nr̄am.
Tu solus es potens: ⁊ verissime beatus.

Tu

Fratri Hieronymi 98

Tu rex regum ⁊ dominus dominantium.
Tu solus habes immortalitatem ⁊ lucem inaccessibilem.
Quam nullus hominum vidit: nec videre potest.
Multa de te dicimus: sed deficimus verbis.
Majior es enim omnium corde ⁊ omni laude.
Tu es deus vnus: in trinitate gaudens.
Deus pater: deus filius: deus spiritus sanctus.
Tres quidem persone non tamen tres essentie.
Vnus deus ac dominus: non tres dii aut domini.
Hic est deus meus: qui bonorum meorum non indiget
Qui propter suam bonitatem vniuersa hec creauit.
Nulla re indiget: ⁊ omnia portat ac gubernat.
Et propter nos homines seipsum exinanauit. 9
Factus est homo: ⁊ pro hominibus crucifixus.
A mortuis resurrexit: ⁊ super omnes celos ascendit.
Ut nobis prepararet immortalitatis locum.
Inde venturus est iudicare viuos ⁊ mortuos.
Cuius regni non erit finis ⁊ cum ipso regnabimus in secula seculorum.
Abi enim caro mea regnat: regnare me credo. (pitna
Si proprio filio pro omnibus: non pepercit.
Credimus quod cum illo omnia nobis donauit.
Inextimabilis dilectio charitatis. 10
Ut seruum redimeres filium tradidisti.
Dilexisti me valde: vnice amor meus.
Dilexisti me: priusquam diligerem te.
Ad imaginem tuam tu creasti me.
Omnibus creaturis tuis preposuisti me.

Dio deuotissima

Angelos tuos spiritus fecisti propter me.

Mandastiq; eis: vt custodiant me.

Ne forte offendam ad lapidem pedem meum.

Intra infideles non fecisti me.

In spiritu ⁊ aqua baptizasti me.

Diuitias ⁊ paupertatem non dedisti mihi.

Intellectum ⁊ sapientiam docuisti me.

Et quando errabam vocabas me.

1 Pulsabas ad ostium ⁊ non aperiebam tibi.

Opabar in virtute mea que tñ virtus non erat.

Currere volebam ⁊ deficiebam.

Ibi magis cecidi: vbi me magis stare credidi.

Factus sum vilis tanq; vas perditum.

Elongaui fugiens in religionem longinquam:

Vanitatem dilexi: ⁊ vanus factus sum.

Cecus eram: cecitatem amabam.

Seruus eram seruitutem desiderabam.

Vinctus eram: vincula non horrebam.

Amarum dulce: ⁊ dulce amarum credebam.

Miser eram: pec cognoscebam.

2 Ego peccaui: tu me visitaſti.

Ego cecidi tu me erexiſti.

Ego ignorauit tu me docuiſti.

Ego non vidi: tu me illuminasti.

Abieram in peccatis: venundatus eram.

Veniſti ad me: vt redimeres me.

Et tñ me dilexiſti: vt ſanguinẽ tuũ p̄ciũ p me dares.

Dilexiſti

Fratri Hieronymi 99

Dilexisti me plusq̄ te: qui mori voluisti pro me.

Tali pacto: tam caro precio reduxisti me de exilio

Redemisti me de supplicio.

Uocasti me nomine tuo.

Signasti me sanguine tuo.

Ut memoriale tuuz esset apud me.

Et nūq̄ recedere a corde: q̄ p̄ me nō recessit a cruce

Cognoscam ergo te cognitor meus.

Cognoscam te virtus anime mee.

Ostende te mihi consolator meus.

Videā te lumen oculorum meorum.

Veni ad me gaudium spiritus mei.

Videam te leticia cordis mei.

Quisquis enim cognoscit te: diligit te

Obliviscitur se: amat te plusq̄ se.

Relinquit se vt veniat ad te.

Expelle ergo domine tenebras mentis mee.

Ut memoria mea te recolendo gaudeat.

Oculus meus te videndo iubilet

Anima mea te diligendo ardeat.

Bonum est enim mihi adherere deo meo.

Done in salutari meo tam spem meam.

Cū eni tibi nō adhereo: in trāsitorijs aio diffundor. 1

Cogitatione verso: locutione implicor.

Miser igitur ego: miser inq̄ ego.

Quando tibi tantuz adberebo: vt nō peccem tibi?

Quā poterit mea obligtas tue r̄ctitudini adequari?

Tu dñe diligis solitudinem: ego multitudinem.

Oro deuotissima

Tu silentium: ego clamorem.

Tu veritatem: ego vanitatem.

Tu mundiciam ego immundiciam.

¶ Per te metipsum itaque domine te rogo

Illuina oculos meos: vulnera cor meum charitate tua

Perfice gressus meos in semitis tuis

At non moueantur vestigia mea.

¶ Libera captiuum: collige dispersum

Reintegra scissum: erige elapsum

¶ Da mihi cor quod te cogitet

Da mihi mentem que te recolat

Da intellectum qui te intelligat

Da rationem que tibi faciliter adhaereat

Da mihi animam que te diligat

Da voluntatem que nunquam te recedat

nunquam

¶ Prope esto mihi in animo: prope in ore

Prope in opere prope in auxilio

Prope esto mihi: quia amore langueo

Prope esto mihi: quia sine te morior

Prope esto mihi: quia te recolens suscito

¶ Odor enim tuus me recreat

Memoria tua me sanat

Lux tua dulcis me viuificat

Uox tua suavis me delectat

Sed tunc satiabor cum apparuerit gloria tua

Tibi ergo dixit cor meum: tibi inquam aia mea.

Quesiui vultum tuum: vultum tuum domine regraz.

Ne auertas faciem tuam a me

Fratriſ hieronymi Ioo

Ne declines in ira a ſeruo tuo
Adiuutor meus eſto ne derelinquas me: neq; deſpi-
cias me deus ſalutaris meus.

Qm̄ pater meus ⁊ mater mea dereli-
querunt me.

Deus autem miſericorditer aſſumpſit me

Legem pone mihi in via tua:

Et dirige in ſemitã rectam propter inimicos meos

Ne tradideris me in animas tribulantium me

Quoniam inſurrexerunt in me teſtes iniqui

Et mentita eſt iniquitas ſibi

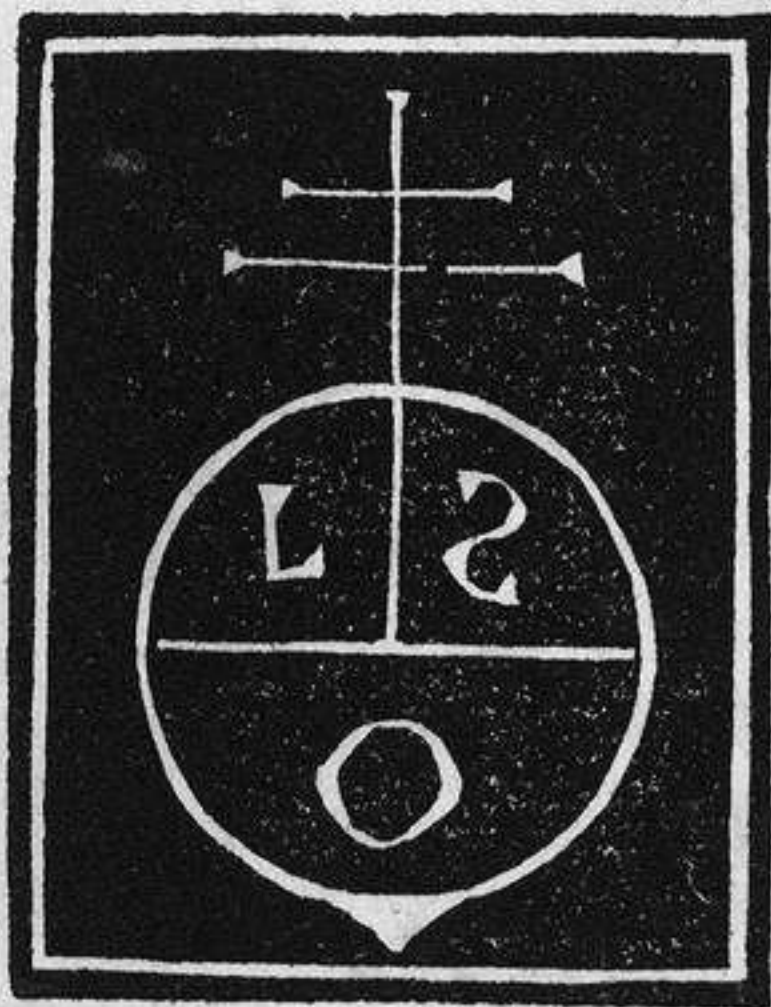
Credo videre bona domini in terra uiuentium

Ideo cantabo domino in vita mea

Psallam deo meo q̄ diu fuero .

Iocundum ſit ei eloquũ meum: ego uero delecta-
bor in domino. Amen. *R. V.*

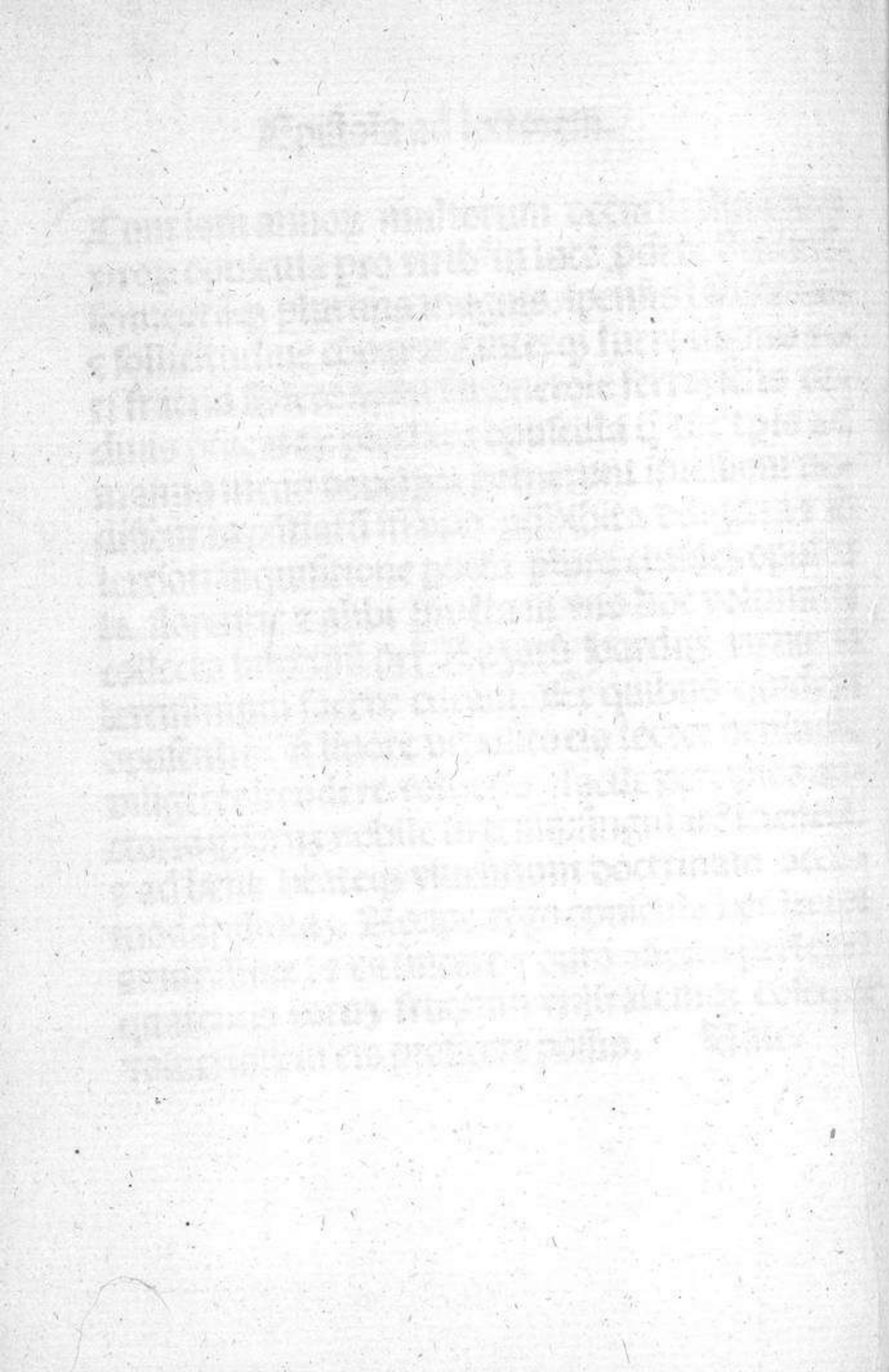
In nomine ſancte trinitatis iſti tres tractat' uti-
liſſimi feliciter expliciſit.

Venetijs p̄ Lazarũ So-
ardũ. Anno domini. 1504.
die ultimo february. //

Registrum.

A B C D E F G
H I K L M N O
P Q R S T U X
Y Z AA BB CC
Omnes ſunt ſignati terni.

BIBLI

Se

N

BIBLI

De

N

TOLEDO

LIOTECA PROVINCIAL

Sala

Número

TRATADO

TOLEDO

LIOTECA PUBLICA

Dep.

IME

Núm.

331

1508

Venetius